

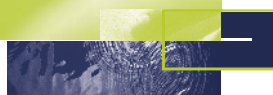
JAARVERSLAG 2021

instituut gak

JAARVERSLAG
2021

instituut gak

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER	4
KERNCIJFERS	6

BESTUURSVERSLAG	8
MAATSCHAPPELIJKE PROJECTEN	11
■ Inclusieve arbeidsmarkt	12
■ Werk & Preventie	18
■ Werk & Toekomst	21

PROGRAMMA 'EEN NIEUW BESTAAN, EEN NIEUWE BAAN'	23
ONDERZOEK	25
COMMUNICATIE	29

COVER

Dijonice Eduarda ■ Convey Foundation ■ Biedt jongeren perspectief – afgerond in 2021 – cover en pagina 7

PORTRETTE (van links naar rechts)

Youri ■ Stichting Rabauw Craft Beer ■ Opening nieuwe locatie en de oprichting van Rabauw Academy – achterkant omslag en pagina 43

Robyn ■ Stichting Awaerness Kollektif ■ The Swapshop Academy – pagina 10

Nasiem ■ Stichting MantelzorgNL ■ Werk & Mantelzorg – afgerond in 2021 – pagina 24

Charissa Freese & Irmgard Borghouts ■ Nieuwe leerstoel ■ HRM en Sociale zekerheid (Tilburg University) – pagina 30

Jelle Lössbroek ■ Instituut Gak-KNAW Award 2021 ■ Een goede oude dag voor migranten – pagina 35

Thomas Kampen ■ Instituut Gak Fellowship ■ De impact van de COVID-19 crisis voor arbeidsmarktinclusie van mensen met arbeidsbeperkingen – pagina 36

LEERSTOELEN/LECTORAAT	31
INSTITUUT GAK FELLOWSHIP	37
INSTITUUT GAK – KNAW AWARD	37

BELEGGINGSBELEID	38
ORGANISATIE	44

JAARREKENING 2021	48
OVERIGE GEGEVENS	62

VAN DE VOORZITTER MR FREDERIK BUIJN

Het is bijzonder om in mei 2022 een voorwoord te schrijven voor een jaarverslag over 2021 met een terugblik op dat jaar, terwijl op het moment van schrijven de omstandigheden ten opzichte van 2021 drastisch zijn veranderd. Immers, zonder volledigheid te pretenderen, wie had kunnen voorzien dat Rusland een oorlog zou beginnen die tegen Oekraïne is gericht? En wie had kunnen voorzien dat deze oorlog anders zou lopen dan Rusland beoogde? De impact van die oorlog is niet in te schatten zolang niet bekend is hoe die oorlog afloopt. Er lijkt op verschillende fronten een geopolitieke herschikking gaande te zijn. Daarnaast worden grote delen van de wereld geconfronteerd met hoge inflatiecijfers. Ook die waren in deze omvang niet voorzien. De industrie wordt onverwacht geconfronteerd met tekorten aan grondstoffen en er is een wereldwijde verstoring in de aanvoerketens. Ook dit zal een weerslag hebben op de productiviteit van de industrie en daarmee op de werkgelegenheid. Daarnaast speelt de klimaatcrisis met de voorgenomen energietransitie. Ten slotte dacht men dat COVID-19 op zijn terugweg zou zijn. De ontwikkelingen in China zijn echter zorgwekkend. Leidt dit tot een herleving van de pandemie? Het lijkt wel of er een nieuw tijdperk is aangevangen. Al deze factoren grijpen in elkaar en het is moeilijk in te schatten wat de gevolgen hiervan voor de maatschappij, de economie en de werkgelegenheid zullen zijn. Het bestuur van Instituut Gak meent dat deze ontwikkelingen op de korte termijn geen directe weerslag zullen hebben op de werkzaamheden van het instituut, maar het blijft alert op de vraag of er een bijsturing van het beleid dient plaats te vinden.

In Nederland lijkt de pandemie die door COVID-19 is veroorzaakt, af te zwakken. Dat geeft de overheid de mogelijkheid de getroffen maatregelen te versoepelen. Daardoor keert de maatschappij terug in de situatie zoals die voor de pandemie bestond. Hiermee is echter niet gezegd dat de vragen en problemen die toentertijd bestonden, beantwoord dan wel opgelost zijn. Zo blijft het van belang inzicht te krijgen in de gevolgen van de automatisering en robotisering op de omvang en de vorm van arbeid. Ook de verhouding tussen vaste en flexibele arbeidscontracten vraagt aandacht. Datzelfde geldt voor de platformeconomie. Ook de vergrijzing en de ontgroening gaan onverminderd door; het wachten is op de uitwerking van het Pensioenakkoord. De pandemie heeft onmiskenbaar invloed gehad op het denken over de sociale zekerheid. Naar veel aspecten van deze materie is en wordt onderzoek gedaan, dat mogelijk is gemaakt door Instituut Gak. Het spreekt voor zichzelf dat bij een aantal lopende onderzoeken aandacht wordt gegeven aan de gevolgen van de pandemie op de uitgangspunten van het onderzoek en daarmee op de resultaten daarvan. De reflectie van de onderzoekers over de gevolgen van de pandemie op het onderwerp van hun onderzoek zal voor beleidsmakers van groot belang kunnen zijn.

Het – hopelijk – wegebben van de pandemie is een moment om stil te staan bij de vraag welke onderwerpen op het gebied waarop Instituut Gak actief is, in dit licht om een hernieuwde of nieuwe aandacht vragen. Zo heeft het thuiswerken een grote vlucht genomen. Dit is een verschijnsel dat in deze omvang nieuw en onverwacht is. Ook is de krapte op de arbeidsmarkt in een aantal sectoren nog duidelijker naar voren gekomen, met name in de zorg. De vraag is hoe deze tekorten zouden kunnen worden opgelost. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan arbeidsmigratie, een verdergaande technologisering of een opwaardering van het vakmanschap. Instituut Gak zal zich richten op de wijze waarop nieuwe onderwerpen in zijn onderzoeksprogramma een plaats kunnen krijgen.

Nederland is een open economie. De globalisering heeft grote gevolgen gehad voor de Nederlandse economie en werkgelegenheid. Maar de wereld wordt nu helaas grimmiger. Zo is het buitenland geïnteresseerd in de kennis die hier ter lande aanwezig is. Een land zoals Nederland, dat zich openstelt, is kwetsbaar voor het ongevraagd overnemen van kennis. Dit kan schadelijk zijn voor de economie en daarmee voor de werkgelegenheid. De vraag rijst dan of er voldoende inzicht is in de gevolgen van het op deze manier weglekken van kennis voor de werkgelegenheid. Dat inzicht kan een grondslag zijn voor het nemen van eventuele maatregelen. Het lijkt een poging waard dit te onderzoeken.

De kabinetsformatie heeft veel tijd gevraagd, maar heeft uiteindelijk geresulteerd in een regeerakkoord. In de paragraaf Arbeidsmarkt en inkomen van dit akkoord worden veel beleidsvoornemens beschreven, die voor een deel nog moeten worden uitgewerkt. Voor Instituut Gak zijn deze voornemens van groot belang. Enerzijds kan dit een focus zijn voor de lopende onderzoeksprojecten om zo nodig in te spelen op de ontwikkelingen die met deze voornemens zijn ingezet, en met het onderzoek bij te dragen aan de onderbouwing van de uit deze voornemens voortkomende voorstellen, terwijl dit anderzijds een bron kan zijn van thema's die zich lenen voor nieuw wetenschappelijk onderzoek. Het past in de doelstelling van Instituut Gak om zich hierin stimulerend en faciliterend op te stellen. Dat kan resulteren in kortlopende onderzoeken, maar ook in langlopende onderzoeken waarin ruimte wordt geboden aan onderzoek dat meer fundamenteel van aard is. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het onderzoek naar de arbeidsmarkteffecten van het minimumloon dat door prof. dr. Anna Salomons wordt uitgevoerd en enkele studies waarin wordt nagegaan hoe een goed en fatsoenlijk pensioen voor alle generaties mogelijk kan worden gemaakt.

Het aantal ondersteunde maatschappelijke projecten en de hiervoor beschikbaar gestelde financiële ondersteuning is in 2021 weer op het niveau van voor de COVID-19 crisis uitgekomen. Binnen de categorie 'Werk en Preventie' is de

mogelijkheid geboden aan organisaties om een voorstel voor een preventieproject in te dienen waarin jonge werknemers ondersteund worden bij het voorkomen van schuldenproblematiek. Na de gebruikelijke kritische beoordeling ontvangen vier organisaties financiële ondersteuning zodat de voorgestelde projecten uitgevoerd kunnen worden. Het programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan' loopt dit jaar ten einde. Binnen dit programma zijn maatschappelijke projecten mogelijk gemaakt. Deze projecten zijn vanuit de wetenschap gevolgd en geanalyseerd om inzicht te krijgen welke factoren bijdragen tot een succesvolle aanpak van een project. Nu er onder de huidige omstandigheden opnieuw vluchtelingen naar Nederland komen, kan van deze kennis gebruik gemaakt worden.

Sinds het begin van de COVID-19 crisis – die grote gevolgen heeft voor de economie – zijn er veel bewegingen op de financiële markten. Na een aanzienlijke daling in het eerste kwartaal van 2020, volgde een herstel dat is doorgelopen tot eind 2021. In de eerste maanden van 2022 is er ten gevolge van de ontwikkelingen die zich thans wereldwijd voordoen, sprake van flinke schommelingen op de markten met ten opzichte van eind 2021 een dalende tendens. Deze ontwikkelingen worden door Instituut Gak nauwlettend gevolgd.

In de aan het instituut verbonden colleges heeft in het afgelopen jaar een aantal mutaties plaatsgevonden. Han Busker is uit de raad van advies getreden. Hij heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de gedachtenvorming binnen de raad van advies. Tuur Elzinga is als zijn opvolger toegetreden tot de raad van advies. De beleggingscommissie heeft afscheid genomen van haar voorzitter Bernard Walschots. Instituut Gak is Bernard dankbaar voor de vele waardevolle adviezen die hij heeft gegeven over het beleggingsbeleid en de wijze waarop hij leiding aan de beleggingscommissie heeft gegeven. Hij is opgevolgd door Loek Sibbing, die vanaf 1 januari 2022 voorzitter is van de beleggingscommissie. Recent heeft Instituut Gak heeft met verslagenheid kennisgenomen van het overlijden van Alex Brenninkmeijer. Alex was vanaf 2007 tot aan zijn overlijden lid van de wetenschappelijke raad. Instituut Gak is hem veel dank verschuldigd voor zijn belangrijke bijdrage aan de wetenschappelijke activiteiten van het instituut. Hij deed dit op een aimabele wijze, met grote toewijding en kennis van zaken.

Bij het bureau is Irene van Helden in dienst getreden als projectadviseur. Anneke Wilms is als programmamanager met pensioen gegaan. Gina Jongma is in dienst getreden als haar opvolgster. Het bestuur is Anneke Wilms veel dank verschuldigd voor haar grote inzet en het inspirerende werk dat zij voor het instituut heeft gedaan.

Namens het bestuur wil ik de raad van advies, de wetenschappelijke raad, de beleggingscommissie en de aan het instituut verbonden hoogleraren en lector en hun curatoria danken voor hun betrokkenheid bij en inzet voor Instituut Gak. Hun adviezen zijn uiterst waardevol voor het bestuur. Het bestuur is hun hier zeer erkentelijk voor. Ten slotte wil ik ook de medewerkers van het instituut bedanken voor de enthousiaste wijze waarop zij hun capaciteiten en kwaliteiten inzetten bij de uitvoering van hun werkzaamheden voor Instituut Gak. ■

Aantallen nieuwe maatschappelijke projecten/onderzoeken

	2021	2020	2019	2018	2017
Inclusieve arbeidsmarkt	32	13	19	29	33
Werk & Diversiteit	-	6	1	5	3
Werk & Preventie	13	5	7	3	2
Werk & Toekomst	6	3	4	1	4
Overige	-	1	3	-	-
Programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan'	1	1	19	18	-
Totaal ondersteunde maatschappelijke projecten	52	29	53	56	42
Onderzoek	11	13	20	16	14
Totaal ondersteunde projecten	63	42	73	72	56

Aantal lopende maatschappelijke projecten	118	115	123	111	127
Aantal lopende onderzoeksprojecten	52	52	58	49	41
Betrokken onderzoekers	253	248	204	173	197
Leerstoelen/lectorat	20	19	17	16	15
Deelnemers nieuwe activeringsprojecten (Inclusieve arbeidsmarkt en programma)	1.610	552	1.153	1.544	1.013

Financiële gegevens (in duizenden euro's)

	2021	2020	2019	2018	2017
Eigen vermogen per 31 december	733.480	628.222	617.954	548.433	588.289
Resultaat beleggingen	114.841	19.798	81.357	-28.653	38.994
<i>in percentage belegd vermogen</i>	18,0%	3,2%	14,5%	-4,9%	6,9%
Aangevraagde subsidies	9.929	10.143	14.083	13.776	9.718
Toegekende subsidies					
Inclusieve arbeidsmarkt	1.803	927	1.029	3.097	2.087
Werk & Diversiteit	-	646	112	230	210
Werk & Preventie	1.170	384	726	237	302
Werk & Toekomst	1.327	1.395	683	70	848
Overige	-	63	275	-	-
Programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan'	93	54	1.067	1.432	-
Totaal maatschappelijke projecten	4.393	3.469	3.892	5.066	3.447
Onderzoek	2.427	4.474	5.349	4.515	3.605
Overige bestedingen	1.572	1.196	1.302	1.530	1.136
Jaarlijkse toekenningen	8.392	9.139	10.543	11.111	8.188
Vrijval besteding voorgaande jaren	- 840	- 1.527	- 595	- 1.633	- 1.115
Kosten organisatie	2.031	1.918	1.888	1.725	1.646

Dijonice Eduarda

Wat mij het meest is bijgebleven tijdens het traject is dat de coaches niet genoeg namen met een 'nee' als antwoord. Als ik een probleem had gingen ze meteen op zoek naar een oplossing. Zelfs als ik iets vergat dan werd ik er meteen aan herinnerd. Dat gaf mij de motivatie om nog harder te gaan werken. Ik heb nu veel meer inzicht gekregen in mijn talenten en dat is wat ik nodig had. Daarnaast ben ik bewuster geworden van het feit dat er verschillende persoonlijkheidsstijlen zijn. Deze kennis gebruik ik nu ook op mijn werk en in mijn directe omgeving.

Convey Foundation ■ Biedt jongeren perspectief ■
Afgerond in 2021

Missie

De missie van Instituut Gak is het leveren van een bijdrage aan de kwaliteit van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt in Nederland.

Dit doet het instituut door het rendement op het vermogen aan te wenden voor het financieel ondersteunen van:

- **Maatschappelijke projecten**
- **Onderzoeksprojecten**
- **(Bijzondere) leerstoelen en een lectoraat**

Maatschappelijke projecten

Voor het grootste deel van de maatschappelijke projecten geldt dat het gaat om projecten waarvoor subsidie is aangevraagd nadat aanvragers de Quickscan op de website hebben doorlopen. Een aantal projecten is door het instituut zelf geïnitieerd.

Deze aanvragen worden vooraf door de organisatie getoetst aan de randvoorwaarden en - voor zover daarmee niet strijdig - ter besluitvorming voorgelegd aan het bestuur. De aanvragen worden kritisch beoordeeld op vijf hoofdpunten, namelijk toegevoegde waarde voor de sociale zekerheid en/of de arbeidsparticipatie in Nederland, aantoonbare behoefte, prijs/kwaliteit verhouding, bereidheid van andere partijen om aan het project bij te dragen, haalbaarheid van het project en waarborgen voor een goede uitvoering.

Omdat slechts een beperkt deel van de nieuwkomers in Nederland er in slaagt betaald werk te vinden, is het instituut in 2018 gestart met het programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan'. In dit meerjarige programma is in 2018 en 2019 budget beschikbaar gesteld om projecten te ondersteunen die bijdragen aan de versterking van de positie van nieuwkomers op de arbeidsmarkt. Om het programma te versterken worden de aan het programma deelnemende projecten door onderzoekers gevolgd en is budget beschikbaar gesteld om de kennisdeling van de binnen het programma opgedane kennis te versterken.

Het instituut heeft in 2021 een bedrag van € 4.393.000 aan 52 projecten toegekend, waarmee het totaal dat vanaf het ontstaan van het instituut voor maatschappelijke projecten beschikbaar gestelde bedrag uitkomt op circa € 100 miljoen.

Voor een overzicht van de maatschappelijke projecten waaraan in het jaar 2021 subsidies zijn toegekend, wordt verwezen naar pagina 11 tot en met 23.

Onderzoeksprojecten

Voor de meerderheid van de gesteunde onderzoeksprojecten geldt dat Instituut Gak teneinde aan te sluiten op de kernvragen op het gebied van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt, zich laat adviseren over belangrijke thema's waarop onderzoek wenselijk wordt geacht. Naast de advisering door de raad van advies laat het instituut zich bijstaan door de wetenschappelijke raad, een externe adviseur, de aan het instituut verbonden hoogleraren en lector en een aantal andere experts.

Op basis van de ontvangen adviezen stelt het bestuur de onderzoeksthema's vast. In overleg met de wetenschappelijke raad biedt het instituut per vastgesteld thema aan geselecteerde onderzoekers de mogelijkheid om een voorstel in te dienen voor een onderzoeksproject. Deze procedure maakt dat spontane aanvragen voor financiering van onderzoek niet in behandeling worden genomen. Wel wordt regelmatig een thema geselecteerd waarvoor een open inschrijving mogelijk is.

Voorts geeft het instituut de aan het instituut verbonden hoogleraren en de lector de mogelijkheid om na de (her)benoeming een leerstoelgebonden onderzoeksvoorstel in te dienen. Na een kritische interne beoordeling en beoordeling door de wetenschappelijke raad en een externe referent worden deze voorstellen ter besluitvorming voorgelegd aan het bestuur.

In 2021 heeft het instituut een bedrag van € 2.353.000 aan elf nieuwe onderzoeksvoorstellen toegekend. Daarnaast is een bedrag van € 74.000 aan twee lopende projecten toegekend. Hiermee komt het totaal dat het instituut vanaf het ontstaan voor onderzoek beschikbaar heeft gesteld uit op circa € 68 miljoen. Informatie met betrekking tot de in 2021 financieel mogelijk gemaakte onderzoeksprojecten is terug te vinden op pagina 25 tot en met 29.

Leerstoelen/lectorat

Via het instellen, in stand houden en financieel ondersteunen van leerstoelen en een lectoraat wil Instituut Gak het wetenschappelijk onderwijs en het onderzoek op het terrein van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt bevorderen.

Eind 2021 komt het aantal door het instituut ondersteunde leerstoelen uit op negentien en wordt één lectoraat ondersteund. Een overzicht van de leerstoelen en het lectoraat is opgenomen op pagina 31 tot en met 34.

Vermogensbeheer

Het instituut streeft naar voldoende inkomsten voor de financiering van een structureel subsidiebudget in combinatie met het in stand houden van de koopkracht van het vermogen. Dit is een ambitieuze doelstelling, vooral in de context van de huidige financiële markten.

Het belegd vermogen bedraagt eind 2021 € 746 miljoen. Het instituut laat zich bij het vermogensbeheer adviseren door de beleggingscommissie. Op basis van de van deze commissie ontvangen adviezen stelt het bestuur het beleggingsbeleid vast. Waar nodig wordt bij de voorbereiding van de adviezen van de beleggingscommissie extern advies ingewonnen. De beschrijving van het beleggingsbeleid is terug te vinden op pagina 38 tot en met 42.

Maatschappelijk betrokkenheid

De maatschappelijke betrokkenheid van het instituut blijkt uit de missie. Als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) richt het instituut zich op ondersteuning van maatschappelijk projecten, onderzoeksprojecten en (bijzondere) leerstoelen op het terrein van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt met als doel een positieve bijdrage te leveren aan de kwaliteit van deze terreinen in Nederland.

Bij het beheer van het vermogen van het instituut is het streven gericht op een praktisch uitvoerbaar duurzaamheidsbeleid, dat past bij de aard en de omvang van het instituut. Voor meer informatie hierover wordt verwezen naar pagina 39 en 40 onder het beleggingsbeleid.

Risicomanagement en risicobeheersing

De risico's waaraan Instituut Gak blootstaat en de beheersing van die risico's zijn opgenomen op pagina 53 in de jaarrekening. ■

Robyn

The Swapshop Academy biedt een leerwerktraject aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Na het afronden van het social traineeship kunnen deelnemers zelf als franchisenemer een Swapshop openen, doorstromen naar een andere betaalde werkplek binnen The Swapshop of in de (circulaire) textielindustrie, of hun eigen (duurzame) onderneming opzetten.

Stichting Awaerness
Kollektif ■ The Swapshop
Academy ■ pagina 12

Instituut Gak ondersteunt organisaties die zich met hun maatschappelijke projecten inzetten om mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt actief naar de arbeidsmarkt te leiden, hun arbeidsmogelijkheden te versterken en/of terugval in een uitkeringssituatie te voorkomen. Hierbij wordt de focus gelegd op de volgende categorieën:

Inclusieve arbeidsmarkt

Op de ideale inclusieve arbeidsmarkt werken mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt volwaardig samen met mensen zonder afstand tot de arbeidsmarkt, bij dezelfde werkgever en in hetzelfde team. Helaas komen werkzoekende en werkgever niet altijd even makkelijk tot elkaar. Bijvoorbeeld doordat ze elkaar letterlijk niet kunnen vinden, doordat er obstakels worden verwacht of doordat het de werkzoekende ontbreekt aan de benodigde werkervaring en vaardigheden. Er zijn verschillende mogelijkheden om kansen voor werkzoekenden met een achterstand op de arbeidsmarkt te vergroten, de afstand naar werk te overbruggen en hen feitelijk aan werk te helpen. Instituut Gak vindt het belangrijk dat werkgevers bij de projecten worden betrokken en de projecten dienen ook antwoord te geven op de vraag waar werkgevers en werkzoekenden in dit verband behoefte aan hebben. Projecten die de deelnemers leiden naar sectoren waar veel vraag is naar (nieuw) personeel zijn daardoor extra interessant. Dit zijn bijvoorbeeld banen in de horeca en de zorg, maar ook op het gebied van technisch vakmanschap in het midden- en kleinbedrijf. Ook projecten die zich richten op versterking van lokale economieën zijn interessant, met name als hierbij nieuwe werkgelegenheid wordt gecreëerd.

Werk & Diversiteit

Ieder mens is uniek en verdient een gelijkwaardige kans op de arbeidsmarkt. Maar op de werkvloer vormt de samenstelling van een team niet altijd een afspiegeling van de Nederlandse bevolking. Dit kan een onbewuste keuze zijn en soms wordt de stap niet aangedurfd omdat onbekend onbemind maakt. Door te streven naar meer diversiteit op de werkvloer krijgen (nieuwe) collega's toegang tot die gewenste baan en krijgen ze de kans om hun talenten verder te ontwikkelen en in te zetten voor de werkgever. Een diverse samenstelling van het personeelsbestand is ook voor een bedrijf van waarde. Diversiteit leidt onder meer tot vernieuwing en helpt bedrijven in te spelen op veranderingen in de omgeving. Binnen dit thema willen wij ook aandacht vestigen op beroepen waar bepaalde groepen ondervertegenwoordigd zijn, maar waar wel veel kansen voor hen liggen. Instituut Gak ondersteunt projecten die bijdragen aan een goede beeldvorming, bewustwording, zelfredzaamheid en cultuuromslag. Het is hierbij van groot belang om werkgevers te bereiken en

te betrekken. Daarom dient een project bij voorkeur ook antwoord te geven op de vraag hoe werkgevers in dit verband ondersteund kunnen worden.

Werk & Preventie

Als er een goede balans is tussen werk en gezondheid of tussen werk en privé bestaat de kans dat mensen (langdurig) uitvallen. Omdat werk mensen in een kwetsbare periode van hun leven houvast en (financiële) stabiliteit biedt, is het van belang uitval zoveel mogelijk te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld door de eigen regie te versterken, bewustwording en onderling begrip tussen werkgever, werknemer en collega's te vergroten en taboes te doorbreken. Ook wil Instituut Gak projecten stimuleren die een duurzame inzetbaarheid van kwetsbare werknemers bevorderen, bijvoorbeeld door doorstroom van werk naar werk mogelijk te maken. Hoewel de focus op de werknemer lijkt te liggen, is de betrokkenheid van werkgevers hierbij ook van groot belang.

Werk & Toekomst

Verwacht wordt dat er door robotisering, digitalisering en de voortschrijdende technologische ontwikkelingen in de toekomst steeds meer banen en beroepen zullen verdwijnen. Tegelijkertijd zullen er ook nieuwe banen en beroepen bijkomen en worden er nieuwe kansen geboden. Vaardigheden die aansluiten op de eisen die de eenentwintigste eeuw stelt en een leven lang leren zijn belangrijk om flexibel mee te kunnen blijven bewegen op de continu veranderende arbeidsmarkt. Een toenemend aantal werkgevers kan vanuit sociaal ondernemerschap een belangrijke rol vervullen om mensen aan het werk te helpen en te houden. De technologie kan bijdragen aan functiecreatie of -aanpassing voor mensen met een arbeids handicap. In deze context kan het interessant zijn om op een andere manier naar betaald en onbetaald werk te kijken. Hierbij ondersteunen wij projecten die gericht zijn op ontplooiing, bewustwording en het overbrengen van nieuwe inzichten over wat de toekomst van de arbeidsmarkt zal brengen en hoe hierop kan worden ingespeeld. Tegelijkertijd kan ook sprake zijn van concrete arbeidstoeleiding en ondersteuning op de werkplek, bijvoorbeeld in het geval van functiecreatie dankzij een toekomstgerichte aanpak. Ook binnen dit thema is het van groot belang werkgevers te bereiken en te betrekken. Een project dient dan ook antwoord te geven op de vraag waar werkgevers behoefte aan hebben om voorbereid te zijn op de toekomst. Een leven lang leren en zijnstroom vormen een belangrijk onderdeel van deze categorie. Denk daarbij aan van-werk-naar-werktrajecten uit verdwijnbanen naar tekortsectoren als techniek, onderwijs en zorg.

Overzicht in 2021 gesteunde projecten

Zoals eerder in dit verslag al aangegeven heeft het instituut in 2021 een bedrag van € 4.393.000 aan 52 projecten toegekend, waarmee het totaal dat vanaf het ontstaan van het instituut voor maatschappelijke projecten beschikbaar gestelde bedrag uitkomt op circa € 100 miljoen.

Deze projecten zijn als volgt over de verschillende categorieën en het programma verdeeld:

Categorie:	aantal:	bedrag:
Inclusieve arbeidsmarkt	32	1.803.000
Werk & Diversiteit	-	-
Werk & Preventie	13	1.170.000
Werk & Toekomst	6	1.327.000
Programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan'	1	93.000
	52	4.393.000

Via de 32 projecten onder de categorie inclusieve arbeidsmarkt werd het in 2021 mogelijk gemaakt om 1.610 mensen een traject richting betaald werk aan te bieden.

Instituut Gak verstrekt hierbij resultaatfinanciering. Dit houdt in dat in gevallen waarin projecten minder succesvol worden afgerond dan beoogd, de definitieve financiële bijdrage lager is dan de toegekende maximale bijdrage.

Daarnaast monitort het instituut of de toegekende middelen ook daadwerkelijk overeenkomstig met de aanvragen worden besteed.

INCLUSIEVE ARBEIDSMARKT

Stichting Awareness Kollektif ■ The Swapshop Academy (€ 24.750)

The Swapshop is een sociale startup. Begin 2021 openden in Rotterdam en Amsterdam de eerste twee Swapshops. Klanten kunnen in deze winkels kleding inleveren en swappen, oftewel ruilen. Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kunnen bij The Swapshop Academy een leer-werktraject volgen. Deelnemers die het social traineeship hebben afgerond, kunnen zelf als franchisenemer een Swapshop openen, doorstromen naar een andere betaalde werkplek binnen The Swapshop of in de (circulaire) textielindustrie, of hun eigen (duurzame) onderneming opzetten. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting Refugee Company ■ Re-start (€ 100.000)

Stichting Refugee Company biedt nieuwkomers betaalde en onbetaalde banen en leer-werktrajecten aan binnen de drie sociale ondernemingen: restaurant A Beautiful Mess, A Beautiful Mess Makerspace (textielatelier) en de Mondmaskerfabriek. Er zijn drie programma's, waaronder Re-start. Dit programma is voor deelnemers met een verblijfsstatus die toe zijn aan een volgende stap op weg naar werk. Het uiteindelijke doel is dat de deelnemers uitstromen naar een betaalde baan buiten Refugee Company of dat ze een opleiding gaan volgen. Het Re-start-programma omvat: leren door te werken, het leren van soft skills en werknemersvaardigheden, en ondersteuning bij taal voor de duur van gemiddeld zes maanden. Hierna start het arbeidsbemiddelingstraject en blijft er ondersteuning op maat. De nazorg wordt voor onbepaalde tijd geboden tot het moment dat de nieuwe medewerker en de werkgever het zelf niet meer nodig vinden. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Vereniging van Mensen met Brandwonden ■

De volgende stap van 'Mijn Re-integratieplan' (€ 20.893)

Het digitale Brandwonden Nazorgportaal richt zich op de juiste zorg op het juiste moment voor mensen met brandwonden. Aan dit nazorgportaal met specifieke informatie over zorg wordt het bestaande instrument 'Mijn Re-integratieplan' gekoppeld. Werkhervatting na een (vaak langdurig) herstelproces is niet eenvoudig. Er is bijvoorbeeld ondersteuning nodig om te onderzoeken wat de belangrijkste redenen zijn dat het werk niet (volledig) kan worden uitgevoerd en welke aanpassingen kunnen bijdragen om het werk wel vol te houden. Ook is het belangrijk gesprekken met werkgever of bedrijfsarts over werkherhervatting voor te bereiden en te oefenen. Dat wordt mogelijk met het geactualiseerde 'Mijn Re-integratieplan'. De aanpassingen

betreffen in grote lijnen: verbetering van digitale toegankelijkheid en verbeteringen waar het gaat om de helpfunctie en ondersteunende video's.

Stichting Buitengewoon leren en werken ■ Prins Heerlijk Arbeidsperspectief in coronatijden: op zoek naar wat wél kan! (€ 80.000)

Prins Heerlijk heeft zes eigen leerwerkbedrijven in Tilburg die opleidingstrajecten aanbieden aan jongeren met ernstige leerproblemen of een functiebeperking. Op dit moment worden ongeveer 350 jongeren begeleid. Veertig jongeren hebben nu het probleem dat zij door de coronacrisis hun stageplek of baan in de horeca of zorg zijn kwijtgeraakt. Aan deze jongeren gaat Prins Heerlijk een extra traject aanbieden. Er is binnen hun eigen leerwerkbedrijven 'nieuwe', tijdelijke werkgelegenheid gecreëerd, zodat ze tot een zinvolle dagbesteding komen. Zo verzorgen ze onder andere pakketjes met lekkers voor arme gezinnen in Tilburg en voor mensen in de zorg. Belangrijkste doel van deze extra trajecten is om nieuw perspectief te bieden. Dit kan betekenen dat de jongeren moeten nadenken over een andere richting en een nieuw werkprofiel moeten samenstellen. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Coöperatie DOKAcademie 030 UA/DOK 030 ■ Opleidingstraject Datacenter Professional (€ 50.000)

De Coöperatie DOKAcademie 030 UA verzorgt opleidingen en trainingen in de Italiaanse horeca en andere branches. Het project leidt dertig werkzoekende statushouders op als Datacenter Professional. Om de kansen voor deelnemers op succesvolle uitstroom verder te vergroten, wordt er een Linux-module toegevoegd. De inhoudelijke en technische training wordt gegeven door een bevoegde docent. Ook krijgen de deelnemers vaktechnische taallessen. DOK verzorgt de intakes, begeleidt op het gebied van verwachtingsmanagement, werknemersvaardigheden, werken in teamverband, communicatie, empowerment en zaken die spelen in de privésituatie. Vrijwel direct gaan de leerlingen één dag per week op stage en binnen drie maanden beginnen zij aan een fulltime stage. Bij gebleken geschiktheid krijgt de statushouder een betaalde baan aangeboden bij een van de ICT-bedrijven waarmee wordt samengewerkt. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting Phood Farm ■ Samen naar werk (€ 30.000)

Stichting Phood Farm is een indoor stadsboerderij in een oude melkfabriek in Eindhoven waar jongvolwassenen met een afstand tot de arbeidsmarkt zich kunnen ontplooiën, werkvaardigheden kunnen opdoen en een vak kunnen leren in de groensector. De boerderij biedt plaats voor arbeidsmatige dagbesteding en werkervaringsplekken. Zij produceren groente via een Aquaponics-systeem (planten kweken op water). De nadruk

ligt op de jongeren zo veel en zo vroeg mogelijk betrekken bij hun eigen leer- en ontwikkeltraject. Er wordt een handboek van de overdraagbare methodiek gemaakt en een train-de-trainertraject ontwikkeld. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

De Harde Leerschool ■ Stichting De Harde Leerschool (€ 100.000)

Stichting De Harde Leerschool heeft als doel om kansarme (jong)volwassenen met verschillende workshops en gastlessen discipline, gedragsregels, presentatie- en sollicitatievaardigheden bij te brengen. Rugbytrainingen en een driedaags bivak zorgen niet alleen voor fysieke fitheid bij de deelnemers, maar er komen ook aspecten aan bod als respect, teamgeest en doorzettingsvermogen. Een traject kent een duur van twintig weken. Het programma omvat concreet (snuffel)stages, het behalen van een VCA-diploma, oefenwedstrijden, workshops, een banenmarkt en een feestelijke eindwedstrijd. Ook wordt er nazorg aangeboden. De Harde Leerschool voert haar activiteiten bij voorkeur uit op een rugbyclub en is actief in Almelo, Zwolle, Leiden, Drechtsteden, Rotterdam, Groningen, Den Haag en Middelburg. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting Nederlands Wijnbouwcentrum ■ Werken met trots (€ 50.000)

Stichting Nederlands Wijnbouwcentrum is gevestigd in het wijndorp Groesbeek en biedt mensen met een arbeidsbeperking of met psychische problemen passend werk in de biologische wijnbouw. Denk aan werk in de wijngaard van de wijnhoeve, wijn bottelen, verkoop in de winkel, werk in de horeca en rondleidingen verzorgen. De aankomende jaren wil de stichting het aanbod aan producten en diensten vergroten en in dit project plaats bieden aan ruim twintig mensen die onder begeleiding vakinhoudelijke en werknemersvaardigheden aanleren. Daarnaast zal de aanschaf van extra mechanische productiemiddelen ervoor zorgen dat meer assistent-medewerkers op professionele wijze werkzaamheden leren verrichten rondom de productie van wijn. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting Rabauw Craft Beer ■ Openen nieuwe locatie Rabauw Craft Beer en oprichting Rabauw Academy (€ 36.000) – achterkant omslag

Brouwerij Rabauw Craft Beer in Gemert biedt mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt dagbesteding, een leerwerk- of een re-integratieplek. Dit project betreft een nieuw geopende locatie voor een brouwerij met proeflokaal in Eindhoven (in het stadsdeel Strijp-5). De werkzaamheden bestaan onder meer uit schoonmaken, ketels vullen, hop

telen, logistiek, orderafhandeling van de webshop, serveren, bezorging met bakfiets en (wanneer het weer kan) on tour tijdens evenementen. Er zijn leerwerkplekken beschikbaar voor ongeveer dertig deelnemers. Voor hen wordt een persoonlijk ontwikkelplan gemaakt en wordt invulling gegeven aan maatgerichte ondersteuning op het gebied van persoonlijke ontwikkeling en opleiding. Op de werkplek vinden verschillende workshops rondom werknemersvaardigheden plaats en kunnen afhankelijk van de opleidingsrichting en doorstroommogelijkheden certificaten worden gehaald (onder andere voedselveiligheid, gastvrijheid en heftruck). Dit begeleidingstraject krijgt vorm in de zogenaamde Academy. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting Samen Doen ■ Sarban de Toekomst (€ 30.000)

Stichting Samen Doen brengt nieuwkomers en bewoners van de gemeente Tilburg samen. De afgelopen jaren stonden voornamelijk in het teken van het project 'Sarban de Toekomst', dat in samenwerking met restaurant Sarban jonge nieuwkomers in de horeca opleidt. Naast een betaalde baan bij een van de horecazaken van Sarban, bij Silk Road of bij collega-ondernemers, volgen de deelnemers twee dagen in de week een opleiding bij De Rooi Pannen (mbo-1 of mbo-2), gecombineerd met taallessen van gecertificeerde NT2-docenten. Om het taal- en kennisniveau op peil te houden, wordt een Summerschool georganiseerd. De Summerschool wordt afgesloten met een sociaal-maatschappelijke activiteit, zoals een benefietlunch. Om de nieuwkomers in dit lange traject te ondersteunen en gemotiveerd te houden, voeren de projectleiders van Sarban de Toekomst wekelijks gesprekken over de persoonlijke ontwikkeling en sociale vaardigheden. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting Itzinya ■ Itzinya Amersfoort versterkt nieuwkomers met een ondernemersachtergrond (€ 35.000)

Stichting Itzinya Amersfoort stelt nieuwkomers in de regio Amersfoort in staat om een mkb-onderneming te starten. In de 'Startup Academy' wordt telkens met een groep van vijftien deelnemers gewerkt aan ondernemingsplannen, businessmodellen, het opbouwen van een zakelijk netwerk, lessen over de Nederlandse bedrijfscultuur en de wet- en regelgeving. In de 'Lean methode' blijven de stappen van het proces klein. Het idee wordt zo snel mogelijk getoetst aan de markt (potentiële klanten) en verwachtingen worden concreet en meetbaar gemaakt. De deelnemers worden voor hun persoonlijke ontwikkeling eerst gekoppeld aan een vrijwillige coach en vervolgens aan een mentor die hen helpt een netwerk in de desbetreffende branche op te bouwen. Naast de Academy komt er een community waarin deelnemers en oud-deelnemers op maandelijkse bijeenkomsten samenkomen om praktijkervaringen uit te wisselen

en praktische of specialistische kennis op te doen. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting Wij Zijn Rotterdam ■ Bakkerswerkplaats (€ 16.000)

In de Bakkerswerkplaats van Stichting Wij Zijn Rotterdam krijgen mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt de gelegenheid om een opleiding te volgen in een fijne en veilige omgeving. De groep deelnemers is divers en bestaat onder andere uit mensen met een bijstandsuitkering, schoolverlaters, dak- en thuislozen, ex-verslaafden en ex-gedetineerden. De Bakkerswerkplaats heeft een bakkerij met een winkel waar producten worden verkocht aan buurtbewoners en ondernemers. Naast de vaktechnische vaardigheden leren de deelnemers ook sociale vaardigheden en ontstaat er interactie met de collega's, klanten en mensen uit de buurt die in de winkel komen. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting JobOn ■ Ontdek je digitalent met FutureLab+ (€ 90.000)

Stichting JobOn is een landelijke netwerkorganisatie voor en door werkzoekenden. Dankzij de organisatie van netwerkbijeenkomsten, online trainingen en de inzet van vrijwilligers ondersteunt JobOn jaarlijks duizenden werkzoekenden in hun zoektocht naar werk. FutureLab+ is een digitaal trainingsprogramma dat er specifiek op is gericht digitale (netwerk) vaardigheden van werkzoekenden boven de 50 te vergroten. Het programma bestaat uit een online escape room, een leerprogramma over de technologisering van de arbeidsmarkt en modules om persoonlijk leiderschap te versterken. In de community leren de deelnemers ook van elkaar. Deze pilot wordt verder ontwikkeld door de koppeling aan individuele coaches en direct contact met werkgevers. Werkgevers geven webinars over hun branche, bedrijf en een specifieke baan. In break-outrooms ontstaan kleinere groepen en kan worden genetwerkt. Is er een match, dan wordt een vervolfgafsprake gemaakt voor een een-op-eengesprek. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting Emma at Work ■ Doorontwikkeling GAPTrack & begeleiden tweehonderd jongeren (€ 73.000)

Stichting Emma at Work heeft als doel de arbeidsparticipatie te bevorderen van jongeren tussen de 15 en 30 jaar met een fysieke chronische aandoening. Met de GAP-trackmethode krijgen jongeren die nog niet werkfit zijn on- en offlinetrainingen en daarnaast persoonlijke begeleiding van vrijwillige mentoren. Er worden ook werkervaringsplekken aangeboden. In vier fases (boarding, inzicht, ontwikkeling en actie) doorlopen de kandidaten

het traject in eigen tempo en met trainingen naar behoefte. In dit project wordt de GAP-trackmethode verder ontwikkeld en geoptimaliseerd. Het werkgeversnetwerk wordt verder uitgebouwd en tweehonderd jongeren worden volgens de methode naar werk begeleid. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding uitstroomt.

Stichting Calibris Advies ■ Woonhulp in de wijk (€ 90.000)

Dit project leidt dertig mensen op in een ondersteunende functie, namelijk eenvoudige woonhulpondersteuning, om werknemers in de (thuis)zorg te ontlasten. Zo ontvangen jaarlijks minimaal zestig wijkbewoners in de gemeente Gennep die kwetsbaar zijn additionele hulp van de deelnemers tijdens hun traject. Deze pilot draagt zo bij aan het verhogen van sociaal contact en eenzaamheidsbestrijding. Deelnemers zijn bewoners van de gemeente Gennep met een langdurige bijstandsuitkering en zonder vooropleiding. Ze worden daarna begeleid naar een baan in de thuiszorg. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting StreetPro ■ JobAcademy (€ 50.000)

JobAcademy is een intensief bootcampprogramma dat kwetsbare jongeren tussen de 17 en de 27 jaar uit Amsterdam en Rotterdam de kans geeft om binnen drie weken vanaf aanmelding aan het werk te gaan. Het zijn jongeren die problemen hebben in hun thuissituatie, een laag zelfbeeld hebben, gedragsproblemen hebben ontwikkeld en/of in aanraking zijn (geweest) met criminaliteit. Tijdens de JobAcademy-bootcamp worden door middel van informeel leren op sobere kampeerlocaties of natuurplekken werknemersvaardigheden, communicatie- en sociale vaardigheden aangeleerd. De sport- en spelactiviteiten zijn een middel om tot bewustwording en inzichten te komen. Door de gevolgen van de coronacrisis vallen weer meer jongeren buiten de boot en de jeugdwerkloosheid neemt toe. Werkgevers worden uitgenodigd om tijdens het bootcampprogramma langs te komen en kennis te maken. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Werkplaats Brabant ■ Zelflerende Teams (€ 75.000)

Werkplaats Brabant is als detachingsbedrijf gericht op het ondersteunen van groeiende mkb-bedrijven. Werkplaats Brabant heeft onder andere een project lopen in Breda, dat voortijdig schoolverlaters (vsv'ers) die een eigen bedrijf willen starten, koppelt aan ervaren ondernemers. Naast voor vsv'ers wil Werkplaats Brabant haar netwerk van bedrijven inzetten voor andere groepen die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben, zoals nieuwkomers en oudere werkzoekenden. In dit pilotproject worden in de sector logistiek en techniek/maakindustrie leer-werktrajecten opgezet in samenwerking met

scholen, gemeenten en bedrijven in de regio West-, Midden- en Noordoost-Brabant. Na het traject wordt de deelnemer in dienst genomen voor minimaal zes maanden en gedurende twee jaar door Werkplaats Brabant begeleid. Er wordt gewerkt met praktijkverklaringen en een competentie paspoort, waarin de competenties van de deelnemers staan. Tijdens het leer-werktraject worden zelflerende teams samengesteld, waarin ouderen een taak als mentor en meewerkend voorman krijgen en studenten bijdragen aan de taalontwikkeling van nieuwkomers en begeleiding van jongeren. Door de duurzame inzet van zelflerende teams kunnen nieuwkomers en oudere werkzoekenden beter geplaatst worden en worden er zo meer baankansen gecreëerd. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar betaald werk of een reguliere vervolgopleiding uitstroomt.

Stichting Pars Cipere ■ De Nieuwe Docent (€ 25.000)

Stichting Pars Cipere is gespecialiseerd in professionele participatiebegeleiding van jongeren met een biculturele achtergrond. In een in 2019 opgericht platform zijn projecten ondergebracht om nieuwkomers met een academische of hbo+-achtergrond te helpen in het integratieproces. Middels dit platform wil de stichting hoogopgeleide nieuwkomers met een onderwijsachtergrond binnen het traject gefaseerd begeleiden naar een volwaardige baan in het voortgezet of basisonderwijs. Dit gebeurt in een gestructureerd proces van sociale participatie (taal en cultuur leren), een eerste baan en begeleiding on the job (werken als vrijwilliger op scholen) en doorgroei naar een baan binnen hun vakgebied of expertise. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Hogeschool Windesheim ■ Lokale ondersteuning voor inclusieve werkgevers (€ 98.060)

De hrm-lectoren van drie hogescholen hebben de handen ineengeslagen voor een tweejarige pilot in drie regio's waarin de hogescholen (HAN, HU en Windesheim) actief betrokken zijn en ieder hun eigen bestaande netwerken hebben. Het doel is tweeledig. Enerzijds inclusieve werkgevers helpen en anderzijds studenten meer zicht geven op maatschappelijke vraagstukken en voor hen 'real life'-praktijkopdrachten creëren. De activiteiten richten zich op concrete ondersteuning voor lokale inclusieve werkgevers die mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (willen) aannemen, maar daarbij tegen belemmeringen aanlopen. Studenten aan onder andere hrm-opleidingen doen op deze manier praktijkervaring op met gerichte opdrachten op basis van echte vragen van werkgevers. De betrokken lectoren leggen zich toe op het toegankelijk maken van bestaande kennis uit eerder verricht praktijkgericht onderzoek. Het wordt een digitale bundeling van tools, kennis en praktijkervaring, zoals het opstellen van do's-and-don'ts, een lijst met veelgestelde vragen en antwoorden, inspirerende verhalen, foto's, clips en portretten voor de positieve beeldvorming van de onderkant van de arbeidsmarkt. Niet in de laatste plaats bedoeld voor de

deelnemende studenten. Het project wordt afgesloten met een congres en een rapport met adviezen aangaande een landelijke uitrol naar andere hogescholen én verduurzaming onder de vlag van de regionale werkgeversservicepunten.

Stichting Movisie ■ Opstapbanen voor vrouwen met een migratieachtergrond (€ 96.000)

Stichting Movisie is een landelijk kennisinstituut voor een samenhangende aanpak van sociale vraagstukken. Dit instituut is betrokken bij grootschalige maatschappelijke projecten in het sociaal domein en werkt ook aan kennisverspreiding vanuit het Kennisplatform Integratie & Samenleving. Met het project wil Movisie voor hoogopgeleide vrouwen met een vluchtelingen- of migratieachtergrond betaalde opstapbanen creëren en een beproefde methode ontwikkelen die als businesscase voor andere werkgevers kan gelden. Het salaris dat bij de opstapbanen hoort, bekostigen de deelnemende werkgevers zelf. In totaal doen er 24 vrouwen en acht werkgevers (waaronder Movisie) mee, die een opstapbaan aanbieden. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Grenzeloos Maastricht ■ Grenzeloos Groeit (€ 50.000)

Grenzeloos Maastricht is een sociale horecaonderneming met een restaurant in hartje Maastricht dat ontbijt en lunch serveert. De onderneming helpt mensen met een vluchtelingenachtergrond uit de regio Maastricht een vliegende start te maken op de arbeidsmarkt. Via een leer-werktraject in het restaurant Grenzeloos bereiden mensen zichzelf voor op de arbeidsmarkt, leren ze de taal en bouwen ze een netwerk op.

Met het project wil Grenzeloos Maastricht haar activiteiten uitbreiden met een avondhorecaconcept en een groter terras. Daarmee komen er meer leer-werktrajecten voor nieuwkomers beschikbaar en wordt het project zelfvoorzienend. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting De Regenboog Groep ■ Amsterdamse Media Fabriek (€ 52.200)

Stichting De Regenboog Groep biedt onderdak, activiteiten en arbeidsmatige dagbesteding voor thuis- en daklozen, verslaafden en mensen met psychische problemen. Zo'n 150 mensen van deze laatste groep zijn hoogopgeleid en via WMO-trajecten zijn zij veelal te vinden op mediagerelateerde afdelingen van de arbeidsmatige dagbesteding. De aangeboden activiteiten en werkprojecten zijn voor hen maar weinig uitdagend. Met de Amsterdamse Media Fabriek wil De Regenboog Groep deze mensen meer perspectief en uitdaging bieden door hen opdrachten van externe opdrachtgevers te laten uitvoeren. Binnen het traject kunnen ze werkervaring opdoen in teksten (op)maken, ontwerpen of beeld maken voor opdrachtgevers. Deelnemers krijgen een interne opleiding, relevante cursussen

en er is ruimte in de Verhalenfabriek om hun eigen verhaal te vertellen of te verbeelden. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting Cosmicus ■ Wereldburgers voor de klas (€ 40.000)

Het project 'Wereldburgers voor de klas' biedt een groep van twintig hoogopgeleide statushouders uit de regio Amsterdam met ervaring in het onderwijs de mogelijkheid om in Nederland als leerkracht of docent in het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs of het middelbare beroepsonderwijs aan de slag te gaan.

Na afronding van de stageperiode krijgen de deelnemers een jaarcontract aangeboden voor de functie van Technisch Onderwijsassistent. Gedurende het gehele traject wordt coaching op maat geboden en aandacht besteed aan culturele verschillen en problematiek met betrekking tot de vluchtelingenachtergrond. In het traject wordt tevens een vakdidactische taaltraining aangeboden. Voor sommige docenten wordt de taaltraining op maat gemaakt. Er wordt samengewerkt met Nieuwe Opleidingschool Amsterdam, die voor de stageplekken of leerbanen zorgt. Afhankelijk van de kandidaat duurt een traject zes maanden tot twee jaar. Daarna stromen de nieuwe docenten uit naar betaald werk in het onderwijs, een deel daarvan met behulp van een zij-instroomtraject. Voor deelnemers die al bevoegd zijn, geldt een aangepaste begeleiding. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Ithaka Your Way Home ■ Inside out (€ 75.000)

Ithaka Your Way Home begeleidt in dit project ex-gedetineerden op hun weg naar de arbeidsmarkt. Binnen het programma wordt aan vijftig deelnemers uit de PI's Nieuwersluis en Zwolle praktische hulp en maatwerk geboden.

Nadat de deelnemer het leerprogramma van Justitie heeft doorlopen, stapt Ithaka in en gaan zij samen met de deelnemer aan de slag met het cv en competentieprofiel van de deelnemer. Ithaka gaat op zoek naar vacatures en bereidt samen met de deelnemer de sollicitatiegesprekken voor. Rondom de deelnemer wordt een begeleidingsteam gevormd bestaande uit een casemanager van Justitie, een coach van Ithaka en een buddy (ervaringsdeskundige). Er worden groepstrainingen gegeven over de huidige samenleving, rechten en plichten, werknemersvaardigheden, financiële zelfredzaamheid en het opbouwen van een netwerk. In deze fase krijgt de deelnemer ook een microkrediet tot zijn beschikking om kleine praktische problemen op te lossen. Tot slot is er nazorg op het moment dat ontslag uit detentie volgt en de begeleiding wordt vervolgd in de nieuwe woonomgeving van de deelnemer. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting JobHulpMaatje Nederland ■ Over de brug (€ 120.000)

Stichting JobHulpMaatje Nederland (JHMN) helpt werkzoekenden uit de uitkering met reguliere trajecten. Maar ook ondersteunt de stichting de zoektocht naar werk met vrijwillige maatjes, groepsbijeenkomsten en (interactieve) trainingen. In de eerste fase van het programma behandelen de deelnemers de zeven leefgebieden (financiën, werk, gezondheid, relaties, psychische gezondheid, identiteit en zingeving) om zo belemmeringen te identificeren en weg te nemen. Ook vergroten ze het zelfvertrouwen en de zelfkennis.

De tweede fase staat in het teken van concrete uitstroom naar een leer-werktraject of betaald werk. Dit gaat om individuele trajecten en workshops. Het programma wordt naar alle zeventien JHMN-locaties in Nederland uitgebreid. Er wordt een lokaal en landelijk netwerk van bedrijfspartners en andere stakeholders in kaart gebracht en aan relaties gebouwd. Bedrijven worden er vanaf het beginstadium bij betrokken, wat de keten naar werk moet verbeteren. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting Taal Doet Meer ■ Op Eigen kracht: Taal & Werk (€ 31.000)

Stichting Taal Doet Meer is een professioneel geleide vrijwilligersorganisatie die taalontwikkeling en ontmoetingen tussen nieuwkomers en andere Utrechters stimuleert. Er zijn zo'n duizend vrijwilligers per jaar actief met een bereik van twaalfhonderd deelnemers van alle leeftijden. Samen met Wij 3.0 (Utrechtse organisatie voor activering en re-integratie) deed deze stichting de afgelopen jaren ervaring op om statushouders te ondersteunen bij hun oriëntatie op de arbeidsmarkt in het programma Op Eigen Kracht: Taal & Werk. Dit doen ze onder begeleiding van vrijwillige coaches en door een actieve netwerkbenadering. Het programma bestaat uit een gecombineerde inzet van groepstrainingen, vrijwillige coaches en netwerkbijeenkomsten met bedrijven. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting Road of Hope ■ Ondernemerschap (€ 20.000)

Stichting Road of Hope ondersteunt de integratie van nieuwkomers en is gevestigd in een wijkhuis in Amsterdam Nieuw-West. De stichting wil op laagdrempelige en individuele wijze nieuwkomers verwelkomen en wegwijs maken in de Nederlandse samenleving. Zij initiëren huisbezoeken en geven in het wijkhuis workshops en trainingen. Het project 'Ondernemerschap' biedt kennis en ondersteuning aan dertig ondernemende nieuwkomers in Amsterdam die in de beginfase van het zelfstandig ondernemerschap zijn en de ambitie hebben om hun bedrijf en expertise uit te breiden en te formaliseren. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Forward Incubator (voorheen Stichting Refugees Forward) ■ Forward Incubatorprogramma's (€ 80.000)

Forward Incubator is al drie jaar actief in de ondersteuning van nieuwkomers met een vluchtelingenachtergrond en helpt hen om economische en sociale uitdagingen in Nederland het hoofd te bieden. Dit doen zij via een incubatorprogramma, dat statushouders ondersteunt bij de start, groei en financiering van hun eigen bedrijf. Op die manier wordt toegewerkt naar economische zelfredzaamheid van nieuwkomers, hun toeleiding naar een volwaardige plek op de Nederlandse arbeidsmarkt en hun sociale integratie in de lokale gemeenschap. Het programma bestaat uit onlinetrainingen en individuele coaching. Studenten en ervaren ondernemers fungeren als mentor. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Mano ■ SamenDoorSamen 2021 – Samen aan de slag in Rotterdam (€ 35.000)

Stichting Mano wil dat alle Rotterdammers kunnen meedoen in de samenleving en ontwikkelt hiertoe sinds 2008 diverse programma's en activiteiten. Het begeleidingsprogramma 'SamenDoorSamen' helpt de positie van statushouders te verbeteren en kent verschillende trajecten. Het biedt maatwerk voor iedere deelnemer. Onderdeel is het traject 'Samen aan de slag', dat zich toespitst op arbeidstoeleiding. Het doel is om de deelnemers arbeidsfit te maken, met extra aandacht voor taal, netwerk, (werknemers)vaardigheden, (inter)culturele communicatie en vakinhoudelijke ondersteuning. Vanuit Mano ontvangen de deelnemers gedurende het gehele traject persoonlijke coaching en begeleiding. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting Mixblik ■ Blik vooruit (€ 35.000)

Stichting Mixblik wil sociale integratie, arbeidsparticipatie en ondernemerschap bevorderen, met name onder vrouwen met een vluchtelingen- of migratieachtergrond. In het project 'Blik vooruit' produceren en verkopen de deelnemende vrouwen ingeblikte stoofmaaltijden. De blikfabriek is een veilige (leer) werkplek waar de vrouwen zichzelf op professioneel vlak kunnen ontplooiën, een netwerk kunnen opbouwen en uiteindelijk leren volop mee te draaien in de Nederlandse samenleving. De vrouwen worden betrokken bij alle onderdelen van het bedrijfsproces: het koken, inblikken, verkopen, administreren en ontwikkelen van de gerechten. Zo kunnen zij ontdekken waar hun talenten en interesses liggen. Zodra de vrouwen er klaar voor zijn, wordt samen met hen een duurzame arbeidsplek gezocht binnen dan wel buiten Mixblik, zodat zij financieel onafhankelijk kunnen worden. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

Stichting Rumi ■ Refugee On Board: The Next Step II (€ 50.000)

Refugee on Board is een integraal en intensief begeleidingstraject voor nieuwkomers, gericht op zowel arbeidstoeleiding als sociaal-maatschappelijke integratie. Het traject bestaat uit een combinatie van individuele begeleiding en groepstrainingen op het gebied van job- en lifecoaching, sollicitatie- en communicatietrainingen en taalondersteuning. Ook worden themadagen en netwerkbijeenkomsten georganiseerd. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

VluchtelingenWerk West en Midden-Nederland ■ Samen op weg naar werk (€ 45.000)

Het project 'Samen op weg naar werk' begeleidt, bemiddelt en plaatst statushouders op een participatieplek, fulltime -of parttimebaan of een vervolgopleiding. De nieuwkomers worden bijgestaan door een vrijwillige arbeidscoach en getraind in werknemersvaardigheden en zelfpresentatie. Er worden – afhankelijk van de coronamaatregelen – twee meet-ups georganiseerd waar werkgevers en nieuwkomers elkaar kunnen ontmoeten. De nieuwkomers gaan ook op werkbezoek. Na plaatsing worden de nieuwkomers begeleid op de werkvloer, zo nodig aangevuld met de inzet van een taalcoach (vaktechnische taal). Voor werkgevers is er een training interculturele communicatie.

Extra onderdeel zijn participatieplekken bij de Voedselbank. Nieuwkomers die nog ver afstaan van de arbeidsmarkt kunnen hier goed oefenen. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol uitstroomt naar zelfstandig ondernemerschap, betaald werk of een reguliere vervolgopleiding.

WERK & PREVENTIE**Stichting Crafts Council Nederland ■ Crafting Business (€ 20.000)**

Stichting Crafts Council Nederland draagt bij aan de ontwikkeling van ambacht en de creatieve ambachtscultuur. Dit gebeurt zowel door ondersteuning van individuele makers als door het definiëren, zichtbaar maken en bevorderen van de sector. Het project 'Crafting Business' heeft tot doel om creatieve makers, die voornamelijk als zzp'er werken, concrete handvatten te bieden om te professionaliseren. Op die manier zijn ze vervolgens beter in staat om voldoende inkomsten te genereren om van te leven. Daartoe wordt een cursus aangeboden met aandacht voor missie en visie, positionering, business development, financiën, marktverkenning, communicatie, productontwikkeling en internationalisering. Community building en peer learning zijn belangrijke onderdelen van het programma. De eigen leervraag staat centraal en er is persoonlijk contact en persoonlijke begeleiding. Daarom is een groep deelnemers niet groter dan twintig.

MKB Eindhoven ■ MKB Groeit! Leerplatform van en voor ondernemers (€ 38.050)

MKB Eindhoven heeft het initiatief genomen voor een samenhangend leerplatform voor kleinere mkb-bedrijven om ze zo te ondersteunen bij hun groeiambities. Participerende ondernemers kunnen zich ontwikkelen op diverse thema's: strategie en ondernemingsplan, management en leidinggeven, financiering, hrm, innoveren, marketing en communicatie. Hiervoor wordt de bestaande webapplicatie 'Route ICR' van een van de partners van MKB Eindhoven gebruikt. De ondernemers betalen hiervoor een beperkt bedrag aan abonnementskosten. De e-learning wordt aangevuld met offline masterclasses, trainingen, netwerksessies en coaching. Deze activiteiten worden verzorgd door verschillende partners van MKB Eindhoven, die daarvoor meestal geen kosten in rekening brengen. Naar verwachting gaan vijfhonderd ondernemers deelnemen aan online en offline activiteiten van het leerprogramma.

Kenniscentrum voor sociale innovatie, Hogeschool Utrecht ■ Schulden in Bedrijf (€ 60.908)

Het plan bouwt voort op het eerdere project 'e-learning instrument schuldenproblematiek' en het onderzoek naar dienstverlening aan lager opgeleiden onder de titel 'Drempels slechten'. Een belangrijk inzicht dat het onderzoek heeft opgeleverd, is dat de emotionele context waarbinnen problematische zaken worden besproken van grote invloed is op de effectiviteit van het gesprek. Kort samengevat gaat het om drie immateriële belemmeringen, te weten: begrijp je mijn omstandigheden, dan voel ik me gezien; wil je me helpen, dan wil ik me ook aan jou verbinden; kun je me helpen, dan zet ik me in. Aan de laatste belemmering 'kunnen' wordt tegemoetgekomen door het e-learning instrument.

'Begrijpen' en 'willen' wordt nu opgepakt. Een voorbeeld van te ontwikkelen materialen is een (PowerPoint)presentatie die een hr-medewerker of manager kan gebruiken om bij collega's, leidinggevenden of medewerkers het draagvlak te vergroten voor de aanpak van schulden. Een ander voorbeeld is een tekst op een intranetsite die werknemers erop attendeert dat de werkgever bereid is ondersteuning te bieden bij schulden. Voorbeelden van instrumenten zijn inhoudelijke kennisclips op basis van de theorie en inspirerende portretten uit de werkgeverspraktijk met do's-and-don'ts.

Witfilm BV ■ Schulden in bedrijf (€ 121.000)

Parallel aan de activiteiten van het Kenniscentrum Sociale Innovatie van de Hogeschool Utrecht wordt er filmmateriaal gemaakt. Van elke fase van de uitvoering worden kennisclips opgenomen met de twee betrokken lectoren maar ook van de ervaringen van deelnemers. Deze laatste video's hebben de functie van 'realitycheck', omdat aandacht wordt besteed aan blinde vlekken, misvattingen en andere drempels die voor tegenslagen kunnen zorgen en hoe daar, waar mogelijk met humor en relativering, mee wordt omgegaan. Witfilm verzorgt ook de vormgeving van het eindproduct, de website en de publiciteit erover.

IZZ BV ■ Samen werken aan gezond werken in zorg en welzijn (€ 230.000)

Izz, het ledencollectief van mensen in de zorg, en kenniscentrum CAOP gaan samen het thema 'gezonder en veilig werken' in de sector zorg en welzijn daadwerkelijk op gang brengen. Vijf middelgrote zorgorganisaties zullen een jaar lang in nog in te richten proeftuinen experimenteren met het gezondheidsbeleid. Dat wordt zo gemoduleerd dat de bestaande interventies (ook vanuit andere sectoren dan zorg en welzijn) passend zijn binnen het primaire werkproces. Waar mogelijk worden overbodige regels geschrapt. Voorafgaand aan deze experimenten start een uitgebreide inventarisatiefase. Op basis van de opgehaalde kennis en ervaringen wordt een raamwerk voor een uniforme werkwijze gemaakt. Dit heeft de vorm van een handboek met daarin beschreven de werkwijze, de randvoorwaarden voor succes, de opzet van de proeftuinen en voorbeeldmateriaal voor bijvoorbeeld het informeren van management en medewerkers. Tegelijkertijd wordt een communicatienetwerk gestart om alle opgehaalde kennis en ervaringen uit de proeftuinen breed te delen. De opbrengsten zijn nieuwe inzichten én praktische handvatten om het gezondheidsbeleid integraal met de bedrijfsvoering in te richten en uit te voeren. Dit voorkomt dat het deelbeleid aangaande 'omgaan met agressie', of 'psychosociale arbeidsbelasting' op heel andere methodieken stoelt dan het algemene beleid 'gezonder en veilig werken'.

Stichting Nabestaandenzorg ■ Podcastserie Leven en verlies (€ 6.000)

Stichting Nabestaandenzorg organiseert diverse activiteiten om nabestaanden te informeren, professioneel te ondersteunen en

lotgenoten samen te brengen. Het project betreft een nieuwe serie 'Leven en Verlies', die bestaat uit tien podcastsafleveringen over onder andere verlies van een kind, suicide, eenzaamheid, rouw en functioneren. Drie van de tien podcasts gaan over werksituaties. Zowel ervaringsdeskundigen als professionals, nabestaanden, begeleiders en werkgevers komen aan het woord.

Pro-Homeostase ■ Pilot (€ 20.000)

Pro-Homeostase is een multidisciplinair centrum voor werkende vrouwen in de levensfase 40-65 jaar. 'Pilot Pro-Homeostase' is een preventieproject gericht op de werkende vrouw in de overgang. Met een traject bestaande uit zes maanden training en coaching krijgen vrouwen in deze levensfase concrete ondersteuning aangeboden. Dit betreft multidisciplinaire ondersteuning van zorgprofessionals (conflictcounseling), lichaamsgerichte experts (hormoon- en voedingsdeskundige, bekkenfysiotherapeut) en loopbaan- en arbeidsmarktspecialisten. Zo krijgen deelnemende vrouwen meer grip op klachten en kunnen zij zo duurzaam mogelijk worden ingezet op de snel veranderende arbeidsmarkt.

OVAL ■ Week van de Werkstress 2021 (€ 16.500)

Vereniging OVAL (organisatie voor vitaliteit, activering en loopbaan) bundelt de krachten van de aangesloten leden. Dit zijn dienstverleners die actief zijn op de genoemde terreinen (vitaliteit, activering en loopbaan). Van 15 tot en met 19 november 2021 coördineerde OVAL voor de vierde maal de Week van de Werkstress. Rondom het thema Mentaal Sterk! wil de organisatie meer aandacht vragen voor het belang van mentaal sterke individuen in organisaties, die zich staande kunnen houden in wisselende en stressvolle omstandigheden. Subthema's zijn Krachtbronnen, Krachten Bundelen en Duurzame Kracht. Vanaf 2021 wil OVAL de maatschappelijke ambitie uitbreiden en de Week van de Werkstress gebruiken als aftrap van een platform op het gebied van werkstress en mentale kracht. Onderdeel hiervan is een nieuwe website.

CNV Jongeren ■ Rouwen & Bouwen (€ 96.904)

'Rouwen & Bouwen' richt zich op een grotere bewustwording van rouw bij jonge werknemers en een betere begeleiding op de werkvloer door werkgevers. In acht bedrijven worden inventarisaties en ervaringsgesprekken gevoerd om meer inzicht in en kennis van de behoeftes te verkrijgen die zowel bij de werkgever als de jonge werknemer aanwezig zijn. Dit wordt uitgevoerd door een pool van acht tot tien jongeren in samenwerking met de hr-afdeling en leidinggevenden. Vervolgens ontwikkelen zij een concreet plan om veranderingen binnen de organisaties teweeg te brengen en te verankeren. Gespreksvoering en dialoog tussen werkgever en jonge werknemer staan centraal. De opgedane kennis wordt gebundeld in een graphic novel en toegankelijk gemaakt voor werkgevers, jonge werknemers en collega's. Alle uitkomsten worden gedeeld in een slotevent.

PREVENTIEPROJECTEN VOOR JONGE WERK- NEMERS MET (RISICO OP) GELDZORGEN

Een half miljoen huishoudens kampt met grote schuldenproblematiek. Nog eens 800.000 huishoudens hebben tenminste één betalingsachterstand en het aantal loonbeslagen ligt rond de 600.000. De ernst van de situatie komt dan pas aan het licht, terwijl het probleem soms al jaren speelt. Jonge werknemers vertegenwoordigen hierbinnen een groeiende groep. Aangenomen wordt dat in Nederland ongeveer 340.000 jongeren tot 28 jaar kampen met geldzorgen of schuldproblematiek. Jaarlijks stijgt dit aantal volgens het Bureau Krediet Registratie (BKR) met 10 procent. Er is veel aanbod aan trainingen, tools, apps, methodieken, coaching en informatie om financiële zorgen preventief aan te pakken en om erger te voorkomen. Het bestaande aanbod bereikt de werkende jongeren echter onvoldoende, terwijl juist deze groep door kortlopende contracten en flexibele uren financieel extra kwetsbaar is. Werkgevers merken problemen vaak pas na acht maanden op, bijvoorbeeld na ontvangst van een brief over loonbeslag of omdat de jongere concentratieproblemen heeft of zich ziek meldt. Een vroege interventie in combinatie met een goed gesprek tussen werkgever en werknemer kan dit voor zijn.

De oproep voor aanvragen was gericht op organisaties die deze groep werkende jongeren (tot 28 jaar ongeacht opleidingsniveau) op een aansprekende wijze preventief, in een vroeg stadium, weten te bereiken. Eerdere signalering van geldzorgproblematiek kan leiden tot een effectieve aanpak van de oorzaak en helpt jonge werknemers te behoeden voor een verdere schuldbouw.

De volgende vier aanvragen (van de acht ontvangen projectaanvragen) zijn gehonoreerd:

Stichting Moedige Dialoog ■ Jongeren- scanscan Geldzorgen de Baas. Van Vinkje naar Vonk (€ 163.720)

Stichting Moedige Dialoog heeft dertig lokale netwerken en een landelijk publiek-privaat netwerk met het doel om (de gevolgen van) armoede en schuldenproblematiek in Nederland te beperken.

'Jongeren-
scanscan Geldzorgen de Baas. Van Vinkje naar Vonk' beoogt de ontwikkeling van een instrument en een daaruit volgend benodigde aanpak, specifiek voor jonge werknemers. Hiervoor wordt een jongeren-
scanscan uitgevoerd onder zowel werkgevers als jonge werknemers. Met de uitkomsten van de jongeren-
scanscan weet een werkgever hoe het bedrijf er met deze problematiek voor staat en wat gedaan kan worden om jonge werknemers te ondersteunen. Vervolgens kunnen jongeren gebruikmaken van het bestaande aanbod van de Moedige Dialoog of daarbuiten.

Het doel is om concrete handvatten te bieden, waardoor zowel de werkgever als de jonge werknemers preventieve acties kunnen ondernemen. In vijf pilots binnen vijf lokale netwerken worden vijftig werkgevers en 2.500 jonge werknemers bereikt.

Stichting Nederlandse Schuldhulproute ■ Jongeren- platform NSR/De jeugd heeft de toekomst (€ 150.000)

Stichting Nederlandse Schuldhulproute (NSR) geleidt met preventie, vroege signalering en samenwerking mensen met (dreigende) financiële problemen snel door naar hulp. Op het online informatieplatform Geldfit kunnen jongeren anoniem een test doen, waarna ze een persoonlijk en gericht advies krijgen (een route) met informatie over welke (lokale) organisaties kunnen helpen (gemeenteschuldhelp, betalingsregelingen, financiële buddyhulp en online coach).

NSR wil MoneyFit, een bestaand platform gemaakt voor en door jongeren, verder ontwikkelen. Door beter in te spelen op thema's en interesses die jongeren bezighouden, wil NSR het bereik onder jongeren verbeteren en verder vergroten. Dit wordt vertaald naar een jongerenroute op maat met tips en informatie, het bevorderen van zelfinzicht door middel van een zelftest, en begeleiding en doorverwijzing: van zelfhulp-app en (online) vrijwilliger tot professioneel hulptraject.

CNV Jongeren ■ De Budget-Bus (€ 117.260)

'De Budget-Bus', ook wel 'het financiële APK-busje' genoemd, vermindert en voorkomt geldzorgen onder jonge werknemers. Met dit project wil CNV Jongeren laagdrempelig en direct contact hebben met de werkgever en jonge werknemers. De werknemers kunnen met aangeboden handvatten hun financiën voor de korte en lange termijn inzichtelijk maken en bewuster omgaan met geld. Met werkgevers gaan de jongeren in gesprek over hun vraagstukken. De insteek is dat alle werknemers – met of zonder geldzorgen – op een aansprekende en luchtige manier geholpen worden. De Budget-Bus heeft een doorverwijfsfunctie, brengt regionale en gemeentelijke opties onder de aandacht en verwijst naar de Nederlandse Schuldhulproute en Wijzer in Geldzaken. CNV Jongeren wil 24 organisaties waar veel jongeren werken erbij betrekken, zoals binnen de horeca en retail- en supermarktwereld. De Budget-Bus bezoekt organisaties en ook worden financieel onderlegde jongeren ingezet voor de preventiecampagne. Er zijn ook financiële spreekuren voor jongeren. Daarnaast wil CNV Jongeren met haar grote netwerk andere organisaties en hun werkgevers en werknemers informeren over schuldproblematiek en verwijzen naar onder andere NSR en Wijzer in Geldzaken.

Stichting Money en Talent / How 2 Spend It ■ E-learning jonge werknemers (€ 130.000)

Stichting Money en Talent/How 2 Spend It is een financieel educatief platform waar mensen op een laagdrempelige manier leren over geld en aan geld gerelateerde onderwerpen. Het platform streeft ernaar de financiële stress te verlagen, financiële vaardigheden te vergroten en de financiële weerbaarheid te doen toenemen. In dit project krijgen jonge werknemers praktische tools en inspiratie aangereikt om daarmee hun financiën te regelen op een manier die bij hen past en hen daarnaast te motiveren tot actie over te gaan. In samenwerking met jongeren wordt een e-learning omgeving ontwikkeld waar de jonge werknemer allerlei aansprekende en leerzame e-learning modules kan volgen over financiën. Een (nieuwe) jonge werknemer ontvangt van zijn werkgever of hr-manager een werkboek, met tools en toegang tot een of meer e-learning modules met ondersteunende video's. De werkgever heeft hiermee een gratis methode in handen om het gesprek aan te gaan en jongeren te begeleiden. On- en offlinecommunicatie wordt afgewisseld. Met deze aanpak worden tussen de drie- en vijfhonderd jongeren bereikt.

WERK & TOEKOMST

Stichting Amsterdam Economic Board ■ Loopbaanpaden Techniek en Bouw (€ 345.750)

Het project 'Loopbaanpaden Techniek en Bouw' is onderdeel van een breder programma 'Doorontwikkeling skills instrumenten' dat gericht is op een groen, digitaal en veerkrachtig herstel na de coronacrisis. Het project staat op drie pijlers.

De eerste pijler is zorgen voor een ketensamenwerking in de metropoolregio Amsterdam door pilots met loopbaanpaden voor twee- tot driehonderd deelnemers bij werkgevers met een grote vraag naar personeel. Belangrijke stakeholders binnen de keten als 'latende' werkgevers, brancheorganisaties, opleidingsfondsen, vakbonden, overheden en onderwijsinstellingen worden allemaal betrokken bij de pilots. Samen met de ketenpartners worden voorschakeltrajecten voor techniek en bouw opgezet. Vervolgens wordt matching, opleiding en begeleiding georganiseerd.

De tweede pijler is de skills-based werving, opleiding en interne organisatie van ten minste vijf grote technische werkgevers. De aanpak 'Taken van de toekomst' van TNO wordt ingevoerd, waardoor het werk anders wordt georganiseerd. Door job carving op basis van skills worden opstap- en doorstroombanen gecreëerd. Deze kunnen vervolgens als voorbeeld dienen bij het mkb.

Als derde pijler dient actieonderzoek voor het ophalen van kennis en innovatie om hiermee bij te dragen aan verbeteringen van de ketensamenwerking en skills-based arbeidsmarktbeleid. Deze kennis is voor alle geïnteresseerden beschikbaar.

50 Compagnie ■ Stadsregio leert door (€ 129.938)

Het project 'Stadsregio leert door' helpt mkb-werkgevers om met het thema 'Leven Lang Ontwikkelen' (LLO) aan de slag te gaan. Werkgevers hebben behoefte aan praktische kennis over LLO (inclusief begrijpen waarom het belangrijk is). Daarnaast hebben werknemers baat bij rolmodellen en een regionale arbeidsmarkt die is ingericht op het uitwisselen van toekomstbestendige kennis en vaardigheden. Er wordt een totaalpakket aangeboden met aandacht voor 'begrijpen, willen en kunnen'. Het project trapt af met 'De Grote Duurzame Inzetbaarheid Theatershow' voor driehonderd werkgevers om te begrijpen wat LLO inhoudt en een besef van urgentie te krijgen. Sketches met acteurs over herkenbare situaties worden aangevuld met praktische informatie over het belang van LLO voor de regionale arbeidsmarkt. In een 'Rolmodellen Magazine' komen veertig inspirerende verhalen van zowel werkgevers als werknemers in goed uitgewerkte interviews plus achtergrondinformatie en tips om in de praktijk zelf mee aan de slag te gaan.

Via e-learning, gevolgd door een virtualrealitytraining, maken honderd werkgevers op praktische wijze kennis met het thema LLO en krijgen zij alles aangereikt dat nodig is om er zelf met hun team aan te werken. Zo leren ze onder andere wat duurzame inzetbaarheid is en waarom investeren in LLO loont. Ook kunnen zij oefenen in het goede gesprek met hun medewerkers en in

hoe zij het voor die medewerkers vervolgens mogelijk kunnen maken zich hun leven lang te ontwikkelen. Uiteraard kunnen na afloop van het project meer dan de genoemde honderd werkgevers dit interactieve lesprogramma gaan gebruiken. De Toekomst-toolbox is letterlijk een doos die werkgevers kunnen bestellen voor hun medewerkers. Het bevat praktische tools (werkboeken, gesprekskaarten) om te werken aan de eigen duurzame inzetbaarheid en LLO.

Coalitie voor Veiligheid ■ Werken aan een veilige loopbaan (€ 402.893)

Coalitie voor Veiligheid (CvV) is een initiatief van werknemers uit de veiligheidssector. Maar liefst vijftien (vak)bonden uit de verschillende doelsectoren binnen de sector veiligheid zijn aangesloten bij dit initiatief. Het betreft een project met een looptijd van drie jaar om werkenderwijs te komen tot een transitiecentrum voor de brede sector veiligheid. De focus ligt op het helpen organiseren van zowel instroom in de sector veiligheid als doorstroom binnen de sector (van de ene deelsector naar de andere). Het project behelst de ontwikkeling van een platform (website) met informatie over de verschillende deelsectoren, openstaande vacatures en de verschillende stappen die nodig zijn voor specifieke bijscholing. Daarnaast zijn er diverse testen en assessments die bezoekers aan het platform inzicht verschaffen in de mate van geschiktheid voor de gewenste functie.

Een matchingstoel loodst werkzoekenden door het sollicitatie- en selectieproces. Bij deze innovatieve aanpak is goede communicatie bepalend voor het succes van dit project.

Stichting Lezen en Schrijven ■ MKB Actie LAB Basisvaardigheden (€ 127.032)

Stichting Lezen en Schrijven zet zich in om laaggeletterdheid te voorkomen en te verminderen. Dit project beoogt een effectieve aanpak om mkb-ondernemers te bereiken en te activeren. ActieLABS gaan zich richten op mkb'ers in een of twee branches waarin laaggeletterdheid het meest voorkomt. Beroepsgroepen waarin veel laaggeletterden en laaggecijferden werkzaam zijn, zijn schoonmakers, hulpkrachten in de bouw en industrie, productiemachinebedieners, hulpkrachten in de landbouw en keukenhulpverleners. Het zijn vaak de beroepen met een relatief hoog percentage laagopgeleide werknemers, soms ook met veel medewerkers met korte contracten. In het project worden ook partners (brancheverenigingen, Leerwerkloket, ondernemersverenigingen et cetera) van Stichting Lezen en Schrijven betrokken. Met diverse werkvormen worden wervingsstrategieën ontworpen, uitgetest, bijgeschaafd en geëvalueerd. De meest effectieve strategie wordt vervolgens breed gedeeld met relevante ministeries, brancheverenigingen en intermediairs zoals het Leerwerkloket en Werkgevers Servicepunten, de SER en MKB-Nederland.

CNV Connectief ■ Regionaal Collectief Werkgeverschap (€ 145.000)

In dit project van CNV Zorg & Welzijn wordt intensief samengewerkt met de Werkgeverij. Dit is een innovatief samenwerkingsverband van werkgevers en hun werknemers in zorg, welzijn, kinderopvang en jeugdzorg in de provincie Gelderland. De partners wisselen onderling werk en medewerkers uit, gebaseerd op goed werkgeverschap, goed werknemerschap en vertrouwen. Doel van het project is te komen tot een arbeidscontract dat aansluit bij de huidige tijdgeest en tegemoetkomt aan de wensen van zowel de werknemer als de werkgever. In een proeftuin waar vijf partners van de Werkgeverij aan deelnemen wordt geëxperimenteerd met modulair samengestelde arbeidsvoorwaarden. Uitgangspunten daarbij zijn enerzijds voor werknemers werken inkomenszekerheid en flexibiliteit die past bij het in balans houden van werk en privé in alle levensfasen. En anderzijds behoud van personeel voor de sector zorg en welzijn met oog voor duurzame inzetbaarheid als belangrijke wens van werkgevers.

Het project start niet vanaf nul. Veel voorwerk is al gedaan en nu is het tijd om daadwerkelijke vernieuwing in denken en gedrag tot stand te brengen. Via dialoogsessies en met de ervaringen in de proeftuin worden wensen en onmogelijkheden geïnventariseerd en verwerkt tot een aanbeveling. Nadat de gewenste (keuze)modules zijn vastgesteld wordt in fase 2 een eerste vorm van maatwerk binnen het nieuwe arbeidscontract gepresenteerd. Er vinden juridische, arbeidsrechtelijke en fiscale checks plaats waardoor bekend wordt wat direct veranderd kan worden en welke noodzakelijke dan wel wenselijke aanpassingen in wet- en regelgeving nodig zijn om alle wensen te laten vervullen. Tot slot worden in fase 3 de opgehaalde kennis en ervaringen ingebed in werkprocessen van de leden van de Werkgeverij. Uiteraard wordt het eindrapport breed gedeeld met alle belangstellenden buiten de Werkgeverij.

Work Channels BV ■ Doe mij er zo eentje (€ 176.024)

NXtv is een interactief videoplatform gericht op techniekpromotie en arbeidsmarktcommunicatie. 'Doe mij er zo eentje' biedt oplossing voor een sociaal-maatschappelijk vraagstuk: jongeren met een niet-traditionele achtergrond activeren naar betaald werk in technische sectoren. Het wordt een educatieve videoserie van tien afleveringen waarin kandidaten worden gekoppeld aan een bestaande vacature met een reëel contract. Vooraf worden werkgevers zorgvuldig geselecteerd (ook dit proces is onderdeel van de serie) en geholpen om out of the box te kijken naar potentieel talent. Uiteraard worden ook de deelnemende jongeren met zorg geselecteerd. Zij worden gedurende het bemiddelingstraject en groeiproces begeleid door een ervaren coach. Vernieuwend aspect van de serie is dat werkgevers zich moeten aanbieden en dat de kandidaten mogen kiezen wat bij hen past. Dit draagt ertoe bij dat kandidaten hun eigen krachten kunnen inzetten

en dat zij de regie hebben. 'Eigen regie' wordt vaak genoemd als succesfactor bij duurzame arbeidsparticipatie. De videoserie komt online op het platform van NXtv (www.nxtv.nl) en wordt gratis beschikbaar. De promotiecampagne gaat zich richten op het onderwijs.

PROGRAMMA 'EEN NIEUW BESTAAN, EEN NIEUWE BAAN'

Uit cijfers van het CBS (2018) blijkt dat van de volwassen asielzoekers die in 2014 een verblijfsvergunning kregen, slechts 11 procent tweeënhalf jaar later betaald werk heeft gevonden als werknemer of als zelfstandige. Recent onderzoek bevestigt dat het voor nieuwkomers moeilijk is om aan een baan te komen. Om die reden heeft Instituut Gak het programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan' gestart. Met dit meerjarige programma is budget beschikbaar gesteld om de positie van nieuwkomers op de arbeidsmarkt te versterken. Er is voor gekozen om met name projecten te ondersteunen die aandacht besteden aan succeselementen die uit onderzoek bekend zijn, zoals een integrale aanpak of de dichtere betrokkenheid van werkgevers. Onderzoekers van Regioplan volgen deze projecten, waarna zij opgedane kennis analyseren en met aanbevelingen komen voor de lopende en nog te starten projecten. Het programma wordt in 2022 afgerond.

In 2021 is ter versterking van de leerfunctie van het programma, het volgende initiatief gehonoreerd:

OpenEmbassy en Muzus ■ Versterking van de leerfunctie van programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan' (€ 93.376)

OpenEmbassy en Muzus gaan oplossingen ontwikkelen voor knelpunten die projectleiders binnen het programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan' zijn tegengekomen. Dit zijn knelpunten die niet voldoende binnen het reguliere programma kunnen worden aangepakt of opgelost. Met gegronde kennis van het arbeidsparticipatievraagstuk van nieuwkomers en werkvormen uit social design, hebben OpenEmbassy en Muzus in co-creatie met de projectleiders, nieuwkomers en Instituut Gak de oplossingsrichtingen geïdentificeerd, uitgewerkt, en teruggebracht naar drie mogelijke oplossingen. Dit zijn oplossingen die de arbeidsparticipatie van nieuwkomers, en de rol die de projectleiders daarin kunnen spelen, moeten vergemakkelijken:

1. Nieuwkomer tv. Een serie van vijf video's over nieuwkomers en hun baan.
2. Shop & Work. Drie interactieve workshops over banen, digitaal werken en samenwerking met gemeenten.
3. Van skill tot baan. Een pakket van een training, assessment en de mogelijkheid data van regionale arbeidsmarktregio's te gebruiken, om een kansrijke en duurzame plaatsing bij het vinden van een baan en carrière te bewerkstelligen.

Nasiem

Mantelzorg en werk combineren zet je soms voor bijzondere uitdagingen waarin grenzen bewaken best lastig kan zijn. Het project kwam voor mij op een moment dat beide zich op een piek bevonden. Veel ziekenhuisopnames voor mijn zieke vader en veel drukte op het werk. Ik heb geleerd om meer en open te communiceren met de mensen om mij heen. Collega's kregen meer begrip voor mijn situatie en snapten daardoor dat dingen soms niet helemaal gaan zoals ik het voor ogen had.

Stichting MantelzorgNL
■ Werk & Mantelzorg ■
Afgerond in 2021

Bij de uitvoering van het lopende onderzoeksprogramma zijn in totaal 253 personen betrokken, bestaande uit 65 hoogleraren, 3 lectoren, 125 postdocs en/of senior onderzoekers, 35 promovendi, 12 junior onderzoekers en 13 onderzoeksassistenten. In 2021 is het onderzoeksprogramma uitgebreid met de 12 hierna weergegeven nieuwe studies. Sinds de oprichting van Instituut Gak hebben in totaal 65 mensen hun promotieonderzoek kunnen uitvoeren met financiering van Instituut Gak. Voor een overzicht van de lopende studies wordt verwezen naar pagina 27 en 28. Voor een overzicht van de afgesloten onderzoeksprojecten wordt verwezen naar pagina 28.

Toegankelijkheid

Instituut Gak streeft ernaar dat de resultaten van gesteunde studies bijdragen aan oplossingen voor beleids- en uitvoeringsvraagstukken die leven op het terrein van sociale zekerheid en arbeidsmarkt. De onderzoekers worden daarom gevraagd actief zorg te dragen voor publicatie, openbaarmaking en overdracht van onderzoeksresultaten aan wetenschappers, beleidsmakers, professionals werkzaam in de uitvoeringspraktijk en andere belangstellenden. Hiertoe is het inspiratiedocument Maatschappelijke impact opgesteld. Dit document kan geraadpleegd worden bij het opstellen van een onderzoeksvoorstel, bij de uitvoering van het onderzoek en bij de verspreiding van de onderzoeksresultaten.

Publicaties die voortkomen uit onderzoek worden actief verspreid door Instituut Gak, via de eigen website en verschillende sociale media. Op de website is de Kennisbank te vinden met daarin alle publicaties die voortvloeien uit door Instituut Gak gesubsidieerd onderzoek. Daarnaast komen in Kennisclips de belangrijkste resultaten en de implicaties voor beleid van een aantal onderzoeken op overzichtelijke wijze in beeld. Deze Kennisclips zijn terug te vinden op de website.

Toepasbaarheid

Naast de aandacht voor de toegankelijkheid van onderzoeksresultaten vindt Instituut Gak het ook belangrijk dat de onderzoeksresultaten van nut zijn voor de (beleids)praktijk en daadwerkelijk worden toegepast. Hiertoe neemt Instituut Gak deel aan het Kennispartnerberaad (een halfjaarlijkse ontmoeting van organisaties waarmee het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid samenwerkt op het gebied van kennis en onderzoek) en aan het Kennisplatform Werk en Inkomen (KWI). In dit laatste platform werken kennispartners en de uitvoeringsorganisaties voor de sociale zekerheid met elkaar samen op het gebied van kennisontwikkeling binnen het domein van werk en inkomen.

Daarnaast wordt bij de beoordeling van de onderzoeksvoorstellen expliciet gekeken naar de beleidsrelevantie, de mate

waarin onderzoeksresultaten toepasbaar worden gemaakt voor de (beleids)praktijk (valorisatie) en de mate waarin er aandacht is voor het burgerperspectief (de aandacht voor de leefwereld, de behoeften en de capaciteiten van de eindgebruikers van de regelingen binnen het sociale zekerheids- en arbeidsmarktbeleid).

NIEUWE ONDERZOEKS-PROJECTEN

Meer rust in het bestaan. Ervaringen, behoeften en ondersteuning rond baanonzekerheid van mensen met een arbeidsbeperking (€ 299.825) ■ Projectleider: Dr. Marian van der Klein, Verwey-Jonker Instituut

Met de invoering van de Participatiewet is de baan- en inkomensonzekerheid van arbeidsgehandicapten toegenomen. De crisis die COVID-19 heeft veroorzaakt heeft deze onzekerheid versterkt. De stem van de doelgroep zelf horen we te weinig over dit thema. Wat zijn hun wensen en behoeften en hoe kunnen zij adequaat worden ondersteund om met (de consequenties van) groeiende baanonzekerheid om te gaan? In dit project worden aan de hand van zogenoemde klantreizen de ervaringen en de gewenste 'reis' van mensen met een arbeidsbeperking en werk in kaart gebracht. Door een analyse van de verschillen tussen wens en werkelijkheid inventariseren de onderzoekers waar de ondersteuningsbehoeften liggen. Vervolgens wordt met verschillende professionals samen een praktisch handreiking ontwikkeld en getoetst in de praktijk.

Financiële gevolgen van de coronacrisis voor studenten in mbo en hoger onderwijs (€ 75.470) ■ Projectleider: Dr. Anja van der Broek, ResearchNed

Dit onderzoek biedt inzicht in financiële gevolgen van de coronacrisis voor studenten in mbo en hoger onderwijs. Op basis van secundaire data verzamelde ResearchNed feitelijke informatie over de inkomenssituatie van studenten en de invloed van de coronacrisis daarop. Daarnaast werd onder studenten een vragenlijst uitgezet naar de effecten van de coronacrisis op hun arbeidsmarktparticipatie, hun financiële situatie en de wijze waarop zij hiermee omgaan. Tot slot zijn werkgevers uitgenodigd mee te denken over oplossingsrichtingen. De uitkomsten zijn gepubliceerd in een onderzoeksrapport en een publieksvriendelijke factsheet.

Een oppoetsbeurt voor de markt voor persoonlijke dienstverlening (€ 186.193) ■ Projectleider: Prof. dr. Tanja van der Lippe, Universiteit Utrecht

Persoonlijke dienstverlening in Nederland is groeiende, maar het huidige stelsel is erg complex. De kwaliteit van werk staat ter discussie, er zijn vragen bij de werkbaarheid en het kan nieuwe sociale ongelijkheden brengen. Doel van dit project is om op

basis van gedegen innovatief en interdisciplinair onderzoek te adviseren hoe het stelsel voor specifiek huishoudelijke werkers goed is te organiseren. Daartoe worden ervaringen opgehaald bij huishoudelijke werkers, gemeenteambtenaren en bemiddelingsplatforms. Ook brengen de onderzoekers buitenlandse voorbeelden in kaart.

Scenario's voor matches van vraag en aanbod in de zorg en het onderwijs (€ 197.566) ■ Projectleider: Prof. dr. Frits van Merode, Maastricht UMC+

Dit onderzoek biedt inzicht in de oorzaken en mogelijke oplossingen voor de hoge werkdruk en personeelstekorten in de zorgsector en het onderwijs. Op basis van onder andere registerdata-analyses, vignettenstudies en scenarioanalyses brengt dit onderzoek in kaart hoe de tekorten kunnen worden teruggedrongen. Arbeidsmarktdeskundigen en betrokkenen in de zorg en het onderwijs worden in een reeks van rondetafelgesprekken uitgenodigd om mee te denken over mogelijke oplossingsrichtingen. De bevindingen van het project zijn te lezen in een onderzoeksrapport, publicaties in vakbladen en algemeen toegankelijke tijdschriften en een toegankelijke factsheet.

The role of pensions for career decisions (€ 250.000) ■ Projectleider: Dr. Raymond Montizaan, Maastricht University / ROA

Wat is de relatie tussen pensioenen, arbeidsmarktontwikkelingen en 'late career decisions'? Aan de hand van een veldexperiment wordt in dit project onderzocht welke rol verschillende vormen van pensioencommunicatie spelen voor 'late career decisions' en spaargedrag van werknemers. Daarnaast wordt onderzocht in hoeverre veranderingen in het Nederlandse pensioenstelsel, in combinatie met technologische veranderingen, een versterkend effect hebben op het werkgelegenheids-, pensioen- en spaargedrag van oudere werknemers. Tot slot wordt met behulp van experimenten onderzocht hoe werknemers gemotiveerd kunnen worden om te blijven investeren in hun menselijk kapitaal.

Welke werknemer leert waarom? Een integratief en dynamische perspectief op de deelname aan levenslang ontwikkelen (€ 226.114) ■ Projectleider: Dr. Simon Beusaert, Maastricht University

De huidige arbeidsmarkt ondergaat een snelle en impactvolle transformatie, waardoor levenslang ontwikkelen (LLO) onontbeerlijk is. Wie zich blijft ontwikkelen, is weerbaarder en flexibeler op een veranderende arbeidsmarkt. Deze noodzaak staat in contrast met vastgestelde loopbaaninactiviteit en gebrek aan competentieontwikkeling bij een grote groep van de beroepsbevolking. In het bijzonder groepen die doorgaans al een kwetsbaardere positie op de arbeidsmarkt hebben, nemen niet of weinig deel aan LLO. Dit onderzoek heeft als doel om diepgaand inzicht te krijgen in de verschillende factoren (individueel en structureel) die ervoor zorgen dat mensen al dan niet

deelnamen aan LLO. De onderzoekers zullen kwetsbare profielen identificeren. De inzichten die worden opgedaan, kunnen helpen om deelname aan LLO op een doel(groep)gerichte manier te stimuleren.

Kortcyclisch werk: wat zijn de ervaringen op de werkvloer? (€ 118.722) ■ Projectleider: Dr. Hardy van de Ven, TNO in samenwerking met RIVM

Een deel van de Nederlandse werknemers verricht korte, repetitieve en voorgeschreven taken (kortcyclisch werk (KCW)). KCW heeft zowel voor- als nadelen betreffende fysieke belasting en ontwikkelmogelijkheden. Het doel van dit onderzoek is om meer inzicht te verkrijgen in de omvang van, ervaringen met en alternatieven voor KCW. Hiervoor wordt een 'mixed-methods design' toegepast bestaande uit onder andere kwantitatieve analyses van bestaande datasets en kwalitatieve methodes zoals (focus) groepsinterviews. In een conferentie worden oplossingsrichtingen met relevante stakeholders besproken.

Noodzakelijk nachtwerk belicht: Onderzoek naar de omvang, ervaringen en oplossingsrichtingen voor het beperken van de negatieve effecten (€ 136.502) ■ Projectleider: prof. dr. Karin Proper, RIVM in samenwerking met TNO

Veel mensen voeren werk in de nachtelijke uren uit en lopen hierdoor risico op gezondheidsproblemen. Ondanks bewezen negatieve gezondheidseffecten is onbekend wat de ervaringen van de nachtwerker zelf zijn en wie het waarderen en wie niet. Dit onderzoek richt zich op de omvang, ervaringen en impact van (noodzakelijk) nachtwerk in het bijzonder vanuit het perspectief van de nachtwerker. Hiervoor worden kwantitatieve analyses van bestaande datasets en kwalitatieve onderzoeksmethoden zoals focusgroeps- en 'peer to peer'-interviews gebruikt. In een conferentie worden oplossingsrichtingen met relevante stakeholders besproken.

SAMKIN: Ervaringen met Samenwerken met Kunstmatige Intelligentie in de praktijk (€ 199.513) ■ Projectleider: Dr. Maarten Renkema, Universiteit Twente

Een groeiend gebruik van Artificial Intelligence (AI; oftewel kunstmatige intelligentie) betekent dat steeds meer werknemers te maken krijgen met samenwerking met slimme tools. Deze samenwerking brengt zowel bedreigingen als kansen met zich mee. Eén ding lijkt zeker: het gebruik van AI in het werk heeft gevolgen voor de taken en kwaliteit van werk in diverse sectoren. In dit project wordt vanuit verschillende perspectieven onderzocht wat de ervaringen en percepties van werknemers zijn met betrekking tot de samenwerking met AI en welke gevolgen deze samenwerking heeft voor hun taakontwerp. Daarbij wordt onder andere een experiment uitgevoerd waarbij deelnemers een taak moeten uitvoeren in samenwerking met een slimme robot, om de interactie te bestuderen.

**Van conflict naar evenwicht (€ 213.778) ■ Projectleider:
Prof. dr. Han Anema, Amsterdam UMC, locatie VUmc**

Een op de vijf werkenden heeft te maken met conflicten op het werk. Naast persoonlijk leed bij betrokkenen, brengen met name ernstige conflicten grote maatschappelijke kosten met zich mee. Dit tweejarige onderzoek beoogt bij te dragen aan preventie en de-escalatie van arbeidsconflicten door samen met verschillende stakeholders (werknemers, werkgevers en bedrijfsartsen) een toolbox te ontwikkelen ter bevordering van de toepassing van de NVAB-richtlijn 'Conflicten in de werksituatie'. Voor werknemers en werkgevers wordt een handreiking opgesteld met informatie over preventie en de-escalatie van arbeidsconflicten.

**Sociale zekerheid voor zelfstandigen in geval van arbeidsongeschiktheid, werkloosheid en ouderdom: tussen arbeidsvormneutraliteit en arbeidsvormspecificiteit (€ 449.500) ■ Projectleider:
Prof. dr. Paul Schoukens, Tilburg University**

Zowel in de Europese Unie als in Nederlandse beleidsvoorstellen wordt gepleit voor een uitbreiding van de sociale zekerheid van zelfstandigen. Bij voorkeur gebeurt dit op een neutrale wijze met betrekking tot het arbeidsstatuut van de werkenden ('arbeidsvormneutraal'). Echter in een aantal regelingen zal de bescherming aangepast moeten worden aan de specifieke karakteristieken van de beroepsgroep. Dit project onderzoekt wanneer een arbeidsvormspecifieke invulling van sociale bescherming voor zelfstandigen vereist is met betrekking tot sociale risico's die grotendeels arbeidsgerelateerd zijn, zoals werkloosheid, arbeidsongeschiktheid en ouderdom. Welke elementen moeten in acht worden genomen om een effectieve bescherming voor zelfstandigen voor deze risico's te verwezenlijken? De onderzoekers kijken naar het relevante Europeesrechtelijke kader en voeren een rechtsvergelijkende studie uit. De bevindingen worden vertaald naar de Nederlandse realiteit.

**OVERZICHT LOPENDE
ONDERZOEKSPROJECTEN****Eind 2021 lopen de volgende onderzoeksprojecten
Het stelsel van de sociale zekerheid:**

- De toekomst van de universele verzorgingsstaat: tussen de sociale bijstand en een gegarandeerd minimuminkomen;
- De verdeling van onzekerheden;
- Op zoek naar nieuw evenwicht. Een parlementaire geschiedenis van het socialezekerheidsstelsel, 1980-2014;
- Werk, zekerheid en belangenvertegenwoordiging in de creatieve sector;
- Werkgeversstrategieën en de ontwikkeling van arbeidsvoorwaarden sinds 1982;
- Zelfredzaamheid en sociale bescherming over de levenscyclus;
- Flexibilisering, globalisering en technologische vooruitgang: gevolgen voor de arbeidsmarkt en sociale zekerheid;
- Sociale zekerheid voor zelfstandigen in geval van arbeidsongeschiktheid, werkloosheid en ouderdom: tussen arbeidsvormneutraliteit en arbeidsvormspecificiteit.

De uitvoeringspraktijk van de sociale zekerheid

- Behoorlijke bejegening in de sociale zekerheid;
- Geschikt of ongeschikt voor arbeid? Analyse van de effecten van arbeidsongeschiktheidshervorming;
- Meer rust in het bestaan. Ervaringen, behoeften en ondersteuning rond baanonzekerheid van mensen met een arbeidsbeperking;
- Een oppoetsbeurt voor de markt voor persoonlijke dienstverlening.

Arbeidsmarkt en HR

- De psychologie van de flexibilisering;
- Voorkomen is beter dan genezen: proactief zekerheid creëren in een flexibele arbeidsmarkt;
- Van human resource management naar workforce management;
- De gevolgen van aanbestedingen in de thuiszorg en het streekvervoer;
- De inkomenspositie en het verdienmodel in de creatieve sector in Nederland;
- Flexibele arbeid in de Nederlandse polder 1950-2020;
- Met een andere bril: motiveren en ondersteunen van organisaties bij het ontwikkelen van wetenschappelijk onderbouwd diversiteitsbeleid;
- Samen aan het werk: Effectieve en gedragen gedragsverandering van werkgevers om meer mensen met een arbeidsbeperking aan te nemen;
- De impact van COVID-19 maatregelen op werk, welzijn en loopbanen van Centraal en Oost-Europese arbeidsmigranten;

- Vergroten van de kans op werk(behoud) van mensen met een arbeidsbeperking - in tijden van de COVID-19 recessie en toekomstige recessies;
- Samen op weg naar toekomstbestendig beleid voor flexibele werktijden & thuiswerken;
- Hulpbronnen, intersectionaliteit en instituties: Determinanten van uitkeringsafhankelijkheid;
- Oorzaken en gevolgen van uitbesteding van werk;
- Gevolgen van automatisering voor de arbeidsmarkt;
- Arbeidsmarkteffecten van het minimumloon;
- Het ontstaan van nieuwe banen;
- De levensloop en de arbeidsmarktpositie van vrouwelijke statushouders in Nederland;
- SAMKIN: Ervaringen met Samenwerken met Kunstmatige Intelligentie in de praktijk.

Pensioenen

- Intergenerationele solidariteit of generatieconflict;
- Waardering en beleggingsbeleid bij hervorming van het pensioenstelsel;
- Vormgeving en transitie van het pensioenstelsel;
- De relevantie van beginselen van consumentenrecht voor pensioenconsumenten;
- Een rechtsvergelijkend onderzoek naar consumentenbescherming voor pensioendeelnemers;
- Leeftijdsgelateerde sociale normen in een vergrijzende arbeidsmarkt;
- Naar een beter begrip van ongelijkheid op latere leeftijd;
- The role of pensions for career decisions.

Arbeid en gezondheid

- De mentaal gezonde zaak. Een arbeidsdeskundige handreiking voor werkgevers in de omgang met werkenden met veelvoorkomende psychische problemen;
- De chronisch zieke werkende centraal: wat is de rol van sociaal geneeskundigen? (programma)
 - Deelproject 1: Ontwikkeling en validering van een methodiek om de sociale context van de chronisch zieke werkende actief te betrekken in het sociaal geneeskundig handelen;
 - Deelproject 2: Eigen regie en zelfredzaamheid voor chronisch zieke werkenden;
 - Deelproject 3: Inbreng van de chronisch zieke werkende bij begeleiding naar werk en beoordeling van functionele mogelijkheden;
 - Deelproject 4: Proefdraaien met de chronisch zieke werkende centraal; een proeftuinaanpak voor co-creatie van wetenschap en sociaal geneeskundig werkveld;
- Passend werk voor arbeidsbeperkten: de rol van de werkgever;
- Aanbevolen! Een succesvolle implementatiestrategie voor de bevordering van gezondheid bij MKB-werknemers;
- VBHC voor de verzekeringsgeneeskunde;
- Nachtwerk: ervaringen vanaf de werkvloer;

- Kortcyclisch werk: ervaringen vanaf de werkvloer;
- Het voorkómen en bekorten van verzuim door arbeidsconflicten;
- Het effect van het Progressive Goal Attainment Program.

Relatie onderwijs - arbeidsmarkt

- Verder op weg met loopbaanchecks: inzicht in de effecten en doorontwikkeling van arbeidsmarktgerichte loopbaanchecks;
- Vrij reizen over de Nederlandse arbeidsmarkt; randvoorwaarden voor een succesvol skills-paspoort;
- Ondersteuning van optimale studieloopbaankeuzes;
- Hoe leren volwassenen? Inzicht t.b.v. flexibilisering van het scholingsaanbod;
- Scenario's voor matchen van vraag en aanbod in de zorg en het onderwijs.

Voor meer informatie over de lopende wetenschappelijke onderzoeksprojecten wordt verwezen naar de website.

IN HET VERSLAGJAAR AFGERONDE ONDERZOEKSPROJECTEN

In 2021 zijn de volgende projecten afgerond:

- Niet-participatie van jonge mannen;
- Financiële gevolgen van de coronacrisis voor studenten in mbo en hoger onderwijs;
- Drempels geslecht: effectieve publieke dienstverlening aan lager opgeleiden;
- Gegevensuitwisseling en integraal werken in het sociaal domein: beperkingen, kansen en dilemma's;
- Niet langer in de Wajong en WSW: monitoren, begrijpen, leren en kennis verspreiden;
- Boekproject juridische aspecten van platformisering;
- Werken 'van-werk-naar-werk (VWNW)'-trajecten;
- Naar een inclusieve werkomgeving: met levensverhalen bias doorbreken;
- Toegankelijkheid en inrichting van arbeidsgelateerde zorg voor zzp'ers;
- Vakmanschap als oplossing voor jeugdwerkloosheid?;
- Juridische en economische aspecten en gevolgen van wijzigingen in werkloosheidsregelingen sinds 1986;
- Grenzen aan atypische arbeid, flexwerk en zelfstandige arbeid getoetst aan Europese beginselen van het socialezekerheidsrecht.

BIJENKOMST ONDERZOEK EN BELEID 2021

De voor maandag 6 december 2021 geplande jaarlijkse Bijeenkomst Onderzoek en Beleid van Instituut Gak werd als gevolg van de op dat moment actuele ontwikkelingen rond COVID-19 verzet. De nieuwe datum is maandag 13 juni 2022.

Het thema voor deze dag, 'De toekomst van de sociale zekerheid: de menselijke maat in een solidaire samenleving', is gebaseerd op de bundel die Instituut Gak ter gelegenheid van het afscheid van vicevoorzitter Bert de Jong heeft uitgebracht. Een solide sociaal vangnet is essentieel om in tijden van crisis schokken op te vangen, maar uitdagingen zoals de coronapandemie maken duidelijk dat een incidentele en gefragmenteerde aanpak niet volstaat. Er is een nieuw bouwplan nodig voor een sociale zekerheid naar menselijke maat. Op deze dag spreken onder andere Ernst Hirsch Ballin, Hans Borstlap en Paul Schnabel. Marcia Luyten zal de bijeenkomst voorzitten en met de sprekers van gedachten wisselen over de toekomst van de sociale zekerheid.

In de workshops wordt onder andere aandacht besteed aan de invloed van COVID-19 op de arbeidsmarkt, gaan we in op HRM in relatie tot digitalisering en robotisering en komt het programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan' over nieuwkomers en werk uitgebreid aan de orde. Nieuw dit jaar is het onderdeel 'In gesprek met de hoogleraren en lector van Instituut Gak'. De bijeenkomst, die plaatsvindt in Theater Gooiland te Hilversum, sluiten we af met het afscheid van Bert de Jong, die als vicevoorzitter van het bestuur jarenlang verbonden is geweest aan Instituut Gak.

COMMUNICATIE

Instituut Gak richt zich in haar communicatie in het bijzonder op beleidsmedewerkers en onderzoekers op het brede terrein van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt en (potentiële) aanvragers voor maatschappelijke projecten.

Naast de website zijn sociale media belangrijke communicatiemiddelen van Instituut Gak. Om kennis uit onderzoek te delen, doelgroepen te betrekken bij de organisatie en om onze naamsbekendheid te vergroten. Instituut Gak is actief op Twitter, Facebook en LinkedIn. Op LinkedIn is het aantal volgers in 2021 gegroeid met 59% ten opzichte van 2020. Iedere kwartaal versturen wij een digitale nieuwsbrief.

Op de website zijn zowel een aantal door Instituut Gak mogelijk gemaakte projecten als de Quickscan, het digitale aanvraagformulier, Kennisclips over afgerond onderzoek en een animatiefilm over de aanvraagprocedure met betrekking tot de maatschappelijke projecten terug te vinden.

Charissa Freese & Irmgard Borghouts

Charissa Freese (HRM) en Irmgard Borghouts (Sociale zekerheid), beiden zijn per 1 februari 2021 gezamenlijk benoemd op de nieuwe leerstoel HRM en Sociale Zekerheid aan de Tilburg University. Zij bestuderen vanuit hun eigen wetenschappelijke discipline enerzijds de wederzijdse beïnvloeding van beleid en beleidsmaatregelen op het gebied van de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid en de praktische toepassing van human resource management in ondernemingen, bedrijven en andere organisaties anderzijds en brengen deze inzichten bij elkaar.

Nieuwe leerstoel ■ HRM en Sociale zekerheid (Tilburg University)

Via de hoogleraren die zijn aangesteld door Instituut Gak is er voor de universiteiten extra en/of specialistische kennis, kunde en ervaring op het gebied van de sociale zekerheid en arbeidsmarkt beschikbaar. Deze expertise komt via de onderwijscurricula ten goede aan de studenten en wordt daarnaast ingezet in het wetenschappelijk onderzoek. De hoogleraren en de lector wordt de mogelijkheid geboden een onderzoeksvorstel in te dienen. Na goedkeuring door het bestuur, hierbij geadviseerd door de wetenschappelijke raad, wordt voor de uitvoering van het onderzoek financiering voor een promovendus en een parttime postdoc onderzoeker beschikbaar gesteld. Zie pagina 27 voor de in 2021 gehonoreerde voorstellen van aan het instituut verbonden hoogleraren. Momenteel gaat het om de volgende leerstoelen:

Prof. dr. Irmgard Borghouts en prof. dr. Charissa Freese ■ leerstoel HRM en Sociale Zekerheid ■ Tilburg School of Social and Behavioral Sciences en Tilburg Law School, Tilburg University

Deze leerstoel richt zich op het grensvlak van sociale zekerheid en human resources-management (HRM). Charissa Freese richt zich op HRM en arbeidsmarkt, terwijl Irmgard Borghouts zich meer bezighoudt met sociale zekerheid daaromtrent. Een belangrijk maatschappelijk thema is de arbeidsparticipatie van kwetsbare groepen, zoals mensen met een arbeidsbeperking, flexibele arbeidskrachten en zzp'ers en mensen voor wie ontslag dreigt. Goed HRM-beleid draagt bij aan een betere inzetbaarheid van werkenden. Echter, werkzoekenden kunnen geen aanspraak maken op HRM-beleid. Mede daardoor profiteert een steeds groter deel van de beroepsbevolking niet van HRM-beleid. Inclusief werkgeversgedrag is van cruciaal belang bij het maken van de transitie van inactiviteit naar werk. Belangrijke actoren om arbeidsparticipatie te bevorderen zijn instituties en werkgevers. In wetenschap en praktijk blijken dit gescheiden werelden. In deze leerstoel worden deze werelden bij elkaar gebracht. De leeropdracht wordt in nauwe samenwerking met werkgevers(organisaties) en publieke organisaties worden uitgevoerd. De bevindingen worden toegepast in het onderwijs en dragen bij aan het maatschappelijke debat over de inclusieve arbeidsmarkt.

Prof. dr. Sandra Brouwer ■ leerstoel 'Sociale Geneeskunde, in het bijzonder arbeidsparticipatie en re-integratie van kwetsbare groepen' ■ Universitair Medisch Centrum Groningen, Rijksuniversiteit Groningen

In de huidige participatiemaatschappij wordt ernaar gestreefd dat ook mensen met gezondheidsbeperkingen deelnemen aan regulier werk. Ondanks substantiële hervormingen in

het socialezekerheidsstelsel – zoals de invoering van de Participatiewet, versobering van oudedagsvoorzieningen en decentralisatie van taken naar het gemeentelijk niveau – is de arbeidsdeelname van deze kwetsbare groep nog steeds laag en blijft deze fors achter bij die van gezonde personen. De leerstoel richt zich op het versterken van de arbeidsdeelname van zowel chronisch zieken als arbeidsgehandicapten. Centraal in het onderzoek staat de vraag op welke wijze effectieve en duurzame mogelijkheden tot arbeidsparticipatie voor de doelgroep kunnen worden gerealiseerd. Dit vraagt om kennisontwikkeling, meting van effecten van maatregelen en implementatie. Het onderzoek wordt uitgevoerd in nauwe samenwerking met praktijkorganisaties zoals het UWV, gemeenten, werkgevers en zorg-, onderwijs- en overheidsinstellingen.

Prof. dr. Sylvia van der Burg-Vermeulen ■ leerstoel 'Sociale Verzekeringsgeneeskunde' ■ Faculteit der Geneeskunde, Universiteit van Amsterdam

Deze leerstoel richt zich op het versterken van de beroepsuitoefening binnen de Sociale Verzekeringsgeneeskunde. In de afgelopen twee decennia heeft het vakgebied een versnelde kennisontwikkeling doorgemaakt. Alleen als ontwikkelde kennis, instrumenten en interventies daadwerkelijk beschikbaar komen voor én worden toegepast door de praktijk, leidt dit tot verhoging van de kwaliteit van zorg in het werkveld. Het onderzoek binnen deze leerstoel legt daarom het accent op integratie van de best beschikbare wetenschappelijke evidentie in de praktijk van de verzekeringsarts. De uitdaging is om samen met de praktijk kennisdeling en kennistoepassing (meer) tot stand te brengen. Daarnaast draagt de leerstoel bij aan de opbouw van een kennisinfrastructuur voor het vakgebied. Naast wetenschappelijk onderzoek, krijgt deze leerstoel tevens vorm in het postdoctorale onderwijs binnen de Sociale Verzekeringsgeneeskunde. Onderwijs vormt daarbij een belangrijke implementatiestrategie om kennis beschikbaar te stellen voor de praktijk en om het toepassen van kennis te bevorderen.

Prof. dr. Maarten Goos ■ leerstoel 'Economie en Instituties' ■ Faculteit Recht, Economie, Bestuur en Organisatie, Universiteit Utrecht

Deze leerstoel bevindt zich op het grensvlak van de arbeidsmarkt en haar instituties. Een belangrijk thema zijn de gevolgen van automatisering. Hoezeer doen werknemers die hun baan verliezen door automatisering een beroep op de sociale zekerheid? Een ander belangrijk thema is de flexibilisering van werk. Hoe monopsonistisch is de arbeidsmarkt voor flexibele contracten? Hoe vaak doen werknemers met flexibele contracten een beroep op de sociale zekerheid of een bijstandsuitkering? De leeropdracht maakt gebruik van theoretische inzichten, grote datasets en nieuwe experimentele methodes, en heeft als doel bij te dragen aan het maatschappelijke debat over de toekomst van werk.

Prof. dr. Kees Goudswaard ■ leerstoel 'Leer der sociale zekerheid' ■ Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden

Bij deze leerstoel komen in het bijzonder sociaaleconomische aspecten van sociale zekerheid aan de orde, zowel in nationaal als in internationaal vergelijkend verband. In eerdere studies zijn onder andere de effecten van socialezekerheidsregelingen op inkomensverdeling en armoede onderzocht. In het lopende onderzoek ligt de nadruk op sociale zekerheid en zelfredzaamheid gedurende de levenscyclus. Hierbij staan de volgende vragen centraal:

1. In hoeverre verzacht sociale zekerheid inkomensschokken en ongelijkheid?
2. Hoe groot is de zelfredzaamheid van mensen met betrekking tot werk?
3. Hoe groot is de zelfredzaamheid van mensen met betrekking tot sparen en pensioen?
4. Hoe verhoudt de combinatie van zelfredzaamheid en sociale bescherming in Nederland zich tot die van andere landen?

Naast het onderzoek wordt in het kader van deze leerstoel het keuzevak 'Sociale zekerheid' gegeven, dat openstaat voor alle studenten van de Universiteit Leiden, en het onderzoeksintensieve vervolgvak 'Hervorming van sociale regelgeving'.

Prof. dr. mr. Mark Heemskerk ■ leerstoel 'Pensioenrecht' ■ Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Radboud Universiteit Nijmegen

Deze leerstoel is bedoeld om bij te dragen aan de ontwikkeling van het wetenschapsgebied pensioenrecht. Bij het pensioenrecht gaat het om inkomenszekerheid bij pensioen en arbeidsongeschiktheid, en inkomenszekerheid voor nabestaanden. Vergrijzings- en verdelingsvraagstukken die invloed hebben op de toekomst (bestendigheid) van het pensioenstelsel hebben daarbij de bijzondere aandacht. De leeropdracht richt zich vooral op het arbeidsgereleerde pensioen. Onderdeel van de leerstoel is het verzorgen van onderwijs, het verrichten van onderzoek en het publiceren over het pensioenrecht. Zo wordt in Nijmegen het mastervak 'Pensioenrecht' aangeboden. Het wetenschappelijk onderzoek naar pensioenrecht dat aan de leerstoel is gekoppeld, bestudeert de juridische en maatschappelijke solidariteitsgrenzen binnen het pensioenstelsel en de verhouding tussen juridische en economische eigendomsrechten bij pensioen.

Leerstoel 'Geschiedenis van de sociale zekerheid' ■ Faculteit Geesteswetenschappen, Universiteit Utrecht¹

De sociale zekerheid heeft diepe wortels. Al in de zeventiende eeuw was de sociale zekerheid in het stedelijke, religieus pluriforme en rijke Nederland beter ontwikkeld dan elders. Lange tradities kunnen onze ideeën over wat rechtvaardig is nog steeds beïnvloeden. Tot hoeveel solidariteit zijn we bereid? Hoe kan participatie het best worden bevorderd? Wat is beter, uitvoering

door de overheid of uitvoering door sociale partners? Is het beter om daarbij rekening te houden met lokale omstandigheden of voor iedereen in het land dezelfde regels te laten gelden? Bestudering van de geschiedenis leert welke experimenten al zijn uitgevoerd en of ze werkten.

Prof. dr. Maarten Keune ■ leerstoel 'Sociale Zekerheid en Arbeidsverhoudingen' ■ Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit van Amsterdam

Binnen de leeropdracht wordt de rol van vakbonden en werkgevers wat betreft sociale zekerheid en arbeidsmarkt geanalyseerd. Ook wordt er gekeken naar de ideeën en het beleid van deze twee actoren ten aanzien van sociale zekerheid en arbeidsmarkt en ten aanzien van overheids- en EU-beleid. Hoofdvragen zijn: hoe beïnvloeden vakbonden, werkgevers en hun organisaties de kwaliteit van de arbeid binnen bedrijven, organisaties en sectoren; hoe dragen werkgevers en bonden bij aan sociale zekerheids- en arbeidsmarktbeleid; en hoe spelen ze in op veranderende economische omstandigheden en overheidsbeleid? In het onderzoek is aandacht voor de karakteristieken van de actoren en hun onderlinge relaties en machtsverhoudingen.

Prof. dr. Marike Knoef ■ leerstoel 'Kapitaalgedekte pensioenvoorzieningen' ■ Tilburg School of Economics and Management, Tilburg University

Nederland heeft een sterk pensioenstelsel dat door de sociale partners is opgebouwd, met - naast de AOW - diverse kapitaalgedekte aanvullende pensioenen. Maar wat is de toekomst hiervan? Mede door de vergrijzing kent het stelsel een aantal uitdagingen, vooral bij de aanvullende pensioenen. Het wordt moeilijker om de deelnemers zekerheid te bieden. Vragen die bij deze leerstoel aan bod komen, zijn: hoe kunnen pensioenbesparingen bijdragen aan de groei en stabiliteit van de Nederlandse economie? Wat is de rol van pensioenen in de financiële planning over de levensloop van individuele deelnemers? Welke mogelijkheden zijn er om tot verbindingen te komen tussen pensioenen, ouderenzorg, hypotheek en woonvoorzieningen, en wat is daarbij de gewenste balans tussen collectieve uitvoering en individuele keuzevrijheid?

Prof. dr. Pierre Koning ■ leerstoel 'Arbeidsmarkt en sociale zekerheid' ■ School of Business and Economics, Vrije Universiteit Amsterdam

Deze leerstoel richt zich op wetenschappelijke kennis op het grensvlak van de arbeidsmarkt en sociale zekerheid: hoe is het socialezekerheidsstelsel zo in te richten dat werklozen snel de weg naar de arbeidsmarkt terugvinden? Afhankelijk van het handelingsperspectief van partijen kunnen onderzoeksvragen hierbij variëren. Analyses richten zich op de centrale vormgeving van het socialezekerheidsstelsel, bijvoorbeeld op beoogde en niet beoogde effecten van financiële prikkels voor werkgevers bij werkloosheid, ziekte en arbeidsongeschiktheid van werknemers. Ook de vraag wat er gebeurt met werknemers die

¹ Prof. dr. Lex Heerma van Voss is per 7 oktober 2021 met emeritaat.

voorheen in aanmerking kwamen voor een uitkering is hierbij relevant. Daarnaast kunnen analyses ondersteunend zijn bij de uitvoering van sociale zekerheid op decentraal niveau. De leeropdracht gaat uit van een empirische en beleidsmatige benadering, met een sterke nadruk op het meten van de effectiviteit en doelmatigheid van beleidswijzigingen of beleidsinstrumenten.

Prof. dr. mr. Hans van Meerten ■ leerstoel 'Europees pensioenrecht' ■ Faculteit Recht, Economie Bestuur en Organisatie, Universiteit Utrecht

Op allerlei terreinen vindt internationalisering plaats, ook op het terrein van pensioenen. Sociale zekerheid, waar in een aantal landen het pensioenstelsel deel van uitmaakt, lijkt daarentegen in belangrijke mate een nationale aangelegenheid. De vraag is echter: kunnen we bij de inrichting van ons nationale pensioenstelsel wel buiten Europa? Daarnaast is er een groeiend probleem aangaande de beperkte keuzevrijheid die de deelnemer (vooral in Nederland) heeft ten aanzien van het pensioenfonds waar men vaak verplicht bij aangesloten is. De beperking van de keuzemogelijkheden heeft een sociale doelstelling. Tegelijkertijd vragen deelnemers om meer inspraak. In deze leerstoel wordt onderzocht welke invloed EU-wetgeving heeft op ons pensioenstelsel en of die tot een verbetering van pensioenen kan leiden? Daarbij is speciale aandacht voor de zogenaamde premiepensioeninstelling (PPI). Dit is een nieuwe entiteit, ingesteld mede op basis van Europese regelgeving, die pensioenen grensoverschrijdend kan aanbieden. Lukt het PPI-instellingen om vanuit Nederland en andere EU-landen deelnemers meer keuzevrijheid te bieden?

Prof. dr. Theo Nijman ■ leerstoel 'Pensioenbeheer en risicomanagement' ■ Tilburg School of Economics and Management, Tilburg University

Het Nederlandse pensioenstelsel is complex, nieuwe keuze-elementen zijn niet gemakkelijk toe te voegen en de uitkeringen zijn zeer gevoelig voor fluctuaties. Er wordt dan ook nagedacht over een vernieuwd stelsel gebaseerd op persoonlijke pensioenrekeningen met risicodeling (PPR). Daarvan zijn vele varianten mogelijk. De uitdaging is om aantrekkelijke pensioenarrangementen te vinden, die aansluiten bij wensen van deelnemers en hen een adequaat pensioen bieden waarin risico's optimaal worden gedeeld. Binnen de leerstoel gaat het zowel om specialistisch economisch onderzoek (naar de vraag hoe om te gaan met het delen van risico's en met verwachte rendementen), als om afstemming met andere disciplines (waaronder rechten en sociologie).

Dr. Shirley Oomens ■ lectoraat 'Arbeidsdeskundigheid' ■ Lectoraat Arbeid & Gezondheid, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Doel van dit lectoraat is het ontwikkelen en borgen van kennis en vaardigheden omtrent het optimaliseren van de mogelijkheden tot arbeidsparticipatie, ook bij mensen met een (dreigende)

beperking. Het bijzonder lectoraat 'Arbeidsdeskundigheid' wil arbeidsdeskundigen en aanverwante professionals helpen om hun taken ook in de toekomst goed te blijven uitvoeren. De onderzoekers van het lectoraat doen dit door nieuwe kennis te ontwikkelen en bestaande kennis en methoden op het gebied van arbeidsdeskundigheid te borgen, zodat het arbeidsdeskundig handelen in toenemende mate 'evidence-based' wordt.

Prof. mr. dr. Willemijn Roozendaal ■ leerstoel 'Socialezekerheidsrecht' ■ Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Vrije Universiteit Amsterdam

In deze leeropdracht gaat het om de bestudering van het socialezekerheidsrecht in Nederland. Socialezekerheidsrecht is het geheel aan regelingen die inkomensbescherming bieden bij sociale risico's als ziekte, werkloosheid en armlastigheid, en die uitkeringsgerechtigden steun geven bij het vinden van werk. Het rechtsgebied staat niet op zichzelf, maar heeft belangrijke raakvlakken met andere rechtsgebieden zoals het arbeidsrecht, het algemene bestuursrecht en het gezondheidsrecht. Een en ander moet in overeenstemming zijn met hogere regelgeving zoals Europees recht en grondrechten. Het onderzoek binnen deze leerstoel legt een accent op de aansluiting van het socialezekerheidsrecht op het arbeidsrecht, alsmede de doorwerking van grondrechten in het socialezekerheidsrecht. De leerstoel krijgt tevens vorm in het onderwijscurriculum en bestaat uit mastercursussen en postacademisch onderwijs aan advocaten.

Prof. dr. Anna Salomons ■ leerstoel 'Werk en Ongelijkheid' ■ Faculteit Recht, Economie, Bestuur en Organisatie, Universiteit Utrecht

Deze leerstoel richt zich op wetenschappelijke kennis op het grensvlak van de arbeidsmarkt en ongelijkheid. Het onderzoek bestudeert veranderingen in de banenstructuur en gevolgen op arbeidsmarktongelijkheid. Hierbij worden verschillende oorzaken in kaart gebracht: automatisering en flexibilisering van bestaand werk, het ontstaan van nieuwe soorten banen door technologische innovatie en toenemende welvaart en institutionele factoren zoals veranderingen in het minimumloon. De leeropdracht maakt gebruik van verschillende empirische methoden en nieuwe datasets. De opgedane kennis wordt ook vertaald naar onderwijs in toegepaste kwantitatieve methoden die worden gebruikt voor het bestuderen van deze vraagstukken.

Prof. dr. Paul Schoukens ■ leerstoel 'Internationaal en Europees socialezekerheidsrecht' ■ Tilburg Law School, Tilburg University

In het kader van de leerstoel wordt onderzoek verricht en onderwijs gegeven in de domeinen van het Europees, internationaal en vergelijkend socialezekerheidsrecht. In rechtsvergelijkende studies wordt het Nederlandse socialezekerheidsrecht bekeken. Ook wordt onderzoek gedaan naar nieuwe vormen van migratie en de gevolgen daarvan voor de sociale zekerheid. Hierbij

gaat bijzondere aandacht uit naar atypische arbeidsvormen (zzp, deeltijdwerk, freelancewerk, arbeid zonder economische drijfveer, enzovoort). Het opnieuw doordenken van Europese en internationale minimumnormen voor sociale zekerheid behoort eveneens tot het inhoudelijke pakket van de leerstoel.

Prof. dr. Olaf van Vliet ■ leerstoel 'Economie', met als specialisatie sociale zekerheid en arbeidsmarktbeleid in internationaal perspectief ■ Faculteit der Rechtsgeleerdheid en Faculteit Governance and Global Affairs, Universiteit Leiden

Deze leerstoel levert een bijdrage aan de ontwikkeling van internationaal vergelijkend onderzoek naar veranderingen op het terrein van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt. Economische en maatschappelijke ontwikkelingen als globalisering, migratie, technologische vooruitgang en vergrijzing leveren moeilijke, strategische dilemma's op ten aanzien van de inrichting van sociale stelsels. De leerstoel beoogt om met internationaal vergelijkende analyses inzicht te bieden in de verschillende typen sociale hervormingen die onder verschillende politiek-economische omstandigheden tot stand komen. Ook de rol van de beleidsagenda van de Europese Unie is hierbij van belang. Een ander belangrijk thema in dit verband is de invloed van de toenemende (arbeids)migratie op de nationale stelsels van sociale zekerheid.

Prof. dr. Gijs Vonk ■ leerstoel 'Socialezekerheidsrecht' ■ Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Rijksuniversiteit Groningen

In deze leerstoel ligt de nadruk op de publiekrechtelijke inbedding van de sociale zekerheid. Deze benadering is bijzonder, omdat aan andere Nederlandse universiteiten het socialezekerheidsrecht veeleer wordt bestudeerd in samenhang met het arbeidsrecht, als een onderdeel van het sociaal recht. In Groningen wordt het socialezekerheidsrecht eerder gezien als een bijzonder deel van het bestuursrecht, naast bijvoorbeeld het omgevingsrecht en het vreemdelingenrecht. Deze constructie laat onverlet dat er een goede samenwerking is met het wetenschapsgebied arbeidsrecht. Ook aan het internationaal en Europees socialezekerheidsrecht wordt veel aandacht besteed.

Prof. dr. Cok Vrooman ■ leerstoel 'Sociale Zekerheid en Participatie' ■ Faculteit Sociale wetenschappen, Universiteit Utrecht

De leerstoel richt zich op theoriegestuurd sociologisch onderzoek naar de voorwaarden en regelingen die eraan bijdragen dat burgers over een toereikend inkomen beschikken en actief kunnen deelnemen aan de arbeidsmarkt en maatschappij. Speciale aandacht gaat uit naar kwetsbare groepen, zoals (arbeids) migranten, arbeidsongeschikten, laaggeschoolden en mensen met weinig inkomen. Hun sociale positie wordt onderzocht in relatie tot het lokale, nationale en Europese beleid. De leerstoel is ingebed in het Interuniversity Centre for Social Science Theory

and Methodology (ICS), de oudste sociologische graduate school van Nederland. Er bestaat nauwe samenwerking met het Sociaal en Cultureel Planbureau en er is verbinding met het strategisch thema 'Institutes voor Open Samenlevingen' van de Universiteit Utrecht. Daarin bundelen wetenschappers uit verschillende disciplines (economie, sociologie, geschiedenis, bestuurskunde, recht) hun kennis.

Prof. dr. Daniel van Vuuren ■ leerstoel 'Sociale zekerheid en economie' ■ Tilburg School of Economics and Management, Tilburg University

De leerstoel richt zich op de economische analyse van de sociale zekerheid. Veranderingen in de Nederlandse maatschappij leiden tot vragen over de organisatie van de sociale zekerheid, in het bijzonder over de noodzaak, doeltreffendheid en de efficiëntie van de verschillende sociale zekerheids-arrangementen. De bevolking vergrijst, het aandeel eenpersoonshuishoudens neemt toe en het vaste arbeidscontract is op zijn retour. Er moeten fundamentele keuzes worden gemaakt om het socialezekerheidsstelsel toekomstbestendiger te maken. Vragen die in het kader van de leerstoel aan bod komen, zijn onder andere: welke baten ontlenen verschillende groepen in de samenleving aan verzekering, inkomensherverdeling en de verplichtstelling van sociale zekerheidsarrangementen? Wat zijn de toekomstverwachtingen ten aanzien van de maatschappelijke behoefte aan sociale zekerheid? In welke mate veranderen werkenden en werkgevers hun gedrag onder invloed van de sociale zekerheid? Hoe kunnen sociale zekerheidsarrangementen het beste worden gericht op degenen die daar de meeste baat bij hebben?

Het bestuur van Instituut Gak heeft het aantal leerstoelen de afgelopen jaren uitgebreid. Ontwikkelingen met betrekking tot wetenschapsgebieden die binnen de kaders van de doelstelling en de missie van Instituut Gak vallen, zullen ook in de toekomst nauwgezet worden gevolgd. Daarbij bestaat de wens om het aantal lectoraten uit te breiden in de komende jaren.

Jelle Lössbroek

Pensioenarmoede treft een groot deel van de migranten in Nederland. Hoe komt dit en wat is hieraan te doen? Socioloog Jelle Lössbroek ontving de Instituut Gak-KNAW Award voor zijn onderzoeksvorstel 'Een goede oude dag voor migranten. Bestuderen en bestrijden van pensioenarmoede in een vergeten groep'.

Instituut Gak-KNAW Award 2021 ■ Een goede oude dag voor migranten ■ *pagina 37*

Thomas Kampen

In het kader van zijn Instituut Gak fellowship ontwikkelde Thomas Kampen van september 2021 tot en met januari 2022 bij het Netherlands Institute for Advanced Study (NIAS) nieuw onderzoek naar de impact van de coronacrisis op arbeidsmarktinclusie van mensen met een arbeidsbeperking.

Instituut Gak Fellowship ■
De impact van de COVID-19 crisis voor arbeidsmarktinclusie van mensen met arbeidsbeperkingen

INSTITUUT GAK FELLOWSHIP & INSTITUUT GAK-KNAW AWARD

Jaarlijks nodigen Instituut Gak en het Netherlands Institute for Advanced Study in the Humanities and Social Sciences (NIAS-KNAW) wetenschappers jaarlijks uit om onderzoeksvorstellen in te dienen voor het Instituut Gak Fellowship op het gebied van sociale zekerheid en arbeidsmarkt(beleid). Het fellowship heeft het karakter van een ‘sabbatical leave’: een wetenschapper krijgt gedurende een afgebakende periode de vrijheid en ruimte om een thema – passend binnen het domein van Instituut Gak – op te pakken, uit te werken en erover te debatteren en publiceren.

In het eerste semester van het academisch jaar 2021-2022 heeft **dr. Thomas Kampen (Universiteit voor Humanistiek)** zich verdiept in de impact van de COVID-19 crisis op arbeidsmarktinclusie van mensen met een arbeidsbeperking. Deze crisis heeft gevolgen voor ons denken over werk, zoals waar het verricht wordt, hoe we samenwerken met collega's en hoe we werk combineren met bijvoorbeeld zorgtaken. Wat betekent dit voor de inclusie op de arbeidsmarkt van mensen met een arbeidsbeperking?

Voor het tweede semester van het academisch jaar 2021-2022 is **dr. Selin Dilli (Universiteit Utrecht)** geselecteerd, ook zij krijgt een studieverblijf aan NIAS-KNAW aangeboden. Zij doet onderzoek naar de diversiteit van vrouwelijk ondernemerschap in Nederland tussen 1900 en 2021. Dilli is opgeleid als socioloog en economisch historicus en combineert sociaalwetenschappelijke theorieën en methoden met een historisch perspectief.

Voor de Instituut Gak Fellowships in de periode 2022-2023 zijn drie kandidaten geselecteerd, die zich elk voor vijf maanden bezig kunnen gaan houden met wetenschappelijk onderzoek, reflectie en/of verdieping op het gebied van sociale zekerheid en arbeidsmarkt(beleid). De geselecteerde kandidaten zijn **dr. Lieselotte Blommaert** (Radboud Universiteit), **dr. Victoria Daskalova** (University of Twente) en **dr. Loek Groot** (Universiteit Utrecht)

INSTITUUT GAK-KNAW AWARD

De Koninklijke Akademie van Wetenschappen (KNAW) en Instituut Gak willen jong talent kansen bieden en maatschappelijke vraagstukken op het terrein van sociale zekerheid en arbeidsmarkt helpen oplossen. De Instituut Gak-KNAW Award biedt talentvolle jonge onderzoekers de kans om als postdoctoraal onderzoeker baanbrekend onderzoek te verrichten. Het onderzoek dient verband te hebben met het werkgebied van Instituut Gak en de onderzoeksagenda van het KNAW-gastinstituut, bijvoorbeeld door samenwerking met onderzoekers van het gastinstituut.

Op maandag 6 december 2021 is de derde Instituut Gak-KNAW award uitgereikt. Deze viel ten deel aan **dr. Jelle Lössbroek** voor zijn onderzoeksvorstel 'Een goede oude dag voor migranten. Bestuderen en bestrijden van pensioenarmoede in een vergeten groep'. Met de Award krijgt Lössbroek een driejarige aanstelling als postdoctoraal onderzoeker bij het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI). Pensioenarmoede treft een groot deel van de migranten in Nederland. In zijn onderzoek stelt Lössbroek de vraag hoe dit komt en wat hieraan te doen is. Hij onderzoekt enerzijds welke factoren belangrijk zijn voor de arbeidsmarkt- en pensioensituatie van verschillende groepen oudere migranten en anderzijds in hoeverre deze situatie verbeterd kan worden, door migranten zelf en door instituties.

BELEGGINGSBELEID

Strategie

De beleggingsstrategie van Instituut Gak is enerzijds gericht op het in stand houden van de koopkracht van het vermogen en anderzijds op verwerving van voldoende rendement ten behoeve van de financiering van een structureel subsidiebudget. Dit is in de huidige marktomstandigheden een niet eenvoudig te realiseren doelstelling.

Volatiliteit / risico's

Als lange termijnbelegger is het voor het instituut mogelijk van jaar tot jaar een bepaalde mate van volatiliteit in het beleggingsrendement te accepteren. Het risico wordt zo veel mogelijk beperkt door de grote diversificatie in de beleggingsportefeuille, in combinatie met methodieken, specifiek gericht op de bescherming van de koopkracht van het vermogen. Daarnaast wordt de koopkracht van het vermogen voor 50% beschermd door – bij verschillende partijen afgesloten – lange termijn inflatieswaps. Het instituut heeft hiertoe een vermogensbeheerovereenkomst afgesloten met een in portefeuillebescherming gespecialiseerde organisatie. Met de hiervoor genoemde partijen wordt onderpand uitgewisseld ter afdekking van het tegenpartijrisico.

Beleggingsprincipes

De onderstaande beleggingsprincipes van het instituut zijn in de loop der tijd tot uitdrukking gebracht in het beleggingsbeleid:

- *Op de lange termijn wordt het nemen van risico beloond.*
Gezien de lange beleggingshorizon kunnen beleggingen op de lange termijn worden gericht. De mogelijkheid om ook in risicovollere producten te beleggen hangt samen met het op langere termijn verwachte hogere rendement. Op de korte en middellange termijn kunnen standaarddeviaties en correlaties op de financiële markt sterk variëren. Verschillende financiële markten kunnen zich in verschillende economische cycli bevinden en daardoor sterk afwijken.
- *Diversificatie over verschillende beleggingscategorieën zorgt voor een betere verhouding tussen het risico en het rendement op portefeuille niveau.*
Diversificatie zorgt voor een betere spreiding van de beleggingen en voorkomt dat 'alle eieren in één mandje worden gelegd'.
- *Het rendement moet op een verantwoorde en duurzame wijze worden gegenereerd.*
Rekening houden met de risico's van milieu, maatschappij en goed bestuur is een belangrijk uitgangspunt van het beleggingsbeleid. Verantwoord beleggen is belangrijk en hoeft niet ten koste te gaan van het financiële rendement.

- *Alleen actief beleggen bij de overtuiging dat actief beheer ook na kosten waarde toevoegt.*

Er wordt alleen actief belegd wanneer er (1) naar verwachting waarde wordt toegevoegd (indien markten als inefficiënt worden gezien) of om (2) missers te voorkomen. De hogere kosten bij actief beheer worden alleen geaccepteerd als toevoeging van een duurder product naar verwachting leidt tot een verbetering van de risico-rendementsverhouding.

- *De complexiteit van het beleggingsbeleid en de organisatie er van moeten bij elkaar passen.*

De wijze van beleggen moet transparant en uitlegbaar zijn en de monitoring van de beleggingsportefeuille moet een belangrijk onderdeel zijn van het vermogensbeheer.

Strategische beleggingsmix

De strategische beleggingsmix bepaalt de verdeling over de verschillende beleggingscategorieën en de keuze tussen de verschillende producten binnen die categorieën. Bij de vaststelling van deze mix is bij de in 2021 uitgevoerde ALM-studie rekening gehouden met de verhouding tussen risico en rendement. Op de lange termijn zou de strategische beleggingsmix een gemiddeld rendement op moeten leveren, dat in principe voldoende is om de koopkracht van het vermogen in stand te houden, na aftrek van uitgekeerde subsidies, de kosten van het vermogensbeheer en de personeels- en overige kosten.

Hieronder is de voor 2022 vastgestelde strategische beleggingsmix weergegeven:

Vastrentende waarden	48,0%
Aandelen	42,0%
Vastgoed	10,0%
	100,0%

Vastrentende waarden

Binnen de vastrentende portefeuille wordt 18,5% van het in de beleggingsmix genoemde totaal van 48% passief belegd in staatsobligaties. Hiervan wordt 10% belegd in kortlopende staatsobligaties in een geselecteerd aantal eurolanden en 8,5% in een wereldwijde staatsobligatieportefeuille waarin het valutarisico niet wordt afgedekt. Daarnaast wordt 22,5% door twee verschillende vermogensbeheerders actief belegd in wereldwijde bedrijfsobligaties. Hierbij wordt een zeer beperkt valutarisico genomen, daar de valuta exposure nagenoeg geheel wordt afgedekt naar de euro. Tenslotte wordt 7% belegd in staatsleningen in 'opkomende markten'. Hiervan wordt de helft passief in lokale valuta en de helft actief in harde valuta belegd.

3. Wordt gestemd op aandeelhoudersvergaderingen. Voor de aan de verschillende vermogensbeheerders toevertrouwde aandelenmandaten, is AIM aangesteld als *'proxy voting agent'*. Dit houdt in dat AIM namens het instituut het stemrecht uitoefent met betrekking tot de aandelen die zich bevinden in deze mandaten. AIM baseert zich hierbij op onderzoek van International Shareholder Services (ISS), ISS Governance Exchange, MSCI/ Environmental Social Governance, van de ondernemingen ontvangen vergaderstukken, informatie op de website van de ondernemingen, informatie van de portefeuillemanagers, relevante factoren op het gebied van milieu, sociale onderwerpen en goed ondernemingsbestuur, alsmede Corporate Governance engagements en alerts van Eumedion (een organisatie die de belangen van Nederlandse institutionele beleggers behartigt op het gebied van Corporate Governance en duurzaamheid).
4. In het geval het stemmen betrekking heeft op Nederlandse aandelen, geldt dat Instituut Gak, indien nodig, door AIM op de hoogte wordt gesteld van mogelijk controversiële zaken. Daarnaast maakt AIM met bij Eumedion aangesloten institutionele beleggers afspraken wie er namens deze beleggers aanwezig is bij (en eventueel het woord voert tijdens) de aandeelhoudersvergaderingen van Nederlandse ondernemingen. In specifieke gevallen kan Instituut Gak, als dit wenselijk wordt geacht, zelf het stemrecht uitoefenen. Om te voorkomen dat daarbij niet over het volledige stemrecht kan worden beschikt, is besloten om aandelen in Nederlandse ondernemingen niet uit te lenen.
5. Instituut Gak het belangrijk vindt dat de aangestelde vermogensbeheerders de *'Principles for Responsible Investing'* van de Verenigde Naties (UNPRI) ondertekenen. Daarmee geven zij aan bij de uitvoering van hun werkzaamheden rekening te houden met duurzaamheid op het gebied van milieu, bepaalde sociale kwesties en goed ondernemingsbestuur. Bij beheerders die nog niet tot ondertekening van de UNPRI zijn overgegaan, wordt erop aangedrongen hiertoe alsnog over te gaan.

Beleggingsportefeuilles

Instituut Gak laat zich bij de vaststelling van het beleggingsbeleid en bij de uitvoeren daarvan adviseren door zijn beleggingscommissie. Het instituut kiest voor een interne aansturing van en controle op het beleggingsproces. Hierbij worden de waardeontwikkeling, de afwijkingen tussen de werkelijke- en de strategische beleggingsmix, het tegenpartijrisico en de liquiditeit in de beleggingsportefeuille op dagelijkse basis gemonitord. Het instituut heeft momenteel elf beleggingsportefeuilles bij zeven verschillende professionele vermogensbeheerders. Tevens wordt gewerkt met een van de vermogensbeheerders onafhankelijk, gerenommeerd bewaarbedrijf. Dit bedrijf is naast de bewaring, onder meer belast met een van de vermogensbeheerders onafhankelijke resultaatmeting en compliance monitoring. Voorts wordt samengewerkt met externe adviseurs, die het instituut, waar nodig, ondersteunen bij een deskundige vaststelling en uitvoering van het beleggingsbeleid. Indien bijsturing wenselijk wordt geacht kan daarover snel door het bestuur (geadviseerd door de beleggingscommissie) worden besloten.

Resultaat 2021

Het totaal belegde vermogen bedroeg ultimo 2021 € 746 miljoen. Het hiervoor omschreven beleggingsbeleid leverde, inclusief risico mitigerende maatregelen, over het jaar 2021 een beleggingsresultaat op van € 114,8 miljoen positief, ofwel 17,98% van het belegd vermogen.

De onderstaande tabel biedt nader zicht op de totstandkoming van het beleggingsresultaat. Per beleggingscategorie wordt de relatieve performance ten opzichte van de benchmark aangegeven.

	Rendement	Benchmark	Vershil
Vastrentende waarden	-/- 1,65 %	-/- 1,60 %	-/- 0,05 %
Aandelen	29,71 %	27,07 %	2,64 %
Vastgoed	39,03 %	35,32 %	3,71 %
Commodities	30,48 %	25,48 %	5,00 %
Absoluut rendement fondsen	1,48 %	-/- 0,44 %	1,92 %
Allocatie-effect			
Totaal voor afdekken risico's	15,59 %	13,25 %	2,34 %
Afdekking valutarisico USD, GBP en JPY	-/- 1,59 %		
Opbrengst uitleen effecten	0,02 %		
Directe kosten vermogensbeheer	-/- 0,33 %		
Totaal na afdekken valutarisico en kosten	13,69 %		
Afdekking inflatierisico	4,29 %		
Totaal inclusief inflatiebescherming	17,98 %		

Kosten vermogensbeheer

De kosten van het vermogensbeheer bestaan enerzijds uit kosten die het bewaarbedrijf en de vermogensbeheerders bij het instituut in rekening brengen ad € 2.145.000 (0,33% van het gemiddeld belegde vermogen) en anderzijds uit kosten welke direct ten laste van beleggingsfondsen worden gebracht. De totale kosten van het vermogensbeheer zijn licht gedaald ten opzichte van 2020 en bedragen circa 0,40% van het gemiddeld belegde vermogen. Sectorale vergelijking met andere fondsen van overeenkomstige omvang en een vergelijkbare inrichting van de beleggingsportefeuille toont dat deze kosten op een vergelijkbaar niveau liggen.

Gevoeligheidsanalyse

De procentuele impact op het eigen vermogen bij een verandering in de marktwaarde bij de aandelenportefeuille van 10% wordt weergegeven in onderstaande tabel.

	verandering	2021	2020
Aandelen	+ 10 %	+ 4,20 %	+ 3,50 %
Aandelen	-/- 10 %	-/- 4,20 %	-/- 3,50 %

De procentuele impact op het eigen vermogen van verandering van de marktrente bij de obligatieportefeuille van 1% wordt weergegeven in onderstaande tabel.

	verandering	2021	2020
Marktrente	+ 1 %	-/- 2,60 %	-/- 2,30 %
Marktrente	-/- 1 %	+ 2,60 %	+ 2,30 %

Voor een nadere toelichting op de beleggingen wordt verwezen naar de toelichting op de jaarrekening op pagina 54 tot en met 61.

Verwachtingen voor 2022

Op 24 februari 2022 is Rusland de oorlog tegen Oekraïne begonnen. Hoewel de gezamenlijke economieën van Rusland en Oekraïne slechts een beperkt deel van de wereldeconomie betreffen, zijn de gevolgen groot. Hierbij te denken aan de tekorten aan grondstoffen en de wereldwijde verstoring in de aanvoerketens. De gevolgen hiervan zijn zichtbaar in een stijging van de rente, een daling van de aandelenkoersen en de hoge inflatiecijfers.

De vastgestelde strategische beleggingsmix blijft ook in deze uitzonderlijke omstandigheden het uitgangspunt voor het handelen van het instituut. Het instituut monitort de waardeontwikkeling, de afwijkingen tussen de werkelijke- en de strategische beleggingsmix, het tegenpartijrisico en de liquiditeit in de beleggingsportefeuille op dagelijkse basis. Indien bijsturing wenselijk wordt geacht kan daarover snel door het bestuur (geadviseerd door de beleggingscommissie) worden besloten.

Wij blijven van mening dat de beleggingsrisico's en de – zowel interne als externe – organisatorische risico's voldoende worden beheerst. Op basis van de momenteel beschikbare informatie, onze kennis en de hoogte van het eigen vermogen zijn wij van mening dat de bij het opmaken van de jaarrekening gehanteerde continuïteitsveronderstelling niet geraakt wordt.

Het voor subsidies en uitvoeringskosten voor het jaar 2022 beschikbare budget is door het bestuur vastgesteld op een bedrag van € 17,2 miljoen. Toekenning van het subsidiebudget ad € 15,0 miljoen is mede afhankelijk van de ontvangst van voldoende kwalitatief goede projectvoorstellen. De hiervoor omschreven ontwikkelingen hebben niet geleid tot aanpassing van deze bedragen.

Gezien de actuele situatie op de financiële markten met – mede als gevolg van bovengenoemde crisis – lage rendementsverwachtingen, is het niet mogelijk een inschatting te maken van het voor 2022 te verwachten beleggingsresultaat. In ieder geval is er sprake van een aanzienlijke kans dat het beleggingsresultaat lager zal zijn dan het nagestreefde gemiddelde rendement van 2,75% plus inflatie.

In het eerste kwartaal van 2022 heeft het instituut een negatief beleggingsresultaat ter grootte van € 6,5 miljoen, ofwel 0,87% gerealiseerd.

Youri

Het bier brouwen, de technieken die erbij komen kijken en de mogelijkheid om met een paar uur per week te beginnen passen me goed. Doordat ik chronisch ziek ben was ik aan huis gekluisterd. Nu heb ik iedere week weer invulling. Ik word bij Rabauw gezien als volwaardig collega. Ik ben mijn uren aan het opbouwen en daarnaast is het ook nog eens erg gezellig.

Stichting Rabauw Craft Beer
■ Opening nieuwe locatie en de oprichting van Rabauw Academy ■ pagina 13 – foto achterpagina

ORGANISATIE

Bestuur

Het bestuur vergadert zesmaal per jaar. In deze vergaderingen worden onder andere besluiten genomen met betrekking tot:

- het te voeren beleid om de doelstellingen van het instituut te kunnen realiseren;
- specifieke thema's waaraan het instituut aandacht wil besteden;
- evaluatie van de voortgang van de verschillende onderzoeksprogramma's en projecten;
- beoordeling van de subsidieaanvragen en de onderzoeksprogramma's in het licht van het beleid van het instituut;
- het functioneren van de bijzondere hoogleraren en lectoren van wie de leerstoelen respectievelijk het lectoraat door het instituut worden gefinancierd, het benoemen van nieuwe hoogleraren en lectoren en eventuele instelling van nieuwe leerstoelen en lectoraten;
- het te voeren beleggingsbeleid.

Voor een aantal besluiten geldt dat het bestuur zich laat adviseren door de raad van advies, de beleggingscommissie, de wetenschappelijke raad en/of het bureau.

Samenstelling bestuur per bestuur per 1 juni 2022:

Mr. Frederik Buijn (voorzitter) heeft als voormalig notaris bij De Brauw Blackstone Westbroek veel kennis van juridische, notariële, vennootschapsrechtelijke en fiscale zaken.

Prof. dr. Kees Goudswaard (vicevoorzitter) is hoogleraar economie en bijzonder hoogleraar sociale zekerheid aan de Universiteit Leiden. Eerder was hij onder meer kroonlid en bestuurslid van de SER, voorzitter van twee adviescommissies over de toekomst van de pensioenen en lid van de Raad van Commissarissen van De Nederlandsche Bank.

Drs. Loek Hermans heeft als voormalig voorzitter van MKB-Nederland, Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, commissaris van de koningin in Friesland, burgemeester van Zwolle, gemeenteraadslid in Nijmegen en lid van de Tweede Kamer en de Eerste Kamer der Staten-Generaal langjarige ervaring in het openbaar bestuur.

Drs. Geraldine Leegwater CFA CAIA is bij PGGM lid van het Executive Committee en als Chief Investment Management verantwoordelijk voor de divisie vermogensbeheer. Daarnaast is zij wetenschappelijk directeur van de opleiding certified pensioenexecutive vermogensbeheer bij de Erasmus School of Accounting & Assurance.

Mr. Maurice Limmen is voorzitter van de Vereniging Hogescholen. Van 2002 tot 2010 was hij actief voor het CDA in de gemeenteraad van Amsterdam, vanaf 2005 als fractievoorzitter. In 2009 leidde hij de enquêtecommissie naar de aanleg van de Noord/Zuidlijn. Van 2010 tot 2019 maakte hij deel uit van het dagelijks bestuur van de CNV Vakcentrale, waarvan de laatste vijf jaar als voorzitter.

Mr. Yvonne van Rooy heeft als voormalige staatssecretaris van Economische Zaken en bestuursvoorzitter van de Universiteit van Tilburg en de Universiteit Utrecht veel bestuurlijke ervaring. Zij was tot 1 december 2018 voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen. Zij is thans commissaris bij onder andere Philips Nederland en Fuji-Europe en lid van de Raad van Toezicht van Stichting Kunstmuseum Den Haag en 's-Heeren Loo.

Drs. Ab van der Touw is voormalig bestuursvoorzitter van Siemens Nederland NV en is daarnaast vice-voorzitter van het hoofdbestuur VNO-NCW, voorzitter van de Raad van Toezicht van de Universiteit Leiden en voorzitter van de Raad van Commissarissen van TenneT.

Nevenfuncties

Uit oogpunt van zorgvuldigheid zijn alle nevenfuncties van de bestuursleden bekend bij de (vice) voorzitter dan wel het bureau.

Rooster van aftreden bestuur

Het bestuur heeft een rooster van aftreden vastgesteld op basis van de uitgangspunten dat de leden van het bestuur voor een periode van maximaal vier jaar worden benoemd, zij direct herbenoembaar zijn en dat er per jaar maximaal twee bestuursleden tegelijk aftreden.

Beleggingscommissie

De beleggingscommissie vergadert viermaal per jaar. In deze vergaderingen worden adviezen aan het bestuur geformuleerd met betrekking tot:

- het strategische beleggingsbeleid van het instituut;
- de beoordeling van de rendementen van de beleggingsportefeuille, inclusief de vergelijking met debenchmarks;
- de risico's in de beleggingsportefeuille, zowel in retrospectief als vooruitkijkend;
- de wenselijkheid tot rebalancing en/of tactische maatregelen;
- de monitoring van de portefeuille.

De beleggingscommissie bestaat uit per 1 juni 2022 uit:

Drs. Loek Sibbing – *Voorzitter*
 Prof. dr. Robert van der Meer
 Dr. Wilma de Groot

Mutaties beleggingscommissie

Drs. Loek Sibbing is per 1 januari 2022 toegetreden als voorzitter en drs. Bernard Walschots is per 1 januari 2022 teruggetreden als voorzitter.

Raad van advies

De raad van advies vergadert jaarlijks en adviseert het bestuur over het te voeren beleid in brede zin.

De raad van advies bestaat per 1 juni 2022 uit:

Mevrouw prof. dr. mr. Liesbeth Kneppers – Heijnert, *voorzitter*
 Prof. dr. Arnoud Boot
 Maarten Camps
 Mevrouw mr. Geke Faber
 Tuur Elzinga
 Piet Fortuin
 Mevrouw drs. Mariëtte Hamer
 Mevrouw drs. Loes Mulder
 Mevrouw mr. Ingrid Thijssen
 Jacco Vonhof
 Bob van der Wal MSc
 Mr. Reinier van Zutphen

Mutaties raad van advies

Tuur Elzinga heeft Han Busker per 1 september 2021 opgevolgd.

Adviseur

Prof. dr. Paul Schnabel adviseert het bestuur.

Wetenschappelijke raad

De wetenschappelijke raad komt vier keer per jaar bijeen en adviseert het bestuur over nieuwe en lopende onderzoeksprojecten. De adviezen hebben betrekking op de:

- onderzoekbaarheid/wetenschappelijke operationalisering van de (nieuwe) thema's voor onderzoek;
- beoordeling van onderzoeksvoorstellen die op verzoek van het instituut zijn ontvangen van onderzoeksinstituten en/of onderzoeksbureaus;
- beoordeling van onderzoeksvoorstellen die het instituut heeft ontvangen als reactie op de open inschrijfprocedure;
- beoordeling van onderzoeksvoorstellen van de aan het instituut verbonden hoogleraren/lector;
- monitoring van in uitvoering zijnde onderzoeksprojecten/-programma's;
- evaluatie van de opbrengst van voltooide studies naar beleid en wetenschap;
- naar de mening van de wetenschappelijke raad in het onderzoeksprogramma van het instituut ontbrekende thema's waarop onderzoek gewenst is.

De wetenschappelijke raad bestaat per 1 juni 2022 uit:

Prof. dr. Ernst Hirsch Ballin (Rechtsgeleerdheid; staats- en bestuursrecht) – *Voorzitter*
 Prof. dr. Tineke Abma (Beleid & Management Gezondheidszorg; cliëntenparticipatie)
 Prof. dr. Henriëtte Maassen van den Brink (Economie; onderwijs- en arbeidseconomie)
 Prof. dr. Wim van Saarloos (Natuur- en Technische Wetenschappen)

Mutaties wetenschappelijke raad

Prof. dr. Alex Brenninkmeijer is op 14 april 2022 overleden.

Leerstoelen/lectoraat

Voor een overzicht van de door Instituut Gak in stand gehouden leerstoelen en het lectoraat wordt verwezen naar pagina 31 tot en met 34 van dit jaarverslag.

Bureau

Het bureau van Instituut Gak is onder andere belast met:

- de voorbereiding en uitvoering van het jaarplan, het onderzoeksprogramma en het subsidie-, beleggings- en communicatiebeleid;
- de voorbereiding van de vergaderingen van bestuur, raad van advies, beleggingscommissie en wetenschappelijke raad;
- de uitvoering van bestuursbesluiten;
- het voeren van de uit de bovenstaande punten voortvloeiende administraties, waaronder de projectadministratie en de financiële administratie.

Het bureau bestaat per 1 juni 2022 uit:

Rik Imhof RA heeft als algemeen directeur de leiding van de organisatie. Daarnaast is hij belast met onder meer het beheer van het vermogen van het instituut en de in- en externe financiële verslaggeving. Door zijn opleiding tot registeraccountant en werkervaring in de accountancy en in financiële functies heeft hij diepgaande kennis van vermogensbeheer en overige financiële zaken.

Peter America verzorgt de administratie en heeft door zijn opleiding en ervaring uitgebreide kennis van boekhouding, administratie, treasury en automatisering.

Irene van Helden is verantwoordelijk voor het beoordelen en ondersteunen van projectaanvragen en adviseert het bestuur hierover. Eerder was zij werkzaam als projectcoördinator en communicatieadviseur bij Stichting Disability Studies in Nederland.

Gina Jongma is als programmamanager verantwoordelijk voor de ontwikkeling en uitvoering van programma's met actuele thema's en adviseert het bestuur hierover. Zij heeft als opleiding de Academie Mens – Arbeid en ruime ervaring op het gebied van sociale zekerheid, arbeidsmarkt en het brede sociaal domein.

Dr. Jorrit van Mierlo is medeverantwoordelijk voor het onderzoek dat Instituut Gak mogelijk maakt. Tevens houdt hij zich bezig met de toegankelijkheid en toepasbaarheid van de wetenschappelijke projecten en voert hij het secretariaat van een deel van de aan het instituut verbonden leerstoelen. Eerder was hij werkzaam in het wetenschappelijke- en praktijkgerichte onderzoek.

Loesje Myron MSc is betrokken bij het vermogensbeheer van het instituut en de ondersteuning van de beleggingscommissie. Haar financieel-economische opleiding vormt daartoe een goede basis.

Willemijn Nollen ondersteunt de algemeen directeur en is verantwoordelijk voor de notulen van de vergaderingen van het bestuur en alle overige colleges.

Drs. Noor Trompenaars is communicatieadviseur. Naast de website, sociale media, het jaarverslag en de overige publicaties is zij verantwoordelijk voor kennisgeving van de onderzoeksresultaten voortkomend uit het onderzoek. Haar communicatieopleiding is een goed uitgangspunt voor deze activiteiten.

Dr. Judith van der Veer is als adviseur onderzoeksprogramma medeverantwoordelijk voor het onderzoek dat Instituut Gak mogelijk maakt. Tevens houdt zij zich bezig met het toegankelijk maken van de uitkomsten van de wetenschappelijke projecten en voert zij het secretariaat van een deel van de aan het instituut verbonden leerstoelen. Haar achtergrond in de academische wereld en kennis van toepassingsgericht onderzoek komen hierbij van pas.

Dr. Harriet Vinke is als coördinator onderzoeksprogramma integraal verantwoordelijk voor het onderzoeksprogramma van Instituut Gak. Daarnaast coördineert zij de aan het instituut verbonden leerstoelen en het lectoraat. Door haar jarenlange ervaring in onderzoeks- en beleidsfuncties heeft zij omvangrijke kennis opgedaan van wetenschappelijk en toegepast onderzoek en het belang van deze kennis voor de beleidspraktijk.

Nathalie de Zoete behandelt projectaanvragen en adviseert het bestuur hierover. Zij heeft bij fondsen gewerkt als het VSBfonds, het Anton Jurgens Fonds en het Oranje Fonds. Daarnaast heeft zij een aantal sociaal maatschappelijke projecten opgezet en helpen opzetten. Zij heeft personeelsmanagement als opleidingsachtergrond.

Mutaties bureau

Irene van Helden is per 1 juni 2021 en Gina Jongma is per 1 mei 2022 in dienst getreden. Anneke Wilms is per 31 mei 2022 met pensioen gegaan.

Hilversum, 1 juni 2022

Bestuur

Mr. Frederik Buijn – *Voorzitter*
 Prof dr. Kees Goudswaard – *Vicevoorzitter*
 Drs. Loek Hermans
 Drs. Geraldine Leegwater CFA
 Mr. Maurice Limmen
 Mr. Yvonne van Rooy
 Drs. Ab van der Touw

Directie

Rik Imhof RA

JAARREKENING 2021

Balans

(in duizenden euro's; na verwerking van het resultaat)

Activa		31 december 2021	31 december 2020
Materiële vaste activa	(1)	4.261	4.343
Vorderingen		2	18
Beleggingen	(2)	746.169	655.840
Liquide middelen	(3)	3.517	5.020
		753.949	665.221

Passiva

Eigen vermogen	(4)	733.480	628.222
Derivaten	(2)	146	17.017
Langlopende schulden	(5)	4.297	4.154
Kortlopende schulden	(5)	16.026	15.828
		753.949	665.221

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro's)

		2021	2020
Dividenden		6.151	5.284
Interest		5.052	5.349
Koersverschillen beleggingen (6)		105.783	11.150
Kosten vermogensbeheer		-/- 2.145	-/- 1.985
Resultaat beleggingen		114.841	19.798
Af: Subsidies	(7)	-/- 7.552	-/- 7.612
Af: Personeelskosten	(8)	-/- 1.656	-/- 1.545
Af: Afschrijvingen		-/- 94	-/- 91
Af: Overige bedrijfskosten	(9)	-/- 281	-/- 282
Voordelig saldo		105.258	10.268

Resultaatsbestemming

Het voordelig saldo over 2021 ad € 105.258.000 komt in zijn geheel ten gunste van het eigen vermogen.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro's)

		2021		2020
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo staat van baten en lasten		105.258		10.268
Aanpassingen voor:				
Afschrijvingen		94		91
Mutaties in werkkapitaal:				
Belastingen	75		-/- 71	
Vorderingen	787		695	
Te betalen subsidies	231		-/- 1.102	
Leveranciers	-/- 184		-/- 79	
Overlopende passiva	219		-/- 157	
		<u>1.128</u>		<u>-/- 714</u>
Beleggingen:				
Aankopen	-/-155.002		-/- 35.722	
Verkopen	153.585		22.292	
Koersverschillen	-/-105.783		-/- 11.150	
		<u>-/- 107.200</u>		<u>-/- 24.580</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		-/- 720		-/- 14.935
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investering in materiële vaste activa	-/- 12		-/- 3	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		<u>-/- 12</u>	-	<u>-/- 3</u>
Netto-kasstroom		-/- 732		-/- 14.938
Liquide middelen per 1 januari				
in beleggingsportefeuille	2.549		1.862	
onder liquide middelen	5.020		20.645	
		<u>7.569</u>		<u>22.507</u>
Liquide middelen per 31 december		6.837		7.569
Bestaande uit:				
in beleggingsportefeuille	3.320		2.549	
onder liquide middelen	3.517		5.020	
		<u>6.837</u>		<u>7.569</u>

Algemeen

Om de uitvoering van wetgeving op het terrein van de sociale zekerheid te kunnen privatiseren werden op 29 december 1995 Stichting Gak Nederland en Stichting Gak Holding opgericht. Stichting Gak Nederland richtte zich via Gak Nederland BV op de publieke activiteiten van de nieuw opgerichte Gak Groep en Stichting Gak Holding via Gak Holding BV op de private activiteiten. Op 1 januari 1996 kochten beide vennootschappen de bezittingen van de Vereniging Gemeenschappelijk Administratiekantoor tegen de waarde in het economisch verkeer. Gak Nederland BV nam vervolgens de publieke taken over van de Vereniging GAK en bereidde zich voor op de verwachte privatisering, terwijl Gak Holding BV zich op de private markt richtte. Eind 1999 werd het politieke besluit genomen de voorgenomen privatisering van de uitvoering van de socialezekerheidswetgeving niet door te zetten, maar deze uitvoering op te dragen aan het nieuw te vormen Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen, het UWV.

Door de duidelijke scheiding tussen de publieke en private activiteiten kon de Gak Groep binnen korte tijd worden ontmanteld. Stichting Gak Nederland en Gak Nederland BV gingen op in het UWV en Stichting Gak Holding besloot de private activiteiten te verkopen. Per 3 januari 2001 heeft het bestuur de naam veranderd in Stichting Instituut Gak en de doelstelling gewijzigd in het voor een bepaalde periode direct of indirect ondersteunen van op het maatschappelijk belang gerichte projecten en programma's op het gebied van sociale zekerheid, re-integratie, preventie, arbeidsmarkt, arbeidsomstandigheden en andere maatschappelijke gebieden. Aangezien het vermogen op dat moment ruim € 400 miljoen bedroeg, werd ook het beheren en het beleggen van het vermogen van het instituut een belangrijke doelstelling. Hierbij is het doel dat de koopkracht van het vermogen en als gevolg daarvan ook de koopkracht van het aanzienlijke subsidiebudget op de lange termijn in stand worden gehouden, waarbij op de kortere termijn verschillen tussen het werkelijke en het voor het behoud van de koopkracht van het subsidiebudget benodigde vermogen worden geaccepteerd.

In 2003 is het instituut gefuseerd met Stichting 'Meester H.P.L.C. de Kruijff-fonds' en Stichting 'Bijzonder Hoogleraarschap voor het Onderwijs in de Verzekeringsgeneeskunde aan de Universiteit van Amsterdam'. Daarbij is de doelstelling van het instituut uitgebreid met het instellen en de instandhouding van (bijzondere) leerstoelen en lectoraten voor onderwijs op het terrein van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt aan Nederlandse universiteiten en hogescholen.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld op basis van het uitgangspunt van continuïteit, volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Daarbij is, voor zover van toepassing, rekening gehouden met de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640, Organisaties zonder winststreven.

In tegenstelling tot het vereiste in Richtlijn 640 is er niet voor gekozen om het budget op te nemen in de staat van baten en lasten, daar budgettering van het beleggingsresultaat niet als zinvol wordt beschouwd.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van het instituut. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

Vreemde valuta

Beleggingen in vreemde valuta's worden omgerekend naar euro's tegen de op de balansdatum geldende koersen. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de geldende koers per transactiedatum. De bij omrekening optredende valutakoersverschillen worden als baten respectievelijk lasten in de staat van baten en lasten verwerkt.

Balans

De balans is opgesteld met inachtneming van de volgende waarderingsgrondslagen:

Algemeen

Een actief wordt in de balans opgenomen als het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het instituut zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen als het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. De activa en passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij hierna anders is vermeld.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de aanschafwaarde, verminderd met de jaarlijkse lineaire afschrijvingen, gebaseerd is op de economische levensduur van het actief. Hierbij worden de stichtingskosten van het eigen kantoorpand van het instituut in dertig jaar afgeschreven, de inventaris in tien jaar en automatiseringsapparatuur en –programmatuur in drie jaar. Op de aan het Koninklijk Concertgebouw Orkest in bruikleen gegeven viool en de grond van het eigen kantoorpand wordt niet afgeschreven.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, vorderingen, geldmiddelen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten) en overige financieringsverplichtingen, schulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: Beleggingsportefeuille (gekochte leningen en obligaties, investeringen in eigenvermogensinstrumenten en derivaten), vorderingen en overige financiële verplichtingen.

Financiële instrumenten omvatten tevens in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten (derivaten). Deze worden door het instituut gescheiden van het basiscontract en apart verantwoord indien:

- de economische kenmerken en risico's van het basiscontract en het daarin besloten derivaat niet nauw verwant zijn;
- een apart instrument met dezelfde voorwaarden als het in het contract besloten derivaat aan de definitie van een derivaat zou voldoen;
- het gecombineerde instrument niet wordt gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten.

Financiële instrumenten, inclusief de van de basiscontracten gescheiden afgeleide financiële instrumenten, worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Daarbij worden (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname meegenomen. Indien dergelijke instrumenten bij de vervolgwaaarding niet worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten, maken eventuele direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering.

In contracten besloten financiële instrumenten, die niet worden gescheiden van het basiscontract, worden verwerkt in overeenstemming met het basiscontract.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Vorderingen en kortlopende schulden

Dit betreft vorderingen en kortlopende schulden met een looptijd korter dan een jaar. Die vorderingen en kortlopende schulden worden gewaardeerd op nominale waarde; vorderingen eventueel onder aftrek van een noodzakelijk geachte voorziening voor oninbaarheid. Deze waardering benadert de reële waarde.

Beleggingen

De (beursgenoteerde) effecten worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum, waarbij het effecten bewaarbedrijf de overlopende couponrente bepaalt. In de effecten wordt actief gehandeld. Effecten in vreemde valuta worden omgerekend in euro's tegen de koersen per balansdatum. In geval van fondsbeleggingen wordt de van de fondsbeheerders ontvangen opgave van de reële waarde per balansdatum aangehouden. Alle aan- en verkopen worden met ingang van de transactiedatum verantwoord.

Valutatransacties waarmee het koersrisico met betrekking tot de beleggingen wordt afgedekt en derivatentransacties waarmee het inflatierisico deels wordt afgedekt zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde per balansdatum.

Bepaling reële waarde

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde, maar van elkaar onafhankelijke partijen, die bereid zijn tot een transactie.

- De reële waarde van beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald aan de hand van de slotkoers per jaareinde.
- Participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde van de participatie in het fonds en wordt door de beheerder van het fonds vastgesteld op basis van de reële waarde van de onderliggende beleggingen.
- Derivaten worden gewaardeerd tegen de netto contante waarde welke wordt berekend middels het contant maken van verwachte kasstromen tegen een disconteringsvoet voor de resterende looptijd.

Schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Staat van baten en lasten

De staat van baten en lasten is opgesteld met inachtneming van de volgende grondslagen voor resultaatbepaling:

Algemeen

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

Resultaat beleggingen

Bij toepassing van de beurswaarde met betrekking tot de waardering van de effecten per balansdatum worden zowel de gerealiseerde als de ongerealiseerde koersresultaten verantwoord ten gunste c.q. ten laste van het resultaat.

Subsidies

De lasten uit hoofde van toegezegde subsidies worden verantwoord op het moment dat het bestuur besluit middelen beschikbaar te stellen voor een project. De last omvat de maximaal, door het bestuur toegezegde, subsidie. Uitbetaling van de subsidie vindt plaats gedurende de looptijd en bij afronding van het project. Wanneer bij afronding van het project een lagere afrekening van de subsidie blijkt, wordt dit verschil verantwoord in het jaar waarin de verantwoording van de subsidie nemer wordt ontvangen. Honoraria voor hoogleraren worden als last toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenen

Het instituut heeft voor zijn personeelsleden een pensioenregeling afgesloten. Tot en met 31 december 2021 was sprake van een *defined benefit* pensioenregeling. Deze regeling is per 1 januari 2022 omgezet in een *defined contribution* regeling. In overeenstemming met Richtlijn 271.3 verantwoordt het instituut de verschuldigde betalingen aan de verzekeraar als pensioenlast.

Belastingen

Het instituut heeft de fiscale status van een algemeen nut beogende instelling en is vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode, waarbij het saldo van de staat van baten en lasten als uitgangspunt is genomen. De wijziging in de beleggingen in het kasstroomoverzicht omvat naast aan- en verkopen en koersontwikkeling tevens de ontvangen dividenden en interest aangezien de hiervoor ontvangen middelen binnen de portefeuille worden herbelegd. In de staat van baten en lasten zijn deze bedragen afzonderlijk opgenomen.

Risicomanagement en risicobeheersing

In onderstaande tabel worden de risico's waaraan het instituut blootstaat weergegeven alsmede de wijze waarop deze worden beheerst.

Financiële Risico's:

en de getroffen beheersmaatregelen

Marktrisico

Door het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van aandelen en obligaties bestaat het risico dat het beleggingsresultaat negatief wordt beïnvloed. Dit risico wordt beperkt door de diversificatie in de portefeuille, het werken met bandbreedtes voor de verschillende beleggingscategorieën en de implementatie van een rebalancingsbeleid.

Renterisico

Het risico op negatieve beïnvloeding van het beleggingsresultaat als gevolg van rentewijzigingen wordt beperkt door de keuze voor een staatsobligatieportefeuille met een kortere gemiddelde looptijd en door de beperkte ruimte die is gegeven aan de vermogensbeheerders die de bedrijfsobligatieportefeuilles beheren, om de gemiddelde looptijden van de in de portefeuille opgenomen obligaties te laten afwijken van de gemiddelde looptijd van de overeengekomen benchmark.

Valutarisico

Het risico op een negatieve beïnvloeding van het beleggingsresultaat als gevolg van valutakoerswijzigingen wordt beperkt door afdekking van 50% van het USD-valutarisico, 80% van het GBP-valutarisico en 80% van het JPY-valutarisico voor de aandelen-, vastgoed- en commodities portefeuilles en de volledige afdekking van alle valutarisico's in het grootste deel van de vastrentende portefeuilles.

Inflatierisico

Het risico dat de koopkracht van het vermogen - en dus de koopkracht van het subsidiebudget - niet in stand kan worden gehouden als gevolg van een bovengemiddeld inflatieniveau, wordt beperkt doordat de koopkracht van circa de helft van het vermogen wordt beschermd middels inflatieswaps met een looptijd van één tot tien jaar.

Kredietrisico

Het risico dat een tegenpartij contractuele verplichtingen niet nakomt, met als gevolg negatieve beïnvloeding van het beleggingsresultaat, wordt zoveel mogelijk beperkt door het ontvangen van onderpand bij het effecten uitleen programma van het bewaarbedrijf en het uitwisselen van onderpand met banken waarmee inflatieswaps zijn afgesloten. Daarnaast wordt in de beleggingsportefeuille het maximaal aan een tegenpartij uit te lenen bedrag beperkt, terwijl tevens rekening wordt gehouden met de door de ratingbureaus aan tegenpartijen gegeven kredietratings.

Niet financiële Risico's:

en de getroffen beheersmaatregelen

Operationeel risico

Door samenstelling van het bureau van het instituut uit kwalitatief en kwantitatief deskundig personeel is het operationeel risico beperkt.

Projectrisico

Het risico op financiële schade doordat, na uitkering van subsidie, blijkt dat een project niet conform de afspraak verloopt of is afgerond, wordt beperkt door gebruik te maken van duidelijke subsidieovereenkomsten, de uitvoerders van de projecten bij voorkeur voorafgaand aan de eerste betaling te laten bewijzen dat sprake is van voldoende medefinanciering, (deel)betalingen als regel op basis van (aangetoonde) voortgang plaatsvinden en de laatste termijn slechts wordt uitbetaald na ontvangst van een inhoudelijke- en financiële eindverantwoordings, veelal voorzien van een controleverklaring van een onafhankelijke accountant.

Uitbestedingsrisico

De belangrijkste uitbesteding betreft het vermogensbeheer. Het risico dat een externe vermogensbeheerder zich niet aan de gemaakte afspraken houdt, wordt beperkt door gebruik te maken van aanvullende diensten van het onafhankelijk bewaarbedrijf. Waar nodig wordt ondersteuning ingeroepen van een consultant op het terrein van het vermogensbeheer en ook is sprake van interne monitoring van de verschillende beleggingsportefeuilles. Bij de contractonderhandelingen wordt een externe juridische adviseur ingeschakeld.

IT-risico

Het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door IT, wordt beperkt door de inzet van software die bescherming biedt tegen computervirussen en 'hackers', door dagelijks op een geautomatiseerde wijze een 'back-up' van de bestanden te maken en via het gebruik van wachtwoorden.

Integriteitsrisico

Het risico van beïnvloeding van de integriteit, of van het financiële stelsel, door niet integere of onethische handelingen van de leiding of de medewerkers van de organisatie in het kader van wet- en regelgeving en van maatschappelijke en door het instituut opgestelde normen, wordt ingeperkt door een adequate inrichting van de administratieve organisatie en de daarin opgenomen interne controlemaatregelen. Met het oog op zorgvuldigheid zijn ook alle nevenfuncties van de bestuursleden bekend bij de (vice) voorzitter dan wel het bureau.

TOELICHTING OP DE BALANS

(De in de toelichting op de balans en de staat van baten en lasten opgenomen bedragen zijn in duizenden euro's, tenzij anders vermeld).

ACTIVA

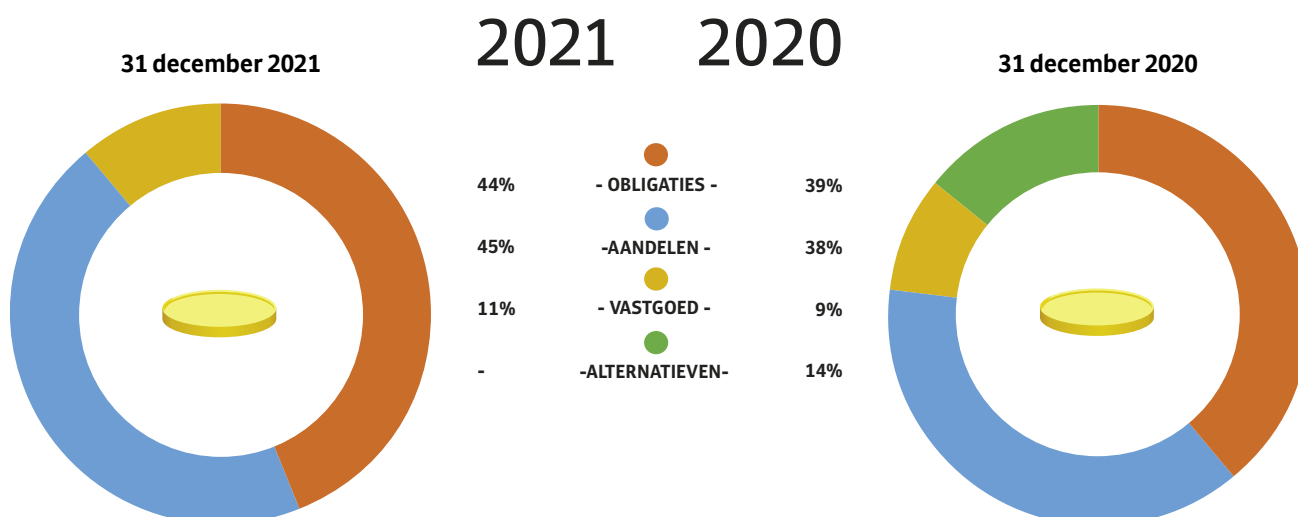
(1) Materiële vaste activa	2021	2020
Stand per 1 januari		
Aanschafwaarde	5.377	5.374
Cumulatieve afschrijvingen	-/- 1.034	-/- 943
	4.343	4.431
Mutaties		
Investerings	12	3
Desinvesteringen	-/- 15	-
Afschrijvingen	-/- 94	-/- 91
Afschrijvingen desinvesteringen	15	-
Stand per 31 december	4.261	4.343
Samenstelling stand per 31 december		
Aanschafwaarde	5.374	5.377
Cumulatieve afschrijvingen	-/- 1.113	-/- 1.034
Stand per 31 december	4.261	4.343

(2) Beleggingen	2021	2020
De beleggingen bestaan uit:	31 dec.	31 dec.
Obligaties	315.224	248.721
Aandelen	317.995	241.793
Vastgoed	75.045	53.589
Alternatieve beleggingen	-	90.547
Derivaten	22.896	3.142
Overigen	14.863	1.031
Subtotaal	746.023	638.823
Gepresenteerd onder de passiva (derivaten)	146	17.017
	746.169	655.840

Bij het beheer van het vermogen worden financiële instrumenten benut die leiden tot blootstelling aan markt- en/of kredietrisico. Het gaat hier om de, in de balans opgenomen, valutatermijncontracten voor afdekking van bepaalde valutarisico's en inflatieswaps voor afdekking van het inflatierisico. Daarnaast handelt een deel van de externe vermogensbeheerders namens het instituut in dergelijke instrumenten. Daarbij zijn procedures en gedragslijnen van kracht om het kredietrisico te beperken.

Voor de belegging in vastrentende waarden wordt slechts een beperkt valutarisico genomen (grotendeels afgedekt naar euro). Van het valutarisico met betrekking tot beleggingen in aandelen en in vastgoed die in USD zijn genoteerd, is ongeveer de helft afgedekt via valutatermijncontracten. Het valutarisico met betrekking tot beleggingen in aandelen en vastgoed die in GBP en JPY zijn genoteerd, wordt voor 80% afgedekt. Voor in andere valuta genoteerde beleggingen in aandelen, vastgoed en commodities wordt het valutarisico niet afgedekt.

Beleggingsmix

Geografische spreiding van de beleggingen per 31 december 2021

	EURO NOORD ¹	EURO ZUID ²	OVERIG EUROPA ³	VS EN CANADA	OCEANIË	AZIË	OPKOMEND	TOTAAL
Obligaties	102.302	11.191	22.164	106.678	2.371	12.944	57.574	315.224
Aandelen	21.575	3.656	24.525	198.386	5.489	20.999	43.365	317.995
Vastgoed	15.757	1.645	16.273	41.370	-	-	-	75.045
Alternatieve beleggingen	-	-	-	-	-	-	-	-
Derivaten	22.750	-	-	-	-	-	-	22.750
Overige	2.598	54	362	11.568	100	249	78	15.009
Totaal	164.982	16.546	63.324	358.002	7.960	34.192	101.017	746.023

Geografische spreiding van de beleggingen per 31 december 2020

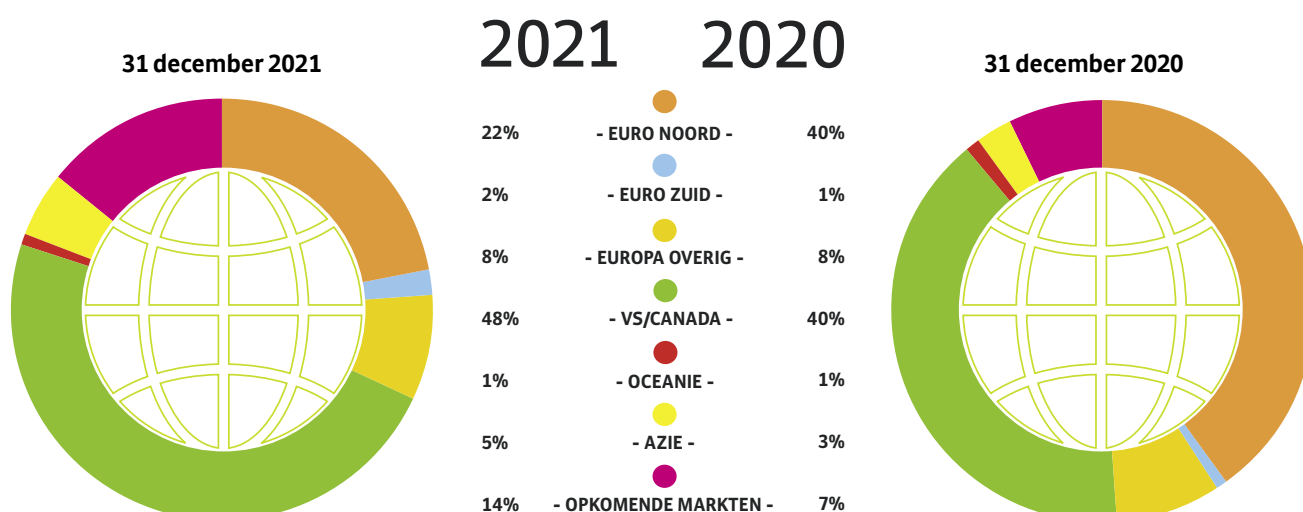
	EURO NOORD ¹	EURO ZUID ²	OVERIG EUROPA ³	VS EN CANADA	OCEANIË	AZIË	OPKOMEND	TOTAAL
Obligaties	136.199	3.162	16.837	78.250	969	1.994	11.310	248.721
Aandelen	17.317	3.103	19.162	142.592	4.960	19.259	35.400	241.793
Vastgoed	14.180	686	12.023	26.700	-	-	-	53.589
Alternatieve beleggingen	90.547	-	-	-	-	-	-	90.547
Derivaten	-/- 13.875	-	-	-	-	-	-	-/- 13.875
Overigen	10.225	30	431	6.963	79	242	78	18.048
Totaal	254.593	6.981	48.453	254.505	6.008	21.495	46.788	638.823

¹ België, Duitsland, Finland, Frankrijk, Ierland, Luxemburg, Nederland en Oostenrijk.

² Griekenland, Italië, Portugal en Spanje.

³ Denemarken, Hongarije, Noorwegen, Polen, Tsjechië, UK, Zweden en Zwitserland.

Geografische spreiding

Voor de belegging in vastrentende waarden wordt slechts een beperkt valutarisico genomen (grotendeels afgedekt naar euro). Van het valutarisico met betrekking tot beleggingen in aandelen en in vastgoed die in USD zijn genoteerd, is ongeveer de helft afgedekt via valutatermijncontracten. Het valutarisico met

betrekking tot beleggingen in aandelen en vastgoed die in GBP en JPY zijn genoteerd, wordt voor 80% afgedekt. Voor in andere valuta genoteerde beleggingen in aandelen, vastgoed en commodities wordt het valutarisico niet afgedekt.

Samenstelling van de beleggingen

31 december	2021	2020
Vermogensbeheermandaten	592.490	537.898
Beleggingsfondsen	152.168	98.158
Directe beleggingen	1.365	2.767
	746.023	638.823

Verloop beleggingen

	2021	2020
Stand per 1 januari	638.823	614.243
Dividenden * (aankopen)	6.151	5.284
Interest * (aankopen)	5.052	5.349
Toevoeging (aankopen)	143.799	25.089
Ottrekking (verkopen)	-/-153.585	-/- 22.292
Koersverschillen	105.783	11.150
Stand per 31 december	746.023	638.823

*Ontvangen dividenden en interest worden automatisch herbelegd.

Waardering van de beleggingen

	Marktnotering (1)	Afgeleid (2)	31 dec. 2021
Obligaties	206.421	108.803	315.224
Aandelen	274.630	43.365	317.995
Vastgoed	75.045	-	75.045
Alternatieve beleggingen	-	-	-
-	-	-	-
Derivaten	-	22.750	22.750
Overige	15.009	-	15.009
	571.105	174.918	746.023

	Marktnotering (1)	Afgeleid (2)	31 dec. 2020
Obligaties	248.721	-	248.721
Aandelen	206.393	35.400	241.793
Vastgoed	53.589	-	53.589
Alternatieve beleggingen	27.788	62.759	90.547
Derivaten	-	-/- 13.875	-/- 13.875
Overige	18.048	-	18.048
	554.539	84.284	638.823

1. Gewaardeerd op de reële waarde per balansdatum zoals opgegeven door zowel het onafhankelijke effecten-bewaarbedrijf als de externe vermogensbeheerder gebaseerd op een actieve marktnotering.

2. Gewaardeerd op de opgaven van de externe vermogensbeheerders in geval van beleggingsfondsen en in geval van derivaten op de waardering door het onafhankelijke effecten-bewaarbedrijf.

De belegging in obligaties heeft betrekking op zowel staats- als bedrijfsobligaties. Deze obligaties hebben de volgende ratings:

31 december	2021	2020
AAA	82.876	60.963
AA	60.323	69.784
A	60.338	44.022
BBB	87.181	67.382
< BBB	23.986	6.384
Geen rating	520	186
	315.224	248.721

Bij (vooral) de vastrentende beleggingen wordt krediet- en renterisico gelopen.

Met betrekking tot het kredietrisico geldt dat circa de helft van de vastrentende portefeuille wordt belegd in staatsobligaties. Als gevolg van de keuze om 10% (2020: 18,5%) van de totale

beleggingsportefeuille te beleggen in kortlopende obligaties van een geselecteerd aantal eurolanden is de exposure naar deze landen relatief groot. Deze bestaat voor 4,9% (van de totale beleggingsportefeuille) uit Frankrijk (2020: 8,1%), voor 3,9% uit Duitsland (2020: 6,4%), voor 0,8% uit Nederland (2020: 1,5%) en voor 0,6% uit Oostenrijk (2020: 1,3%). Als gevolg van de keuze om vanaf oktober 2021 8,5% van de totale beleggingsportefeuille te beleggen in wereldwijde staatsobligaties, bedraagt de exposure naar de Verenigde Staten 3,8%, naar Japan 1,5% en naar het Verenigd Koninkrijk 0,6% van de totale beleggingsportefeuille. Bij bedrijfsobligaties is het maximaal aan een tegenpartij uit te lenen bedrag beperkt.

Het instituut gebruikt zelf geen afgeleide financiële instrumenten ter beperking van het renterisico, maar heeft dit risico beperkt door te kiezen voor een portefeuille staatsobligaties met een korte gemiddelde looptijd en door de externe vermogensbeheerders van de bedrijfsobligatieportefeuilles de mogelijkheid te bieden de gemiddelde resterende looptijd van de obligaties in beperkte mate aan te passen.

Uitstaande valuta termijncontracten per 31 december 2021

(in duizenden)

Verkochte valuta:	Onderliggende waarde in v.v.	Datum	Termijnkoers	Koers per 31 dec. 20	Ongerealiseerd resultaat in EUR
GBP	14.061	9-3-22	0,84752	0,84093	-/- 130
GBP	531	9-3-22	0,84777	0,84093	-/- 5
JPY	1.898.548	9-3-22	128,82282	131,05692	251
JPY	-/- 66.243	9-3-22	128,35960	131,05692	-/- 11
USD	149.149	9-3-22	1,12796	1,13867	1.244
					1.349

Uitstaande valuta termijncontracten per 31 december 2020

(in duizenden)

Verkochte valuta:	Onderliggende waarde in v.v.	Datum	Termijnkoers	Koers per 31 dec. 19	Ongerealiseerd resultaat in EUR
GBP	11.929	9-3-21	0,89401	0,89604	30
JPY	1.640.762	9-3-21	124,44157	126,42123	207
USD	112.814	9-3-21	1,19340	1,22534	2.464
USD	20.185	9-3-21	1,19340	1,22534	441
					3.142

Het ongerealiseerd resultaat is als beleggingsopbrengst opgenomen in de staat van baten en lasten. Uitwisseling van onderpand voor de valuta termijncontracten vindt niet plaats.

Uitstaande inflatieswap contracten per 31 december 2021

Datum	Onderliggende waarde (EUR)	Percentage	Tegenpartij	Ongerealiseerd resultaat in EUR
26-04-2023	30.000	1,087%	Societe Generale	1.260
08-12-2023	12.000	2,220%	Goldman Sachs	103
09-01-2024	30.000	1,056%	Societe Generale	1.261
16-01-2025	30.000	1,095%	Barclays Capital	1.469
08-12-2025	12.000	1,975%	Goldman Sachs	136
14-01-2026	30.000	1,093%	Societe Generale	1.747
08-12-2026	12.000	1,930%	Goldman Sachs	155
20-01-2027	30.000	1,125%	RBS	1.952
17-01-2028	30.000	1,167%	Societe Generale	2.116
08-12-2028	12.000	1,908%	Goldman Sachs	177
14-01-2029	30.000	1,170%	Goldman Sachs	2.407
10-01-2030	30.000	1,180%	Barclays Capital	2.675
14-06-2031	30.000	1,526%	Goldman Sachs	2.139
08-12-2031	12.000	1,916%	Goldman Sachs	221
18-01-2032	30.000	1,263%	Societe Generale	3.583
Totaal	360.000			21.401

Uitstaande inflatieswap contracten per 31 december 2020

Datum	Onderliggende waarde (EUR)	Percentage	Tegenpartij	Ongerealiseerd resultaat in EUR
12-08-2021	40.000	2,195%	Barclays Capital	-/- 5.797
29-08-2021	50.000	2.049%	RBS	-/- 6.373
09-01-2024	30.000	1,056%	Societe Generale	-/- 556
16-01-2025	30.000	1,095%	Barclays Capital	-/- 645
14-01-2026	30.000	1,093%	Societe Generale	-/- 627
20-01-2027	30.000	1,125%	RBS	-/- 683
17-01-2028	30.000	1,167%	Societe Generale	-/- 790
14-01-2029	30.000	1,170%	Goldman Sachs	-/- 780
10-01-2030	30.000	1,180%	Barclays Capital	-/- 766
Totaal	300.000			-/- 17.017

Zowel het gerealiseerde resultaat als de wijziging in het ongerealiserte resultaat is als beleggingsresultaat opgenomen in de staat van baten en lasten. Het bewaarbedrijf draagt zorg voor de uitwisseling van onderpand met de vier tegenpartijen. Hierbij wordt een minimum transferbedrag van € 250.000 gehanteerd. Voor het beschikbaar gestelde onderpand wordt verwezen naar de niet in de balans opgenomen verplichtingen.

(3) Liquide middelen

De liquide middelen staan per balansdatum ter vrije beschikking van het instituut.

PASSIVA

(4) Eigen Vermogen

	2021	2020
Stand per 1 januari	628.222	617.954
Resultaat boekjaar	105.258	10.268
Stand per 31 december	733.480	628.222

Het eigen vermogen staat ter vrije beschikking van het instituut.

(5) Kortlopende schulden

Stand per 31 december	2021	2020
Nog te betalen subsidies 2013	19	19
Nog te betalen subsidies 2014	51	188
Nog te betalen subsidies 2015	63	200
Nog te betalen subsidies 2016	308	617
Nog te betalen subsidies 2017	377	1.011
Nog te betalen subsidies 2018	2.473	3.272
Nog te betalen subsidies 2019	3.645	5.369
Nog te betalen subsidies 2020	5.653	8.300
Nog te betalen subsidies 2021	6.618	-
Leveranciers	34	218
Belastingen	76	1
Overlopende passiva	1.006	787
Subtotaal	20.323	19.982
Gepresenteerd onder langlopende schulden	4.297	4.154
	16.026	15.828

De nog te betalen subsidies betreffen de in de genoemde jaren toegekende bedragen die per balansdatum nog niet zijn betaald, omdat de aanvrager nog niet aan alle voorwaarden heeft voldaan. Ook kan door de aard van de diverse projecten een betaling op een later tijdstip plaatsvinden en dus een langlopend karakter hebben. Het gedeelte van de nog te betalen subsidies dat een langlopend karakter heeft, wordt per 31 december 2021 tenminste geschat op € 4.297.000 (2020: € 4.154.000).

Voor een deel van de nog te betalen subsidies is de toekomstige uitbetaling gebaseerd op aan te tonen prestaties. Daardoor is het mogelijk dat de feitelijke toekomstige betalingen lager uitvallen dan de per balansdatum gereserveerde bedragen. Dit wordt op het moment van afsluiting van het project als een vrijval verantwoord.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Instituut Gak benut het effecten-uitleenprogramma van het bewaarbedrijf, maar maakt geen gebruik van de mogelijkheid om onderpand in geld te ontvangen en dit te herbeleggen in vastrentende waarden (leverage). Momenteel wordt alleen van uitleen van effecten gebruik gemaakt tegen onderpand, bestaande uit beursgenoteerde aandelen die zijn opgenomen in een door het bewaarbedrijf geaccepteerde benchmark en obligaties met minimaal een AA-rating. Hiermee is een bedrag van € 89,5 miljoen gemoeid (2020: € 84,2 miljoen). De als onderpand ontvangen effecten maken geen onderdeel uit van de balans. Voor het uitlenen van de effecten is een vergoeding ontvangen ad € 126.000 (2020: € 103.000). Deze vergoeding is opgenomen in het resultaat beleggingen.

Het instituut heeft een aantal derivaten (inflatieswaps) afgesloten waarbij uitwisseling van onderpand met de tegenpartijen plaatsvindt. Daartoe zijn effecten met een waarde van € 21,1 miljoen als onderpand van partijen ontvangen (2020: € 17,6 miljoen aan tegenpartijen ter beschikking gesteld). Deze effecten maken onderdeel uit van de balans en staan ter vrije beschikking van de Stichting zolang er voldoende effecten in de staatsobligatieportefeuille beschikbaar zijn die geschikt zijn om als onderpand ter beschikking te stellen.

Instituut Gak heeft per balansdatum de volgende verplichtingen voortvloeiend uit langlopende overeenkomsten:

- contracten met betrekking tot autolease voor € 61.000 (2020: € 77.000).

De niet in de balans opgenomen verplichtingen vervallen als volgt:

31 december	2021	2020
Binnen 1 jaar	16	16
Tussen 1 en 5 jaar	45	61
Totaal	61	77

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(6) Koersverschillen beleggingen	2021	2020
Vastrentende waarden	-/- 9.756	6.817
Aandelen	68.802	10.639
Vastgoed	19.750	-/- 7.666
Alternatieven	9.649	332
Afdekking valutarisico's	-/- 10.050	6.881
Inflatieswaps	27.388	-/- 5.853
Totaal	105.783	11.150

Bij toepassing van de beurswaarde met betrekking tot de waardering van de effecten per balansdatum worden zowel de gerealiseerde als de ongerealiseerde koersresultaten verantwoord ten gunste c.q. ten laste van het resultaat. Het totaal aan ongerealiseerde koersverschillen bedraagt per 31 december 2021 € 174,7 miljoen (2020: € 84,1 miljoen).

(7) Subsidies	2021	2020
Toegezegde subsidies	7.531	8.491
Vrijgevallen subsidies *	-/- 840	-/- 1.527
Honoraria hoogleraren	861	648
Totaal	7.552	7.612

* Het bedrag aan vrijgevallen subsidies ad € 840.000 (2020: € 1.527.000) is voor € 192.000 (2020: € 447.000) het gevolg van lagere kosten binnen projecten dan verwacht, wordt voor € 199.000 (2020: € 815.000) verklaard doordat projecten uiteindelijk niet van de grond zijn gekomen, wordt voor € 312.000 (2020: € 265.000) verklaard door het niet realiseren van de door de aanvragers beoogde resultaten zoals aantallen in- en uitstromende deelnemers in activeringsprojecten en wordt voor € 137.000 verklaard door stopzetting op het go / no-go moment.

Toegekende subsidies	Categorie	2021		2020	
		Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
	Inclusieve arbeidsmarkt	32	1.803	13	927
	Werk & Diversiteit	-	-	6	646
	Werk & Preventie	13	1.170	5	384
	Werk & Toekomst	6	1.327	3	1.395
	Overig	-	-	1	63
	Programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan'	1	93	1	54
	Onderzoek	11	2.427	13	4.474
	Garanties en reserveringen	-	711	-	548
	Totaal	63	7.531	42	8.491

(8) Personeelskosten	2021	2020
Lonen en salarissen	936	923
Bezoldiging bestuur *	144	149
Vergoeding beleggingscommissie *	45	43
Vergoeding raad van advies *	22	24
Sociale lasten	509	406
Totaal	1.656	1.545

* Sommige leden wijzen een andere begunstigde aan.
 Instituut Gak maakt gebruik van de vrijstelling op grond van artikel 383
 Titel 9 Boek 2 BW tot vermelding van de bezoldiging van de directie.

Werkzame personen

Het gemiddelde aantal werkzame personen in 2021 bedraagt 11 (2020: 11).

Sociale lasten

Instituut Gak heeft voor de medewerkers een pensioenregeling afgesloten. Tot en met 31 december 2021 was sprake van een *defined benefit* pensioenregeling. Deze regeling is per 1 januari 2022 omgezet in een *defined contribution* regeling. Via gebruik van Richtlijn 271.3 worden de verschuldigde betalingen aan de verzekeraar als pensioenlast verantwoord. Dit is voor een bedrag ad € 392.000 (2020: € 295.000) onder sociale lasten opgenomen.

(9) Overige bedrijfskosten	2021	2020
Automatiseringskosten	38	41
Huisvestingskosten	48	44
Bureaunkosten	39	41
Advieskosten	15	13
Accountantskosten *	32	31
Verzekeringen	18	19
Overige kosten	91	93
totaal	281	282

* Het honorarium van de accountant (KPMG) voor de controle van de jaarrekening bedraagt € 32.000 inclusief BTW (2020: € 31.000). De accountant voert geen andere werkzaamheden uit voor het instituut.

Gebeurtenissen na balansdatum

Op 24 februari 2022 vielen Russische troepen Oekraïne binnen. Dit heeft geen impact op de jaarrekening 2021. De stichting houdt een beperkte hoeveelheid Russische, Oekraïense en Wit-Russische obligaties en aandelen aan met een waarde van € 4.913.000 per balansdatum. Per heden is de waardering van de nog in de portefeuille aanwezige obligaties en aandelen bijgesteld naar € 0. Er zijn geen andere noemenswaardige gebeurtenissen na balansdatum.

Hilversum, 1 juni 2022

Bestuur

Mr. Frederik Buijn – Voorzitter
 Prof. dr. Kees Goudswaard – Vicevoorzitter
 Drs. Loek Hermans
 Drs. Geraldine Leegwater CFA CAIA
 Mr. Maurice Limmen
 Mr. Yvonne van Rooy
 Drs. Ab van der Touw

Directie

Rik Imhof RA

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het bestuur van Stichting Instituut Gak

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Instituut Gak (of hierna 'de stichting') te Hilversum (hierna 'de jaarrekening') gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de betreffende jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Instituut Gak per 31 december 2021 en van het resultaat over 2021, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2021;
- 2 de staat van baten en lasten over 2021;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2021; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij hebben onze controle werkzaamheden bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van continuïteit, fraude en niet naleven wet- en regelgeving van onze controle moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke conclusies.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Instituut Gak zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak continuïteit – geen significante continuïteitsrisico's geïdentificeerd

Het bestuur heeft zijn continuïteitsbeoordeling uitgevoerd en geen significante continuïteitsrisico's geïdentificeerd. Onze procedures om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te beoordelen omvatten onder andere:

- overwegen of de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van de controle kennis hebben;

- overwegen of de ontwikkeling in energieprijzen aanleiding geven tot een significante continuïteitsrisico;
- analyse van de financiële positie per ultimo boekjaar en ten opzichte van voorgaand boekjaar op indicatoren die kunnen duiden op significante continuïteitsrisico's.

De resultaten van onze risicobeoordeling procedures hebben geen aanleiding gegeven om additionele controle werkzaamheden op de continuïteitsbeoordeling uit te voeren.

Controleaanpak ten aanzien van risico's op fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving

In het kader van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de stichting en de bedrijfsomgeving, en hebben wij de opzet en de implementatie beoordeeld van het risicomanagement van de stichting met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Onze werkzaamheden omvatten onder andere het evalueren van de notitie fraude preventie en de procedures van de stichting om aanwijzingen van mogelijke fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving te onderzoeken. Ook evalueren wij de procedures omtrent het naleven van wet- en regelgeving van het externe bewaarbedrijf waaraan de stichting het beheer van haar beleggingsportefeuille heeft uitbesteed. Bovendien hebben wij inlichtingen ter zake ingewonnen bij het bestuur en de directie. Wij hebben onder meer de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben kennis genomen van de intern uitgevoerde analyse met betrekking tot fraude en de getroffen beheersmaatregelen, zoals vastgelegd in de interne notitie fraudepreventie;
- Wij hebben kennis genomen van de nevenfuncties van de bestuursleden;
- Wij hebben de opzet en implementatie beoordeeld van het risicomanagement van de stichting met betrekking tot de rechtmatigheid van de subsidieverantwoordingen;
- Wij hebben kennis genomen van de SOC 1 rapportage van het externe bewaarbedrijf waaraan de Stichting het beheer van haar beleggingsportefeuille heeft uitbesteed.

Daarnaast hebben wij werkzaamheden uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in de wet- en regelgeving die op de stichting van toepassing is en hebben de volgende rechtsgebieden geïdentificeerd die de meest waarschijnlijke oorzaak zouden kunnen zijn voor een materieel effect op de jaarrekening:

- Wet- en regelgeving met betrekking tot gegevens privacy (Algemene Verordening Gegevensbescherming).

Wij hebben de risicofactoren voor fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving geëvalueerd om na te gaan of deze factoren duiden op een risico op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening.

In overeenstemming met het bovenstaande en met de controlestandaarden hebben wij de volgende risico's geïdentificeerd ten aanzien van fraude die relevant zijn voor onze controle, inclusief de relevante veronderstelde risico's vastgelegd in de controlestandaarden, en hebben hierop als volgt ingespeeld:

Doorbreken van interne beheersing door het management (een verondersteld risico)

Risico:

- Het management is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en resultaten te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die anderszins effectief lijken te werken.

Controleaanpak:

- Wij hebben de opzet en de implementatie geëvalueerd van interne beheersingsmaatregelen die relevant zijn voor het mitigeren van de risico's op fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving, zoals het identificeren van werkzaamheden met betrekking tot journaalposten.
- Wij hebben een data-analyse uitgevoerd om journaalposten met een hoger risico te identificeren. Waar we onverwachte journaalposten of andere risico's identificeren via onze data-analyse, voeren we aanvullende controlewerkzaamheden uit om op elk geïdentificeerd risico in te spelen. Deze werkzaamheden omvatten ook het herleiden van transacties naar de broninformatie. Uit deze data-analyse hebben wij geen onverwachte journaalposten geïdentificeerd.
- Wij hebben elementen van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen. Specifiek hebben wij willekeurige selecties van projecttoekenningen en vrijvallen getoetst aan onderliggende broninformatie. Wij hebben onze werkzaamheden hierin uitgebreid middels het toetsen van een grotere selectie.
- Wij hebben een analyse uitgevoerd op de uitgaande bankbetalingen om vast te stellen dat hier geen ongebruikelijke betalingen tussen zitten.

Wij beoordelen het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording als niet relevant aangezien wij geen factoren hebben geïdentificeerd welke aanleiding geven tot een frauderisico. De mogelijkheden tot frauduleuze opbrengstverantwoording zijn beperkt onder andere vanwege de uitbesteding van het beheer van de beleggingsportefeuille aan een extern bewaarbedrijf.

Wij hebben onze risico-inschatting en controleaanpak en resultaten gecommuniceerd aan de directie en aan het bestuur.

Onze controlewerkzaamheden leidden niet tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van fraude en niet-nakomen van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor onze controle.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een verdere beschrijving van onze verantwoordelijkheden ten aanzien van een jaarrekeningcontrole is te vinden op de website van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) op: www.nba.nl/NL_algemeen_01. Deze beschrijving is onderdeel van onze controleverklaring.

Amstelveen, 1 juni 2022 KPMG Accountants N.V.
G. Seeder RA

hou van rauw.

